

การคุ้มครองพยาน: ศึกษาการสืบพยานบุคคลโดยไม่เผชิญหน้าจำเลย
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสาม

สุวิชา สิริันทวินิติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2554

**VIRTUAL TESTIMONY AND ITS IMPACT ON THE
CONFRONTATION CLAUSE BY THE CRIMINAL
PROCEDURE CODE SECTION 172 PART 3**

SUVICHA SIRUNTAVINATI

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2011

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ล่วงได้ด้วยดีเพราะผู้เขียนได้รับความเมตตากรุณา และความอนุเคราะห์จากรองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต ที่ได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ท่านอาจารย์ ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ ที่ได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมและ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านได้สละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งเพื่อช่วย ชี้แนะ ให้ความรู้ ติดตามความคืบหน้าในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด รวมทั้งคอยตรวจสอบและ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จล่วงได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ทั้งสองอย่างสูงที่ให้ความเมตตาแก่ผู้เขียนตลอดมา

ในโอกาสนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล ที่กรุณา รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านทั้งสองได้ให้ความรู้ทางวิชาการ คอยแนะนำ ชี้แนะ แนวทางอันเป็นประโยชน์สูงสุดในการศึกษาวิทยานิพนธ์

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ซึ่งมีพระคุณอย่างหาที่สุดมิได้ที่คอย เป็นกำลังใจและให้การอุปการะผู้เขียนตลอดมา ขอบคุณพี่สาวทั้งสามคนและน้องชายอันเป็นที่รัก ขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคน โดยเฉพาะ แจนที่คอยให้กำลังใจในทุกปัญหาตลอดมา จนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้สำเร็จล่วงด้วยดี

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษา ผู้เขียนขอมอบความดี ทั้งหมดให้บิดามารดา ครูบาอาจารย์ทุกๆ ท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ รวมไปถึงทุกท่านที่มี พระคุณและไม่ตรีจิตต่อผู้เขียน ส่วนความบกพร่องไม่สมบูรณ์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอ น้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สุวิชา สิริทวินดิ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	2
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
2. แนวความคิดเกี่ยวกับการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญา.....	4
2.1 การพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล.....	4
2.1.1 หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย.....	12
2.1.2 หลักการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย.....	15
2.2 ข้อยกเว้นหลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย.....	22
2.2.1 ข้อยกเว้นหลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย.....	19
2.2.2 ข้อยกเว้นหลักการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย.....	19
2.3 แนวความคิดเรื่องการคุ้มครองพยานในคดีอาญา.....	22
2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย.....	30
2.4 หลักของสิทธิที่จะเผชิญหน้า (RIGHT TO CONFRONTATION).....	33
3. หลักการพิจารณาและสืบพยานบุคคลโดยไม่เผชิญหน้ากับจำเลย	
ในต่างประเทศ.....	37
3.1 หลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย	
ในประเทศสหรัฐอเมริกา.....	37
3.2 หลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย	
ในประเทศอังกฤษ.....	49

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.3 หลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย ในประเทศสิงคโปร์.....	51
4. วิเคราะห์ความเหมาะสม ขอบเขตของหลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นพิจารณาคดี.....	60
4.1 ความเหมาะสมของการนำหลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยมาใช้ในการสืบพยาน.....	60
4.2 ผลกระทบต่อหลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย.....	69
4.3 วิเคราะห์อำนาจรัฐในการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐาน.....	72
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	77
5.1 บทสรุป.....	77
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	82
บรรณานุกรม.....	84
ประวัติผู้เขียน.....	89

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การคุ้มครองพยาน: ศึกษาการสืบพยานบุคคลโดยไม่เผชิญหน้าจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสาม
ชื่อผู้เขียน	สุวิชา สิริรัตนินดิ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ดร.สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามที่แก้ไขใหม่โดยการเพิ่มเติมวรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า ด้วยเจตนารมณ์คุ้มครองพยานบุคคลที่ต้องมาเบิกความเป็นพยานในชั้นพิจารณาคดี และจากบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวนี้ทำให้การพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาลในปัจจุบัน สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยด้วยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งการสืบพยานบุคคลตามวิธีการพิเศษนี้จะเป็นการสืบพยานที่กระทำในศาล โดยให้พยานอยู่ในห้องอีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานโดยปกติ และให้พยานเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหากโดยถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิดเข้าไปยังห้องพิจารณาคดีโดยที่ศาล อัยการ ทนายโจทก์หรือทนายจำเลยอยู่ในห้องพิจารณา ศาลและคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถถามคำถามต่อพยานเพื่อเป็นการลดบรรยากาศที่ตึงเครียด กดดัน หวาดกลัวที่พยานอาจรู้สึกจากการเข้าร่วมการพิจารณาร่วมกับจำเลย และการที่จะบังคับใช้มาตรา 172 วรรคสามได้นั้นกฎหมายยังบัญญัติให้พิจารณาถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพ อนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยด้วย หากพิจารณาหลักการสืบพยานเดิมในมาตรา 172 วรรคหนึ่งที่ว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยอันเป็นหลักเคร่งครัดที่ยึดถือปฏิบัติกันมานานาน กรณีที่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามเช่นนี้ จะขัดต่อหลักสิทธิที่จะเผชิญหน้า (RIGHT TO CONFRONTATION) และมาตรา 172 วรรคหนึ่งหรือไม่เพียงใด ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ได้มีการรวบรวมแนวความคิด ทฤษฎี คำพิพากษาศาลฎีกาและแนวคิดของนักนิติศาสตร์ไทย ทั้งจากตำราภาษาไทยและตำราต่างประเทศเพื่อรวบรวมและประกอบการวิจัยครั้งนี้

ผลของการศึกษาพบว่า การสืบพยาน โดยไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสาม ด้วยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วย

ในการสืบพยานนั้นยังไม่สอดคล้องกับการบังคับใช้ในชั้นพิจารณาคดีของศาล และยังไม่สามารถ
คุ้มครองพยานบุคคลได้ตามเจตนารมณ์ของบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม
ขึ้นใหม่ ผู้เขียนจึงเห็นควรศึกษาถึงความเหมาะสม ขอบเขตของหลักการพิจารณาและสืบพยานโดย
ไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม
รวมทั้งศึกษาเปรียบเทียบหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยตาม
กฎหมายในต่างประเทศว่ามีหลักเกณฑ์และวิธีการอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรม
ทางอาญาสามารถค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดี และสามารถคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นศาลไปพร้อม
กันอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

Thesis Title	Virtual Testimony and its impact on the confrontation clause by the criminal procedure code section 172 part 3
Author	Suvicha Siruntavineti
Thesis Advisor	Associate Professor Dr.Udom Rathaamarit
Co- Thesis Advisor	Dr.Surasit Sangwirojpat
Department	Law
Academic Year	2010

ABSTRACT

This thesis is created for studying THE CRIMINAL PROCEDURE CODE section 172 part 3 which was reformed by adding part 3, 4 and 5 to protect witness who has to testify in court. The reformed code make consideration and witness investigation in court can be done without confrontation directly with defendant by using hi-technology communication to help in consideration of judge. This special witness investigation method will be used in court by letting the witness sit in another room which be provided especially. The testimony will be broadcasted via cctv system into court room by having judge, prosecuter and plaintiff lawyer or defendant lawyer stay in the court room. Judge and both sides of litigants can ask the witness all of the question via the system. This method will effectively reduce stressful and pressure environment and also scare which the witness can feel from attending the investigation with defendant. Moreover, using code 172 part 3 will considerate witness gender, age, status, physical and mental health and also scare that the witness has to the defendant. If considerate the old theory of witness investigation which allow the witness investigation has to be done clearly in front of the defendant, as we can see that this old theory has been done strictly for a long time. So the reformation of the new code 172 part 3 whether against the right to confrontation and code 172 part 1. This study provide the author chances to compile interesting ideas, theory, verdicts of supreme court and idea of Thai experts of law aswell. All of the ideas and details came from both Thai and foreign text books and finally be in this study.

The result of this study the author found that the investigation without confrontation with defendant by THE CRIMINAL PROCEDURE CODE section 172 part 3 by using the hi-technology communication is not go along well with case consideration enforcement in court and

also can not truly protect the witness by the new reformed code intention. So in the author opinion, there should be more proper research and study regarding suitability, boundary of principle of consideration and investigation by not letting the witness confront with defendant. And also should have more study to compare by researching theory and method of foreign law for letting criminal judgment procedure can find fact of the case and can protect the right of defendant together effectively aswell.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เนื่องด้วยประเทศไทยได้บัญญัติรับรองหลักประกันสิทธิของจำเลยไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่งที่ว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยและต้องกระทำต่อหน้าจำเลย จากหลักดังกล่าวถือว่าเป็นหลักประกันความเที่ยงธรรมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาล เพราะเมื่อการกระทำทุกอย่างของศาลเปิดให้ทุกฝ่ายตรวจสอบได้ คู่ความในคดีจึงย่อมได้รับหลักประกันว่าศาลจะต้องพิจารณาคดีโดยไม่เห็นแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดและต้องกระทำโดยฟังความทุกฝ่าย ซึ่งหลักการที่สำคัญของมาตรา 172 วรรคหนึ่งก็คือการให้สิทธิแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้เผชิญหน้ากัน (Right to confront Witness) หรือได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้ากัน โดยทั้งโจทก์และจำเลยต้องอยู่ในศาล หลักกฎหมายดังกล่าวได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับตัวจำเลยมากเป็นพิเศษ เพราะจำเลยจะได้มีโอกาสรับรู้กระบวนการพิจารณาทุกขั้นตอนจะได้ทำการถามค้าน นำสืบหักล้างพยานโจทก์ได้อย่างถูกต้อง ทั้งนี้ เนื่องจากจำเลยเป็นผู้ที่ถูกกระทบสิทธิจากการที่ถูกฟ้องเป็นคดีต่อศาลและอาจถูกศาลตัดสินลงโทษได้ รวมทั้งการดำเนินคดีอาญาถือหลักการที่ต้องการตรวจสอบความจริงของเรื่องที่กล่าวหาและมุ่งที่จะให้คู่ความในคดีต่อสู้กันทางพยานหลักฐานได้อย่างเต็มที่

ต่อมาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ใหม่โดยการเพิ่มเติมวรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้าด้วยมีเจตนารมณ์อันสำคัญเพื่อคุ้มครองพยานที่มีสภาพจิตใจหรือมีความกลัวจำเลย โดยพยานมีสิทธิเบิกความต่อศาลโดยไม่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย ด้วยวิธีจัดห้องพิจารณาคดีให้เหมาะสม ใช้โทรทัศน์วงจรปิด หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นที่เหมาะสมตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ซึ่งในเรื่องที่กล่าวมานี้ได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสาม ดังนั้น หากพิจารณาหลักเดิมในมาตรา 172 วรรคหนึ่งที่ว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย อันเป็นหลักแรงจูงใจของการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาลที่ปฏิบัติกันมาเนิ่นนาน ครั้นเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 172 วรรคสามเช่นนี้ย่อมส่งผลให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลในปัจจุบันนี้สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยด้วยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณาคดีของ

ศาล ซึ่งการสืบพยานบุคคลดังกล่าวเป็นการสืบพยานที่กระทำในศาลโดยให้พยานอยู่ในห้องอีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานโดยปกติ และให้พยานเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก และถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิดเข้าไปยังห้องพิจารณาคดี โดยที่ศาล อัยการ ทนายโจทก์ หรือทนายจำเลยอยู่ในห้องพิจารณา ศาลและคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถถามคำถามต่อพยาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดบรรยากาศที่ตึงเครียด กดดัน หวาดกลัว ที่พยานอาจรู้สึกจากการเข้าร่วมการพิจารณาร่วมกับจำเลย เพื่อให้พยานดังกล่าวจะไม่เกิดความรู้สึกตึงเครียด นอกจากนี้ การบังคับใช้มาตรา 172 วรรคสามได้นั้นกฎหมายยังบัญญัติให้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ สถานะ สุขภาพ อนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยด้วย

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น เมื่อได้ความว่าบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามที่กำหนดว่าไม่ต้องสืบพยานต่อหน้าจำเลยเหมือนดังเช่นหลักทั่วไปในมาตรา 172 วรรคหนึ่งที่การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลยนั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าสมควรอย่างยิ่งที่ต้องทำการศึกษาว่าแท้จริงแล้วประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามที่ได้มีการแก้ไขใหม่โดยมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 โดยการกำหนดให้การสืบพยานไม่ต้องมีการเผชิญหน้ากับจำเลยด้วยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในการสืบพยานนั้นขัดกับหลักในมาตรา 172 วรรคหนึ่งเรื่องการพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยหรือไม่อย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดี และสามารถคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นศาลไปพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาแนวคิดของหลักการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่ง

1.2.2 เพื่อศึกษาหลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสม รวมทั้งขอบเขตในการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสาม

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การพิจารณาคดีอาญาของไทยได้ถือหลักเคร่งครัดที่ว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่ง อันเป็นหลักการประกันสิทธิของจำเลยในการตรวจสอบและต่อสู้

คืออย่างเต็มที่ ครั้นเมื่อมีการแก้ไขมาตรา 172 เสียใหม่ จึงทำให้ในปัจจุบันการสืบพยานในศาลสามารถดำเนินการโดยพยานไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสาม แต่ด้วยเหตุที่หลักดังกล่าวเป็นหลักการใหม่จึงมีความจำเป็นที่ต้องทำการศึกษาว่า การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นสืบพยาน โดยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความทันสมัยเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลนั้นขัดกับหลักเดิมที่การพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่งหรือไม่เพียงใด รวมทั้งทำการศึกษาลักษณะและวิธีการสืบพยานโดยไม่ให้พยานต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาความเหมาะสมของการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามในประเทศไทย

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ มุ่งเน้นศึกษาแนวคิดของหลักการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่ง และหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในต่างประเทศ รวมทั้งศึกษาและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมขอบเขตการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสาม ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการสืบพยานในชั้นศาลของไทยมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Document Research) โดยการค้นคว้าจากเอกสารภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น ตำบทยกกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา หนังสือ บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมให้เป็นระบบเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิดของหลักการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่ง

1.6.2 ทำให้ทราบถึงหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในต่างประเทศ

1.6.3 ทำให้ทราบถึงความเหมาะสม รวมทั้งขอบเขตการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสาม

บทที่ 2

แนวความคิดเกี่ยวกับการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญา

เนื่องด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่งวางหลักไว้ว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย และเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาอย่างถ่องแท้ ในบทนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงหลักและข้อยกเว้นของการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาลว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรบ้าง รวมทั้งแนวความคิดเรื่องการคุ้มครองพยานโดยวิธีการพิเศษโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย ตลอดจนหลักของสิทธิที่จะเผชิญหน้าว่าผลทางกฎหมายนั้นเป็นเช่นไรเสียก่อนที่จะทำการศึกษาในหัวข้ออื่นๆ ต่อไป

2.1 การพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล

ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญานั้น ผู้เขียนขอกล่าวถึงระบบการดำเนินคดีอาญาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ซึ่งมีทั้งระบบไต่สวน ระบบกล่าวหา และระบบผสม แต่ก็มีนักวิชาการบางท่านที่มีความเห็นว่า ระบบการดำเนินคดีอาญามีเพียงสองระบบคือระบบกล่าวหาและระบบไต่สวน ตลอดจนขอกล่าวถึงการเกิดขึ้นของหลักประกันสิทธิของจำเลยในคดีอาญา ซึ่งในเวลาต่อมาหลักประกันสิทธิดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นหลักการที่มีบทบาทสำคัญต่อการพิจารณาคดีอาญาของศาลจวบจนปัจจุบัน

การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้นเดิมทีนานาประเทศใช้ระบบไต่สวน ซึ่งระบบไต่สวนก็คือระบบการดำเนินคดีอาญาที่ไม่มีการแยกหน้าที่สอบสวนฟ้องร้อง และหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดี ออกจากกันในห้องพิจารณาคดีที่ต่างหากจากกันเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ แต่การดำเนินคดีอาญาทั้งหมดตกอยู่ในมือของบุคคลหรือองค์กรเดียว กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญาทั้งหมดตกอยู่ในมือของผู้พิพากษาหรือศาล และในการดำเนินคดีอาญาตามระบบไต่สวนนี้ผู้ถูกไต่สวนแทบจะไม่มีสิทธิอะไรเลย เขามีสภาพไม่ต่างอะไรกับวัตถุชิ้นหนึ่ง กล่าวคือ เป็นกรรมในคดีนั่นเอง

ระบบไต่สวนมีที่มาจากศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกในสมัยกลางซึ่งทางศาสนจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งสันตะปาปาแห่งกรุงโรมมีอิทธิพลเหนือฝ่ายอาณาจักรคือ กษัตริย์หรือเจ้าผู้ครองนครต่างๆ โดยในการพิจารณาคดีผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายทางศาสนาของศาลศาสนานั้นจะใช้วิธีซักฟอกพยานในรูปของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับคดีโดยตรง คือ พระผู้ทำการไต่สวนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ถูกไต่สวนโดยไม่ต้องมีผู้พิพากษาเป็นคนกลาง ดังนั้น ในศาลศาสนาผู้ไต่สวนจึงต้องทำหน้าที่แสวงหาพยานหลักฐาน ซักถามพยานและชำระความโดยไต่สวนคดีด้วย

ตนเองตลอด และโดยที่สันตะปาปามีอิทธิพลเหนือภคตริย์ยุโรปในสมัยกลาง อิทธิพลของศาสนาจึงได้ถูกนำมาใช้ในศาลของทางบ้านเมืองในคติความศรัทธาต่างๆ ไปจนกลายมาเป็นระบบไต่สวนในปัจจุบัน

ในภาคพื้นยุโรปการดำเนินคดีอาญาตามระบบไต่สวนดังกล่าวนี้ได้แล้วร้ายถึงขนาดมีการทรมานร่างกายตามวิธีการล่าแม่มดเกิดขึ้นด้วย ซึ่งก่อนการใช้พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญามีโทษสำหรับใช้ไปพลางก่อนรัตนโกสินทร์ศก 115 การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยเราก็ใช้ระบบไต่สวน และการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยที่เราตามระบบไต่สวนนี้ก็แล้วร้ายจนถึงขีดสุดเมื่อมีวิธีพิจารณาจารีตนครบาลเกิดขึ้น¹

หลักการที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน คือ การเน้นในเรื่องการค้นหาความจริงในคดีเป็นหลัก ศาลไม่ได้วางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัดเหมือนระบบกล่าวหา เพราะมุ่งให้ทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมากกว่า ดังนั้น จึงอาจมีการใช้วิธีทรมานผู้ถูกไต่สวนด้วยประการต่างๆ เพื่อให้ผู้ไต่สวนยอมรับสารภาพและเล่าข้อเท็จจริงทั้งหมดให้ผู้ชำระความฟัง ต่อมาเมื่อระบบทรมานผู้ไต่สวนหมดไป นักกฎหมายก็เริ่มค้นหาข้อเท็จจริงโดยทางพยานหลักฐานระบบนี้ก็คลี่คลายไปในทางค้นหาความจริงโดยมีการนำพยานหลักฐานเข้ามาสืบมากขึ้น แต่ยังคงเอกลักษณ์เดิมอยู่² คือ ศาลมีหน้าที่ค้นหาความจริงด้วยตนเองด้วยความกระตือรือร้น (Active) ส่วนทนายความ พนักงานอัยการ หรือผู้เสียหายและผู้ถูกไต่สวนมีบทบาทเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือศาลในการค้นหาความจริง (Passive)³

ต่อมาการดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่ใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งระบบกล่าวหา คือ ระบบการดำเนินคดีอาญาที่มีการแยก หน้าที่สอบสวนฟ้องร้องและหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีออกจากกันให้องค์กรในการดำเนินคดีอาญาที่ต่างจากการเป็นกรรมในคดี ขึ้นเป็นประธานในคดี ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าในการดำเนินคดีระบบกล่าวหา กฎหมายไม่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นวัตถุแห่งการซักฟอกหรือเป็นกรรมในคดี แต่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นคนและเป็นส่วนหนึ่งของวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายจึงให้สิทธิต่างๆ แก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย เปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่และห้ามการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่มีขอบ และตามการดำเนินคดีระบบกล่าวหา ศาลจะดำเนินคดีได้ก็ต่อเมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องขึ้นมาในชั้นศาล และศาลจะตัดสินนอกฟ้องไม่ได้ นอกจากนี้ ศาลจะขยายไปลงโทษผู้ที่พนักงานอัยการไม่ได้ยื่นฟ้องขึ้นมาก็ได้เช่นเดียวกัน

¹ คณิต ฌ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7). หน้า 56.

² เข็มชัย ชุตินวงศ์. (2543). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 7). หน้า 2.

³ ณรงค์ ใจหาญ. (2547). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 8). หน้า 27.

ระบบกล่าวหาอันเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาสมัยใหม่นั้นแท้จริงแล้ว อาจมิใช่ระบบการดำเนินคดีอาญาใหม่อะไรนัก แต่น่าจะเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาที่มีการแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินคดีอาญาระบบไต่สวน ก็เพราะเห็นกันว่า ในการดำเนินคดีอาญาตามระบบไต่สวน ผู้พิพากษามีอำนาจมากเกินไป มักมีอคติความลำเอียงและมักรู้สึกว่าคุณเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ปราบปราม ฉะนั้น เพื่อลดอำนาจของผู้พิพากษาและเพื่อจำกัดข้อผิดพลาดดังกล่าว จึงได้มีการตัดอำนาจของผู้พิพากษาในส่วนที่เกี่ยวกับการสอบสวนฟ้องร้องออกไป โดยให้องค์กรอีกองค์กรหนึ่งคือ อัยการ หรือพนักงานอัยการ เป็นผู้ใช้หรือเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนอำนาจหน้าที่ของศาลก็คงเหลือแต่อำนาจพิจารณาพิพากษาคดี⁴

นอกจากนี้ การดำเนินคดีอาญาแบบกล่าวหายังให้ความสำคัญอย่างสูงต่อหลักเกณฑ์สามประการต่อไปนี้ ซึ่งตรงกันข้ามกับการหลักเกณฑ์ของระบบไต่สวนโดยสิ้นเชิงคือ⁵

ประการที่หนึ่ง หลักวาจา คือ ในการดำเนินการในศาลจะต้องมีการสอบหาความจริงด้วยวาจากันในทุกๆ เรื่อง อาทิเช่น การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำด้วยวาจา จำเลยต้องให้การด้วยวาจา พยานที่นำมาสืบในศาลต้องมาเบิกความต่อหน้าศาลด้วยวาจา หรือข้อเท็จจริงบางอย่างที่มีอยู่ในพยานเอกสารก็ต้องนำมาอ่านหรือแถลงด้วยวาจาในศาลเพื่อให้เข้าใจกันทุกฝ่ายอีกครั้งหนึ่ง

เหตุที่การพิจารณาคดีในศาลต้องกระทำด้วยวาจา ก็เนื่องจากการพิจารณาคดีในศาลต้องกระทำต่อหน้าคู่ความและ โดยเปิดเผย การซักถามพยานและการเบิกความของพยานจึงจำเป็นต้องกระทำด้วยวาจาเพื่อให้ทั้งคู่ความ ศาลและประชาชนที่เข้าร่วมฟังการพิจารณาได้ทราบเกี่ยวกับคำถามคำตอบพยานทุกถ้อยคำ ดังนั้น ในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการพิจารณาคดีจึงถือว่าเฉพาะสิ่งที่ได้กระทำด้วยวาจากันแล้วเท่านั้นที่จะยกขึ้นมาวินิจฉัยคดีได้ อย่างไรก็ดี หลักวาจานี้ใช้เฉพาะกรณีที่ศาลพิจารณาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความผิด ผู้กระทำความผิด และมาตรการบังคับทางอาญาเท่านั้น

ประการที่สอง หลักเปิดเผย คือ การพิจารณาคดีและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผย โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ซึ่งโดยปกติจะกระทำในห้องพิจารณาคดี ปฎิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ได้รับรองหลักเปิดเผยไว้ในข้อ 10 และข้อ 11 (1) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 ได้รับรองหลักการดังกล่าวไว้เช่นกัน โดยระบุไว้ในข้อ 14 วรรคแรก ส่วนในกฎหมายของไทยนั้นได้มีการบัญญัติรับรองถึงหลักเปิดเผยไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรค

⁴ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 47.

⁵ ปรีฎาภรณ์ อุบลสวัสดิ์. (2549). การพิจารณาคดีอาญาโดยลับ. หน้า 15-19.

หนึ่งซึ่งบัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

การที่ศาลต้องพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผย ก็เพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติรัฐ อันเป็นหลักที่แสดงถึงความเป็นประชาธิปไตย เพราะไม่เพียงแต่การพิจารณาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเท่านั้น แต่ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของศาลในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและยังแสดงออกถึงสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยด้วย อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หลักการดังกล่าวก็มีข้อยกเว้นเช่นกันหากมีเหตุผลพิเศษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ที่จะทำให้การพิจารณาคดีสามารถกระทำโดยไม่เปิดเผยหรือโดยลับได้ แต่เหตุผลของการพิจารณาคดีโดยลับก็ต้องเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันความลับอันเกี่ยวกับความปลอดภัยของประเทศมิให้ล่วงรู้ถึงประชาชน หรือเป็นกรณีที่ต้องการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นจำเลยในคดีอาญา เป็นต้น

จากหลักการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาที่ต้องกระทำโดยเปิดเผยนั้น ได้เกิดข้อถกเถียงนำพิจารณา คือ สำหรับจำนวนผู้ที่เข้าฟังการพิจารณาคดีตามหลักเปิดเผยนั้นต้องมีจำนวนเท่าไรจึงจะเข้าหลักดังกล่าวนี้ จากการศึกษาพบว่า ต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมกับขนาดของห้องพิจารณา โดยห้องที่ใช้ในการพิจารณาจะต้องไม่เล็กจนเกินไปจนอาจทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถเข้าฟังการพิจารณาคดีดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แม้การพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งจะกระทำในห้องพิจารณาคดีที่เล็กและจำนวนผู้ที่เข้าฟังมีจำนวนจำกัดก็ตามก็ถือว่ายังไม่ผิดหลักเปิดเผย แต่ถ้าห้องพิจารณาคับแคบมากจนผู้ที่ต้องการเข้าฟังการพิจารณาไม่อาจเข้าร่วมในการพิจารณาคดีได้ ดังนี้ก็อาจถือว่าการพิจารณาคดีนั้นขัดต่อหลักเปิดเผยได้

แม้การพิจารณาคดีตามหลักเปิดเผยจะบ่งบอกถึงความเป็นประชาธิปไตยและทำให้ประชาชนทั่วไป รวมถึงสื่อมวลชนสามารถตรวจสอบการทำงานของศาลได้ แต่ในทางตรงกันข้ามก็ถือว่าเป็นการประจานผู้ถูกกล่าวหาด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการจัดแถลงการณ์เกี่ยวกับผลการสืบสวน สอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการทำแผนประกอบการสอบสวนต่อหน้าธารกำนัลและสื่อมวลชน หรือมีการจงใจหรือใช้โซเชียลมีเดียผู้ต้องหาอย่างเปิดเผย ย่อมเป็นภาพพจน์ที่เลวร้ายซึ่งทำให้ผู้พบเห็นหรือสังคมภายนอกมีทัศนคติที่ไม่ดีกับผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้ต้องหา อันเป็นการพิพากษาผู้ต้องหาหรือจำเลยเสียก่อนที่ความจริงจะปรากฏและทำให้บุคคลดังกล่าวกลับเข้าสู่สังคมโดยปกติได้ยากไม่ว่าผลของการพิจารณาจะเป็นเช่นไรก็ตาม⁶

⁶ วิษะดา วัชรธรรมรัตน์. (2543). วิธีดำเนินคดีอาญาที่ไม่เป็นทางการ. หน้า 29.

ประการที่สาม หลักฟังความทุกฝ่าย คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งมีฐานะเป็นประธานในคดีสามารถนำพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาเพื่อแก้ข้อกล่าวหาได้ ไม่ใช่ฟังเฉพาะข้อเท็จจริงจากผู้กล่าวหาเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากเชื่อว่าการที่จะถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้กระทำความผิดตามที่กล่าวหา นั้น ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับการชี้ขาดข้อเท็จจริง 2 ชั้น คือ ชั้นพนักงานอัยการและชั้นศาล ซึ่งการชี้ขาดข้อเท็จจริงทั้งสองชั้นนี้พนักงานอัยการและศาลจะต้องฟังข้อเท็จจริงทั้งฝ่ายผู้กล่าวหาและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา ไม่ใช่ฟังเฉพาะฝ่ายผู้กล่าวหาและชักพอกเอาความผิดจากผู้ถูกกล่าวหาโดยไม่คำนึงถึงข้อแก้ตัวของผู้ถูกกล่าวหาแต่อย่างใด ทั้งนี้ ก็เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันในการต่อสู้คดีของคู่ความทั้งสองฝ่าย⁷ และโดยผลของหลักฟังความทุกฝ่ายจะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับหลักประกันสิทธิที่จะมีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังเป็นการสอดคล้องกับหลักการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ให้ศาลเชื่อ โดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิดจริง

เมื่อได้ทราบถึงระบบไต่สวนและระบบกล่าวหาแล้ว ผู้เขียนจึงขอกกล่าวถึงอีกระบบหนึ่งคือ ระบบผสม โดยระบบผสมจะเป็นระบบการดำเนินคดีอาญาที่นำเอาข้อดีของทั้งระบบไต่สวนและระบบกล่าวหารวมอยู่ด้วยกันบนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า การจะดำเนินคดีอาญาโดยใช้เฉพาะระบบไต่สวนหรือระบบกล่าวหาเพียงอย่างเดียว นั้นเป็นเพียงแนวคิดในทางทฤษฎี เพราะในทางปฏิบัติทั้งประเทศที่ใช้ระบบไต่สวนหรือระบบกล่าวหาต่างก็นำหลักเกณฑ์ของทั้งสองระบบมาใช้ในการพิจารณาคดีในศาลของตนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังนั้น จึงไม่มีประเทศใดในปัจจุบันที่จะกล่าวได้ว่าประเทศของตนใช้ระบบใดระบบหนึ่งอย่างเด็ดขาด⁸

สำหรับการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น จากการศึกษาพบว่าระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยในปัจจุบันเป็นระบบผสม คือ แม้ประเทศไทยจะใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil law) ตามแบบภาคพื้นยุโรปซึ่งมีระบบการดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวนที่ศาลวางตนเป็นผู้ชำระความและค้นหาความจริงด้วยตนเอง ทนาคความเป็นแต่เพียงผู้ช่วยเหลือ แต่วิธีการทางศาลของไทยในทางปฏิบัติกลับคล้ายกับระบบกล่าวหาของประเทศอังกฤษ และกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษรหรือระบบคอมมอนลอว์ (Common law) อาทิเช่น การที่ศาลไทยวางเฉยในการค้นหาความจริงในคดีอาญาจนทำให้คู่ความในคดี อันได้แก่ โจทก์และจำเลยต้องต่อสู้กันเพื่อมุ่งเอาชนะกัน ในทางคดีมากกว่าการค้นหาความจริง ทั้งนี้ ก็เนื่องจากในช่วงที่มีการปฏิรูปกฎหมาย

⁷ ณรงค์ ใจหาญ. เล่มเดิม. หน้า 36.

⁸ กุมพล พลวัน. (2526, กุมภาพันธ์). “บทบาทของพนักงานอัยการในการเป็นโจทก์.” วารสารอัยการ, 6, 6. หน้า 26.

และระบบการดำเนินคดีในสมัยรัชกาลที่ 5 นั้นผู้ที่ร่างกฎหมายและวางรากฐานกิจการศาลยุติธรรมของไทยส่วนหนึ่งเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากประเทศอังกฤษ ดังนั้น อิทธิพลของระบบกล่าวหาของอังกฤษจึงแฝงอยู่ในระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยด้วยบางส่วน

หากจะกล่าวถึงหลักการสำคัญของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในประเทศไทยนั้น จะประกอบด้วยหลักการดังนี้⁹

1) หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เป็นหลักที่มีแนวคิดที่ว่าหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นของรัฐ ซึ่งในกรณีนี้นิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเป็นนิติสัมพันธ์ทั้งสองฝ่าย คือ รัฐซึ่งหมายถึงตำรวจ อัยการ ศาลฝ่ายหนึ่ง และผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งหมายถึงผู้ต้องหาหรือจำเลยฝ่ายหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าความรวมถึงทนายความของผู้ถูกกล่าวหาด้วย ในการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนี้ถือไม่ได้ว่าเป็นเรื่องระหว่างคู่ความ ไม่ใช่เป็นการพิพาทกันในศาล รัฐมีหน้าที่ต้องร่วมมือกันค้นหาความจริงให้ปรากฏ แต่ก็มีเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องคดีได้อย่างกว้างขวาง

2) หลักการค้นหาความจริงในเนื้อหา ในการดำเนินคดีอาญานั้น เจ้าพนักงานของรัฐไม่ว่าระดับใดมีหน้าที่ในการค้นหาความจริง การค้นหาความจริงนี้ไม่ผูกพันด้วยแบบหรือคำร้องขอของผู้ใด แต่อย่างไรก็ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ศาลอาจพิพากษาโดยอาศัยคำรับสารภาพของจำเลยได้ หากศาลเชื่อว่าเป็นความจริง

3) หลักฟังความทุกฝ่าย โดยเหตุที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี จึงมีสิทธิที่จะต่อสู้คดีได้ทุกวิถีทาง กฎหมายจะต้องกำหนดให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสที่จะรู้ถึงข้อกล่าวหาหรือข้อโต้แย้งได้ การสอบสวนผู้ต้องหาก่อนฟ้อง การไต่สวนมูลฟ้องและการพิจารณาคดีจะต้องมีจำเลยรวมอยู่ด้วย เป็นการยืนยันถึงหลักฟังความทุกฝ่าย และการพิจารณาคดีอาญาจะต้องกระทำด้วยวาจา

4) หลักพยานโดยตรง หรือการสืบพยานโดยตรง หมายถึง การสืบพยานเป็นหน้าที่ของศาลและพยานที่จะรับฟังนั้นจะต้องมาเบิกความในศาล ทั้งนี้ เพราะความน่าเชื่อถือของพยานเป็นสาระสำคัญของเรื่องและความน่าเชื่อถือนั้นจะได้มาก็ต่อเมื่อได้เห็นตัวและจากการสังเกตการณ์ให้การเท่านั้น

5) หลักการเปิดเผย การพิจารณาคดีอาญาจะต้องกระทำโดยเปิดเผย ทั้งนี้ เป็นหลักอันสืบเนื่องมาจากหลักนิติรัฐอันเป็นการแสดงความเป็นประชาธิปไตยโดยการยอมให้บุคคลที่ไม่มีประโยชน์ได้เสียในคดีเข้าร่วมรับฟังการพิจารณาของศาลได้

6) หลักความอิสระในการชี้หน้าพยานหลักฐาน การดำเนินคดีอาญามีเป้าหมายในการค้นหาความจริงว่ามีการกระทำความผิดจริงหรือไม่ การตัดสินคดีเกิดจากการชี้หน้าพยาน

⁹ กุลธิดา คันธวิวัฒน์. (2552). การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพยาน: ศึกษากรณีการสืบพยานในชั้นศาล.

หลักฐาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของศาลและศาลมีอิสระในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานอย่างเต็มที่โดยปราศจากหลักเกณฑ์ผูกมัด

7) หลักกบประโยชน์แห่งความสงสัย เป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงความคิดพื้นฐานว่า กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามุ่งถึงการยกฟ้องผู้บริสุทธิ์มากกว่าการลงโทษผู้กระทำความผิด หลักประโยชน์แห่งความสงสัยนี้ใช้เฉพาะในข้อเท็จจริงเท่านั้น ความสงสัยในข้อกฎหมายจะใช้หลักนี้ไม่ได้

เมื่อได้ทราบถึงระบบการดำเนินคดีอาญาแล้ว สิ่งที่ต้องกล่าวถึงต่อไปคือ หลักประกันสิทธิของจำเลยในคดีอาญา เนื่องด้วยการพิจารณาคดีอาญาแก่จำเลยนั้นถือหลักการว่าจะต้องให้จำเลยได้รับความเป็นธรรมและต้องเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ด้วย ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นมีความผิด ดังนั้น จำเลยจึงมีสิทธิที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ไม่ว่าจะ เป็นสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย สิทธิที่จะมีทนายความมาคอยช่วยเหลือในกระบวนการพิจารณา สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ และสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรมจนสิ้นการพิจารณา เป็นต้น¹⁰

กระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่คนทั่วไปให้ความสนใจมากที่สุด คือ กระบวนการพิจารณาสืบพยานในชั้นศาล (die Hauptverhandlung) ซึ่งกระบวนการพิจารณาในชั้นดังกล่าวเป็นแต่เพียงส่วนหนึ่งของกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั้งหมด¹¹

สำหรับการพิจารณานั้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีได้กำหนดบทนิยามไว้คงมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 1 (8) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า การพิจารณา หมายถึง กระบวนการพิจารณาในศาลใดศาลหนึ่งก่อนศาลนั้นจะชี้ขาดตัดสินหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง ดังนั้น การพิจารณาในคดีอาญา จึงหมายความว่า กระทำของศาลทุกระยะ นับตั้งแต่โจทก์ยื่นฟ้อง ศาลสอบถาม การพิจารณาในชั้นได้สวนมูลฟ้องเป็นกระบวนการในชั้นพิจารณาหรือไม่นั้นยังมีความเห็นของนักวิชาการที่แตกต่างกัน¹²

การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย ถือว่าเป็นการเริ่มต้นของกระบวนการพิจารณาซึ่งคล้ายคลึงกับกระบวนการพิจารณาในชั้นได้สวนมูลฟ้องที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ตาม

¹⁰ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2528). เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 12). หน้า 6.

¹¹ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2551, มกราคม-เมษายน). “ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน.” *ดุลพาท*, 55, 1. หน้า 189.

¹² ดร.ฉ. โสคติพันธ์. (2524). *คู่มือศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). หน้า 364.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 165 วรรคแรก แต่ความสำคัญในชั้นพิจารณาจะมีมากกว่าในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เพราะแม้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจะได้มีการสอบถามจำเลยมาแล้วครั้งหนึ่งก็ตาม เมื่อมาถึงในชั้นพิจารณาก็ต้องมีการสอบถามอีกครั้งหนึ่ง ส่วนจำเลยในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์หากศาลสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องซึ่งจะต้องสอบถามคำให้การและจำเลยอาจให้การไว้ครั้งหนึ่งแล้วในชั้นของการไต่สวนมูลฟ้องอาจใช้สิทธิไม่ยอมให้การเลยหรือให้การไม่ตรงกับที่เคยไว้ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ ส่วนคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ศาลจะปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสองได้ต่อเมื่อศาลทำการไต่สวนมูลฟ้องคดีมีมูลประทับฟ้องแล้วก็มีหมายเรียก หรือหมายจับจำเลยมาศาลเพื่อให้การต่อสู้อีก¹³

เห็นได้ว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลของไทย โดยหลักต้องกระทำโดยเปิดเผย และต้องกระทำต่อหน้าจำเลย อันเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่ง ที่เป็นเช่นนี้เพราะเหตุว่ากฎหมายต้องการให้มีการตรวจสอบอำนาจตุลาการโดยประชาชนอันเป็นหลักประกันในการอำนวยความยุติธรรม รวมทั้งต้องการให้พยานกับจำเลยได้มีการเผชิญหน้ากันโดยตรงในห้องพิจารณาคดี เพื่อที่ฝ่ายจำเลยจะได้เบิกความถามค้านและนำพยานมานำสืบหักล้างพยาน โจทก์ได้ เพราะการดำเนินคดีอาญาระบบกล่าวหาถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี ผู้ถูกกล่าวหาจึงมีสิทธิต่างๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้อีกได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกกล่าวหาจะต้องรู้ว่าเขาถูกกล่าวหาว่าอย่างไร หรือถูกฟ้องว่าอย่างไร เพื่อเขาจะได้มีโอกาสแก้ข้อกล่าวหาในชั้นพิจารณาหรือแก้ข้อกล่าวหาในฟ้องในชั้นศาลได้อย่างถูกต้อง

แม้การกระทำความผิดอาญาจะเป็นการกระทำที่กระทบต่อสังคมโดยส่วนรวมก็ตาม แต่ในการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาที่จะต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องคำนึงถึงหลักการแบ่งแยกอำนาจอริปไตย ดังนั้น การใช้มาตรการต่างๆ ในการดำเนินคดีอาญาจะต้องมีหลักเกณฑ์ที่เป็นนิติรัฐ ด้วยเหตุนี้วิธีพิจารณาความอาญาที่ดีนั้นในประการแรกจึงต้องมีความเป็นเสรีนิยม และการพิจารณาคดีอาญาก็ต้องกระทำโดยเปิดเผย การพิจารณาคดีอาญาที่กระทำกันเป็นการลับข่มไม่ชอบ การกระทำโดยเปิดเผยในการพิจารณาคดีนี้แสดงถึงความโปร่งใสอันเป็นหลักการของประชาธิปไตย¹⁴

¹³ ภัทรพี อุ๋นใหม่. (2550). การพิจารณาคดีอาญาต่อหน้าจำเลย: ศึกษากรณีข้อยกเว้นและปัญหา. หน้า 82.

¹⁴ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 47-48.

2.1.1 หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

การพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่ง¹⁵ ตามหลักเกณฑ์แห่งการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับการดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวนที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นการลับ ในอดีตการดำเนินคดีอาญาทั้ง 2 ระบบต่างมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป กล่าวคือ ระบบกล่าวหาที่มีข้อดีที่ทำให้หลักประกันแก่ผู้ถูกกล่าวหาอย่างเต็มที่ เพราะนอกเหนือจากศาลจะต้องพิจารณาคดีโดยเปิดเผยแล้ว การนำสืบพยานหลักฐานต่างๆ ของผู้กล่าวหาจะต้องนำเสนอในศาลด้วยวาจาและต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาต่อสู้ข้อกล่าวหาโดยอิสระและเท่าเทียมกับผู้กล่าวหา แต่มีข้อเสียที่ระบบนี้ผู้พิพากษาต้องวางตัวเป็นคนกลางโดยเคร่งครัด ในกรณีที่มีการกระทำความผิดแต่ผู้เสียหายไม่ดำเนินการฟ้องร้อง หรือฟ้องร้องแต่ไม่สามารถหาพยานหลักฐานมาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าบุคคลใดกระทำความผิดนั้นๆ กลไกรัฐไม่อาจแสดงบทบาทเป็นตัวแทนของสังคมในการดำเนินการฟ้องร้อง หรือแสวงหาข้อเท็จจริง นอกเหนือจากที่ผู้กล่าวหาแนะนำเสนอในศาล กรณีที่เป็นเช่นนี้สังคมย่อมขาดการคุ้มครอง เพราะไม่สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ตามกฎหมาย ในทางกลับกันการดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวนให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสังคมที่ดีกว่าการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา เนื่องจากสังคมมีตัวแทนประจำที่ทำหน้าที่ฟ้องร้องและดำเนินคดีในศาล การพิจารณาของศาลเป็นไปโดยไม่เปิดเผย ศาลฟังข้อเท็จจริงโดยพิจารณาจากเอกสารโดยไม่จำเป็นต้องฟังข้อโต้แย้งของผู้ถูกกล่าวหา ผู้พิพากษาทำหน้าที่เป็นผู้แสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาจำกัดแต่เฉพาะพยานหลักฐานที่ใช้ในการกล่าวหาฟ้องร้อง ระบบไต่สวนจึงเป็นระบบที่สังคมมีการปราบปรามการกระทำความผิดอย่างรวดเร็วและเอาจริงเอาจัง ลักษณะการดำเนินคดีอาญาเช่นนี้ย่อมมีข้อเสียในแง่ที่จำกัดสิทธิของเอกชนที่จะโต้แย้งข้อกล่าวหา อันขัดต่อหลักความยุติธรรมและเป็นการเสี่ยงสำหรับศาลที่อาจลงโทษบุคคลที่มีได้กระทำความผิด

สำหรับการดำเนินคดีอาญาในยุคปัจจุบันนี้ จะเป็นการนำวิธีปฏิบัติที่ให้ผลดีของทั้งระบบกล่าวหาและระบบไต่สวนมารวมอยู่ด้วยกัน และมักมีผู้เรียกการดำเนินคดีอาญาระบบที่สามนี้ว่า การดำเนินคดีอาญาในระบบผสม

เมื่อศาลถือปฏิบัติตามหลักการว่าด้วยการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย ย่อมหมายถึงว่าในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้นได้เปิดให้ประชาชนทั่วไปมีสิทธิเข้าฟังได้ อันทำให้ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ปรากฏขึ้นในศาลอาจมีการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ต่อไปยังบุคคลอื่นนอกเหนือจากผู้พิพากษา และคู่ความที่เกี่ยวข้องได้ หลักกฎหมายนี้จึงให้หลักประกันความเที่ยงธรรมในการดำเนินกระบวนการ

¹⁵ อุดม รัฐอมฤต. (2533). “การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย: หลักและข้อยกเว้นตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส.” วารสารนิติศาสตร์, 20, 1. หน้า 68.

พิจารณา เพราะเมื่อการกระทำทุกอย่างของศาลเปิดให้ทุกฝ่ายตรวจสอบได้ คู่ความย่อมได้รับหลักประกันว่าศาลจะต้องพิจารณาคดีโดยไม่เห็นแก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ในขณะที่เดียวกันการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยย่อมทำให้คำพิพากษาทางศาลเป็นที่ยอมรับของประชาชนทั่วไปยิ่งกว่าการที่ศาลดำเนินการพิจารณาอย่างลับๆ นอกจากนี้ ในระดับกฎหมายระหว่างประเทศก็ปรากฏบทบัญญัติที่รับรองหลักว่าด้วยการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเช่นเดียวกัน เช่น อนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานมาตรา 6 หรือกติกาสากลเกี่ยวกับสิทธิแห่งการเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมาตรา 14 เป็นต้น

จึงอาจกล่าวได้ว่า หลักสำคัญประการของการอำนวยความยุติธรรมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยก็คือ หลักการพิจารณาจะต้องกระทำโดยเปิดเผย ที่ให้ประชาชนมีโอกาสรับรู้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นศาลซึ่งถือว่าเป็นชั้นสำคัญที่สุด ตลอดไปจนกระทั่งถึงชั้นที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีอันเป็นชั้นสุดท้าย วิธีการรับรู้ของประชาชนอาจเป็นการรับรู้ด้วยตนเอง คือ เข้าไปฟังการพิจารณาในห้องพิจารณาของศาล (ซึ่งจะมีที่นั่งของประชาชนส่วนหนึ่งจัดให้ไว้) แต่สำหรับการพิจารณาในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา โดยปกติเป็นการนำสำนวนการพิจารณาของศาลชั้นต้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่งแล้วทำความเข้าใจและคำวินิจฉัยออกมาเท่านั้น ไม่มีการสืบพยานในห้องพิจารณาเหมือนศาลชั้นต้น จึงไม่มีกรณีที่ต้องทำโดยเปิดเผยอีกแต่หากมีกรณีที่ศาลเห็นสมควรฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีกจากที่ศาลชั้นต้นได้ทำมาแล้ว ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ต้องทำโดยเปิดเผยเช่นกัน¹⁶

มีข้อที่น่าพิจารณาอีกประการหนึ่งว่า หากปรากฏข้อเท็จจริงว่ามีการปิดประตูห้องพิจารณาตลอดเวลาที่มีการพิจารณา หรือแม้เพียงช่วงเวลาหนึ่งเวลาใดในขณะที่ศาลเปิดการพิจารณาถือว่าศาลมิได้พิจารณาโดยเปิดเผยหรือไม่ ซึ่งในจุดนี้ผู้เขียนเห็นว่า ความสำคัญของหลักว่าด้วยการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยน่าจะมีได้อยู่ที่ว่า มีบุคคลภายนอกอยู่ในห้องพิจารณาหรือไม่ แต่อยู่ที่ประตูห้องพิจารณาจะต้องเปิดอยู่ตลอดระยะเวลาที่ศาลดำเนินการพิจารณาคดีเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปร่วมฟังการพิจารณาคดีได้เสมอ นอกจากนี้ หลักว่าด้วยการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยก็มีได้จำกัดอยู่เฉพาะกระบวนการพิจารณาที่ดำเนินไปภายในห้องพิจารณาปกติเท่านั้น แต่ยังไม่รวมถึงกระบวนการพิจารณาที่กระทำนอกห้องพิจารณาคดีด้วย เช่น การที่ศาลไปเดินเผชิญสืบยังสถานที่เกิดเหตุ

การที่กฎหมายของไทยได้กล่าวถึงสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนี้ไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่งที่ว่า “การพิจารณาและสืบพยานใน

¹⁶ คณิง ภาไชย ก (2551). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม โดยอาจารย์ไพโรจน์ วายุภาพ รองศาสตราจารย์ณรงค์ ใจหาญ). หน้า 93.

ศาลให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งก็คือ สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนี้มีความหมายครอบคลุมเพียงใด เพราะตามบทบัญญัติดังกล่าวหาได้ให้ความกระจ่างแจ้งชัดถึงเรื่องนี้แต่อย่างใด

ดังนั้น สรุปได้ว่าหลักการพิจารณาที่ต้องกระทำโดยเปิดเผย ถือเป็นหลักที่สืบเนื่องมาจากหลักนิติรัฐอันเป็นหลักแสดงความเป็นประชาธิปไตยและเป็นคุณลักษณะของวิธีพิจารณาความอาญาที่ดีประการหนึ่ง และหลักเปิดเผยนี้ก็เป็นกรเรียกร้องว่าการพิจารณาคดีต้องกระทำในห้องพิจารณาคดีที่ระหว่างการพิจารณาคดีนั้น ตามปกติประชาชนทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าไปฟังการพิจารณาคดีได้ แม้การพิจารณาคดีใดคดีหนึ่งจะกระทำในห้องพิจารณาคดีที่เล็กและจำนวนผู้ฟังที่จะเข้าไปฟังได้มีจำนวนจำกัดก็ตามก็ถือว่ายังไม่ผิดหลักเปิดเผย แต่ถ้าห้องพิจารณาคดีคับแคบมากจนไม่สามารถจะร่วมในการพิจารณาคดีได้ ดังนี้ ต้องถือว่าการพิจารณาคดีนั้นขัดต่อหลักเปิดเผยและการต้องพิจารณาโดยเปิดเผยนั้นก็ยิ่งเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ควบคุมการทำงานของศาลในฐานะที่เขาเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย นอกจากนี้ การพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยจะส่งผลให้บุคคลทั่วไปและสาธารณชนต้องมีโอกาสเข้าฟังการสืบพยานหลักฐานได้ และรวมถึงสื่อมวลชนมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานที่ดำเนินไปในศาล โดยเปิดเผยไปเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับทราบเพื่อความโปร่งใสในการพิจารณาคดี การพิจารณาคดีหากศาลไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าฟังการพิจารณาโดยตรงหรือโดยอ้อมต้องถือว่าไม่เป็นการพิจารณาโดยเปิดเผย ส่วนการพิจารณาคดีที่มีลักษณะเป็นการแสดงแทนที่จะเป็นการกระทำที่ถูกควบคุมโดยประชาชนก็ต้องกลายเป็นการครอบงำโดยประชาชนและยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอิสระของผู้พิพากษา¹⁷

จากการศึกษาในเรื่องหลักว่าด้วยการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย ก็ทำให้ได้ข้อสรุปเหมือนดังที่ศาสตราจารย์ GEORGES LEVASSEUR กล่าวไว้คือ¹⁸ เราจะพบว่าปัญหาว่าด้วยการเปิดเผยในการดำเนินคดีอาญา อาจพิจารณาได้ใน 2 ขอบเขต อันได้แก่ การเปิดเผยภายในกระบวนการดำเนินคดีอาญาประการหนึ่งและการเปิดเผยภายนอกที่กระทำผ่านทางสื่อมวลชนอีกประการหนึ่ง

ในขอบเขตแรกคือ ปัญหาการเปิดโอกาสหรือการจำกัดโอกาสที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าร่วมฟังการพิจารณาในศาล ปัญหานี้จะไม่ยากนักที่นักกฎหมายจะหาทางออก คำตอบคือ หลักว่าด้วยการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยย่อมอยู่ภายใต้หลักการที่มีค่าเหนือกว่าในเรื่องความสงบเรียบร้อยในการดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล รวมทั้งศาลจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อจิตใจของ

¹⁷ อุดม รัฐอมฤต. เล่มเดิม. หน้า 68-81.

¹⁸ แหล่งเดิม.

ประชาชน หรือต่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม ดังนั้น หลักทั่วไปที่ต้องมีการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยจึงอาจมีข้อยกเว้นได้

ส่วนในขอบเขตที่สอง คุณจะเป็นที่ถกเถียงกันอยู่มากในข้อที่ว่ากระบวนการยุติธรรมควรตอบสนองความต้องการข่าวสารของประชาชนมากน้อยเพียงใด โดยที่การพัฒนาของเทคโนโลยีสมัยใหม่ทางการสื่อสารและวิทยุโทรทัศน์ได้ทำให้สื่อมวลชนสามารถให้ข่าวสารแก่ประชาชนได้แพร่หลายและรวดเร็วกว่าในอดีต จึงมีเสียงเรียกร้องให้มีกฎหมายที่ยอมรับการใช้อุปกรณ์ถ่ายทอดวิทยุโทรทัศน์ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ข้อเท็จจริงในศาลในระหว่างการพิจารณาคดีที่สำคัญๆ ให้มากขึ้น

เห็นได้ว่า ประเด็นสำคัญหรือเหตุผลที่ต้องพิจารณาคดีโดยเปิดเผยก็เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการพิจารณาคดี กล่าวคือ หากการพิจารณากระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าประชาชนที่เข้าฟังย่อมเป็นหลักประกันว่าการดำเนินการทั้งหลายของโจทก์ จำเลย หรือศาล จะได้รับการตรวจสอบจากประชาชนว่าเป็นการกระทำที่บริสุทธิ์ยุติธรรมและไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง อย่างไรก็ตาม การพิจารณาโดยเปิดเผยต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของจำเลยที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติเยี่ยงผู้กระทำ ความผิดและไม่ได้รับการประจานต่อสาธารณชน เพราะจำเลยยังคงได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์หรือหลัก Presumption of Innocence หมายความว่า ในการดำเนินการกระบวนการพิจารณาความทางอาญาต้องมีข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด¹⁹

2.1.2 หลักการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย

เมื่อได้กล่าวถึงการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยแล้ว หลักอีกประการหนึ่งที่ต้องกล่าวถึง คือ หลักการพิจารณาคดีที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย หรือการพิจารณาคดีอาญาที่จำต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมด้วยขณะดำเนินการพิจารณาคดีในชั้นศาล อันเป็นไปตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง ที่ว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

การพิจารณาและสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลยนั้นหมายความว่าเฉพาะการพิจารณาสืบพยานในศาลเท่านั้น แต่หากเป็นการกระทำนอกศาล เช่น การเดินเผชิญสืบ หรือเรียกอีกอย่างว่าการสืบพยานประเด็น ซึ่งเป็นการที่ศาลส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่น หากเป็นความประสงค์ของจำเลย

¹⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2548). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง (พิมพ์ครั้งที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขใหม่). หน้า 319.

ก็ไม่จำเป็นต้องกระทำการสืบพยานต่อหน้าจำเลยก็ได้ หรือในกรณีที่ศาลไปตรวจพยานวัตถุออกศาลก็หาจำเป็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลยไม่²⁰

การพิจารณาและสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลย ตามหลักในมาตรา 172 วรรคหนึ่งนั้น เหตุผลหลักคือ ต้องการที่ให้การพิจารณาเป็นไปโดยโปร่งใสและเป็นการรักษาสิทธิของจำเลยในการที่จำเลยจะได้รู้เห็นการพิจารณาโดยตลอดและสามารถที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ แม้จำเลยแต่งทนายความเข้ามาถ้าตัวจำเลยไม่ปรากฏตัวต่อศาลเพื่อดำเนินการพิจารณาต่อไปแล้ว ศาลก็ไม่อาจที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ทั้งนี้ เพราะตัวจำเลยเองเป็นผู้ที่รู้ถึงการกระทำที่สุดว่าตนได้กระทำหรือไม่ และอีกเหตุผลของการที่ให้มีการพิจารณาต่อหน้าจำเลยนั้น ก็เพราะกรณีการสืบพยานบุคคลที่เบิกความต่อหน้าจำเลย ย่อมเกิดผลในทางจิตวิทยาว่า จะต้องให้การด้วยความเป็นจริงเพราะได้กล่าวปรักรจำเลยต่อหน้าจำเลย และในอีกด้านหนึ่งอาจทำให้การสืบพยานดังกล่าวกระทำได้ไม่สะดวกและไม่แนบเนียนเท่ากับในกรณีที่ตัวจำเลยไม่อยู่ในกรณีที่พยานนั้นๆ เบิกความเท็จและจำเลยเองก็มีสิทธิที่จะซักค้านพยานดังกล่าวได้นั่นเอง ซึ่งหลักการดังกล่าวเป็นเพียงหลักทั่วไปที่ศาลพึงปฏิบัติเท่านั้น แต่ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยก็ได้มีบทยกเว้นที่กฎหมายให้ทำการพิจารณาโดยลับ หรืออาจเป็นการพิจารณาคืออาญาลับหลังจำเลยได้เช่นกันอันจะได้กล่าวในหัวข้อต่อไป

สำหรับวัตถุประสงค์ของการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาที่ต้องมีตัวจำเลยนั้น เห็นได้จากเรื่องกระบวนการพิจารณาคดีที่จำเลยจะต้องมีส่วนร่วมด้วย หรือที่ได้บัญญัติกฎหมายไว้ให้จำเลยกระทำการใดๆ ได้บ้างในกระบวนการพิจารณา โดยเมื่อโจทก์และทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริงให้ศาลอ่านและอธิบายคำฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้ชัดเจนไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การก็ให้ศาลจดรายงานไว้ และดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป และเมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่จำเลยจะต้องกระทำด้วยตนเอง คือ ขั้นตอนการให้การ ซึ่งจำเลยสามารถที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยได้จากคำให้การว่าจำเลยรับสารภาพตามให้การปฏิเสธแล้วจะนำสืบพยานตนอย่างไรให้เป็นประโยชน์แก่รูปคดีของตนมากที่สุด นอกจากนี้ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะรับการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย เพื่อให้จำเลยมีโอกาสรู้กระบวนการพิจารณาทุกขั้นตอนตามหลัก Right to Confrontation เนื่องจากจำเลยแต่เพียงฝ่ายเดียวที่จะเป็นผู้รับผลร้ายจากคำพิพากษาอันสืบเนื่องมาจากการพิจารณาและสืบพยานในคดีนั้นจำเลยจึงควรที่จะมีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ หลักนี้เป็นหลักบทบังคับของกฎหมายที่ให้ประโยชน์แก่จำเลย ซึ่ง

²⁰ ไพจิตร บุญญพันธ์. (2509, ตุลาคม). “การพิจารณาต่อหน้าจำเลย.” *บทบัญญัติ*, 24, 4.

จำเลยไม่อาจสละสิทธิได้²¹ อีกทั้งเป็นการยกระดับฐานะของผู้กล่าวหาจากการเป็นเพียงผู้ถูกชักฟอกมาเป็นผู้ร่วมในการค้นหาความจริงในกระบวนการพิจารณา จึงส่งผลให้การพิจารณาและสืบพยานที่ไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลยไม่สามารถที่จะรับฟังเพื่อลงโทษจำเลยได้ แม้ว่าโจทก์และจำเลยจะตกลงกันให้ถือเอาคำเบิกความในคดีโดยสมัครใจก็ตาม

สำหรับพยานหลักฐานที่กระทำโดยไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลย โดยหลักจะไม่อาจนำมาเพื่อรับฟังในการพิจารณาในศาลได้โดยตรง อาทิเช่น พยานหลักฐานที่นำสืบในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือในชั้นสอบสวนแต่ไม่ได้สืบในชั้นพิจารณา เป็นต้น เพราะจำเลยไม่มีโอกาสซักค้าน หรือรับฟังพยานดังกล่าวต่อหน้าตน

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องสิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา²² ที่ให้แสดงความเห็นว่า การพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยจะมีผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานของศาลหรือไม่ นั้น พบว่า จากการสำรวจครั้งที่ 1 อัยการ ศาล และทนาย ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีผลกระทบแต่อย่างใด (อัยการ 58.2% ศาล 72% และทนาย 60.9%) และจากการสำรวจครั้งที่ 2 นอกจากการตอบแบบสำรวจก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ อัยการ 47.6% ศาล 60.8% ทนาย 100% เห็นว่าไม่มีผลกระทบ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยทำให้จำเลยทราบข้อเท็จจริงและต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ส่วนผู้ที่เห็นว่าผลกระทบก็เนื่องจากบางครั้งพยานถูกข่มขู่ ทำให้เบิกความไม่ตรงกับความจริง

เห็นได้ว่า ความเคร่งครัดของกฎหมายในเรื่องการมีตัวจำเลยในขณะที่พิจารณาซึ่งมีความสัมพันธ์ไปถึงการรับฟังพยานหลักฐานที่กระทำการสืบพยาน หรือกระทำต่อหน้าจำเลยด้วยนั้น แม้จะเป็นผลดีและเป็นหลักคุ้มครองสิทธิในเรื่องการต่อสู้คดีของจำเลยก็ตาม แต่ก็มีผลกระทบที่ตามมาไม่น้อยเกี่ยวกับหลักดังกล่าวนี้ ที่ทางภาครัฐต้องพยายามหาทางแก้ไขต่อไป เพราะมีหลายกรณีในปัจจุบันที่กระบวนการยุติธรรมของไทยยังไม่สามารถที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดหรือจำเลยมาลงโทษได้ เพราะไม่มีตัวจำเลยอยู่ร่วมด้วยขณะพิจารณาคดี และแม้กระทั่งมีหลักฐานครบถ้วนเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยก็ตาม แต่เมื่อมิได้กระทำต่อหน้าจำเลยแล้วก็รับฟังลงโทษจำเลยไม่ได้ อาทิเช่น ในกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ตามกฎหมายบัญญัติให้ในวันไต่สวนมูลฟ้องให้พนักงานอัยการให้จำเลยมาศาล หรือคุมตัวจำเลยมาศาล ซึ่งผลของหลักการดังกล่าว หากคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้นศาลสั่งไต่สวนมูลฟ้องแต่ขณะนั้นยังจับตัวจำเลยไม่ได้ หรือไม่มีตัวจำเลยเสียแล้ว กระบวนการชั้นนี้ก็จะหยุดชะงักไปหรือไม่สามารถที่จะดำเนินคดีต่อไปได้ และต้อง

²¹ คณิง ภาไชย ข (2548). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม). หน้า 83.

²² คณิง ภาไชย และคณะ ค (2538). สิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา. หน้า 255.

รองนกว่าจะจับจำเลยมาให้ได้เสียก่อนทำให้กระบวนการที่จะดำเนินคดีต่อไปล่าช้า ในจุดนี้อาจก่อให้เกิดผลเสียแก่การพิจารณาและแก่ผู้เสียหายได้ที่กฎหมายไม่สามารถที่จะเยียวยาความเสียหายให้ได้ทันทั่วทั้งที่ สำหรับในคดีที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวที่ราษฎรเป็นผู้ฟ้องด้วยตนเอง ซึ่งยังจับตัวผู้กระทำความผิดไม่ได้ อันเนื่องมาจากตัวผู้กระทำความผิดหลบหนีการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจก็เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ เพราะแม้ว่าจะมีการไต่สวนมูลฟ้องกลับหลังจำเลยได้ แต่ทั้งนี้เมื่อถึงชั้นพิจารณาคดีหากยังจับตัวจำเลยมาดำเนินคดีไม่ได้ กระบวนการพิจารณาคดีก็ต้องหยุด แต่สำหรับกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีตามกระบวนการฟ้องคดีและพนักงานอัยการได้นำตัวจำเลยมาฟ้องต่อศาลด้วย ซึ่งโดยมากแล้วศาลมักจะให้มีการควบคุมตัวไว้ระหว่างพิจารณา แต่ถึงอย่างไรก็ตามก็มีบางกรณีที่มีปัญหาเมื่อชั้นพิจารณาแล้วคดีนั้นมีการร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราวแล้วจำเลยหลบหนีไป

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าสิทธิในการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยได้บัญญัติขึ้นมาเพื่อช่วยสนับสนุนบทบาทของการพิจารณาคดีในการสืบหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานที่น่าสืบยืนยันจำเลย และถือเป็นมาตรฐานในการตรวจสอบพยานหลักฐานและทำให้จำเลยมีสิทธิได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยในทุกชั้นตอนของการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

2.2 ข้อยกเว้นหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

ดังที่ได้ทราบกันแล้วว่า ในการพิจารณาคดีหากทั้งโจทก์และจำเลยต่างมาปรากฏตัวต่อหน้าศาล กระบวนการพิจารณาต่างๆ ก็ดำเนินไปได้ตามปกติ แต่หากขาดฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไป การพิจารณาจะเป็นไปในรูปแบบใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับประเภทของคดี ซึ่งในคดีอาญากฎหมายให้ความสำคัญแก่การนำตัวจำเลยมาปรากฏต่อหน้าศาล เพราะหากปราศจากตัวจำเลยเสียแล้ว กระบวนการพิจารณาและสืบพยานจะดำเนินไปมิได้ และอาจเป็นเหตุให้ศาลจำหน่ายคดีนั้นออกจากสารบบความชั่วคราว ตามหลักกฎหมายที่ว่า การพิจารณาคดีอาญานั้นต้องดำเนินไปอย่างเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง ที่ถือว่าเป็นหลักฟังความทุกฝ่ายที่จะต้องเปิดโอกาสให้จำเลยสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ดี แม้กฎหมายจะกำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย แต่ในทางปฏิบัติและความเป็นจริงแล้วก็ไม่อาจทำได้ในทุกกรณี กฎหมายจึงได้มีการบัญญัติข้อยกเว้นเพื่อให้ศาลสามารถพิจารณาคดีอาญาโดยไม่เปิดเผยต่อหน้าจำเลยได้ ซึ่งการพิจารณาดังกล่าวหมายความว่า การพิจารณาคดีอาญาที่ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดีเข้าฟังการพิจารณา หรือเป็นการพิจารณาคดีอาญาที่ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปได้โดยไม่มีตัวจำเลยอยู่ร่วมด้วย

ในขณะที่พิจารณาหรือสืบพยาน ในกฎหมายไทยนั้นได้กำหนดข้อยกเว้นที่ทำให้ศาลสามารถพิจารณา คดีอาญาโดยลับได้ดังนี้

2.2.1 ข้อยกเว้นหลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย

จากการศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่มีการกล่าวถึงข้อยกเว้น หลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนั้นได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 177 และ มาตรา 178 โดยให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานในศาลโดยไม่เปิดเผยได้ โดยจะไม่เปิดโอกาส ให้ประชาชนที่ไม่มีประโยชน์เกี่ยวข้องในคดีเข้าฟังการพิจารณา

นอกจากนี้ การพิจารณาลับก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาลับทั้งคดี แต่อาจเป็นการลับเฉพาะ ข้อเท็จจริงบางตอน จำเลยบางคนหรือพยานบางปากก็ได้ และเมื่อเป็นการลับแล้วศาลมีอำนาจออก ข้อกำหนดหรือดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการพิจารณาลับได้²³

อย่างไรก็ดี หากแบ่งแยกประเภทคดีอาญาที่ต้องมีการพิจารณาโดยลับแล้วสามารถแยก พิจารณาได้ดังนี้คือ²⁴

ประเด็นที่หนึ่ง เป็นกรณีเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์ส่วนรวม เนื่องจากการรักษาความสงบเรียบร้อยจัดเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งภารกิจหนึ่งของรัฐ เพราะทุกรัฐ มีแนวคิดตรงกันว่า การรักษาความสงบเรียบร้อยย่อมทำให้เกิดความสงบและสันติสุขในสังคม และการที่จะถือว่าการใดขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนนั้น ย่อมเป็น หน้าที่ของศาลที่จะต้องเป็นผู้วินิจฉัยโดยคำนึงถึงความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ เป็น หลัก

ประเด็นที่สอง เป็นกรณีเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนบุคคล โดยมากมักเป็นเรื่องของการ คุ้มครองสิทธิ ซึ่งสิทธิในที่นี้หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันจะกระทำการ เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่นๆ เช่น คุ้มครองสิทธิในชื่อเสียงและเกียรติภูมิของบุคคลที่จะไม่ได้รับ การถูกประจานโดยการพิจารณาคดีอาญาที่เปิดเผย

2.2.2 ข้อยกเว้นหลักการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย

ด้วยหลักการพิจารณาคดีที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย อันสืบเนื่องมาจากสิทธิในการที่จะ อยู่ร่วมในการดำเนินคดีอาญาของผู้ถูกกล่าวหา และสิทธินี้ก็คือว่าเป็นสิทธิในทางกระทำที่สำคัญ ประการหนึ่งในระบบกล่าวหาที่ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี เดิมที่เดียวกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญาของไทยเราได้ถือหลักนี้อย่างเคร่งครัด ครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2499 จึงได้มีบทบัญญัติ

²³ คณิ่ง ภาไชย ก เล่มเดิม. หน้า 93.

²⁴ อุกฤษ มงคลนาวิน. (2518, มีนาคม). “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน.”

ว่าด้วยการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยเกิดขึ้น คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ทวิ²⁵ และนอกจากมาตรา 172 ทวิก็ยังมีบทบัญญัติในมาตรา 180 และมาตรา 237 ทวิ ที่เป็นกรณีที่ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยได้

แต่ก็มีข้อสังเกตว่าแม้จะเข้าหลักเกณฑ์แห่งข้อยกเว้นในมาตรา 172 ทวิ อันเป็นการยกเว้นหลักในมาตรา 172 วรรคหนึ่งที่บัญญัติเป็นหลักการว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำต่อหน้าจำเลย แต่ตามมาตรา 172 ทวิก็เป็นดุลยพินิจของศาลที่จะพิจารณาลับหลังจำเลยหรือไม่ก็ได้หากเพื่อให้การพิจารณาและสืบพยานเป็นไปโดยไม่ชักช้า และที่สำคัญคือ ศาลต้องเห็นสมควรจะสืบพยานลับหลังจำเลย นอกจากนี้ มาตรา 172 ทวิก็เป็นบทกฎหมายเดียวกับที่บัญญัติชัดเจนลงไปว่าคดีใดที่สามารถพิจารณาโดยไม่ต้องมีตัวจำเลยได้ โดยอาศัยจากอัตราโทษมาเป็นเงื่อนไข ทั้งนี้ เพราะต้องการกำหนดให้ชัดเจนไปว่า โทษใดบ้างที่จะสามารถพิจารณาโดยไม่ต้องมีตัวจำเลยได้ และเป็นเหตุเป็นผลกับเรื่องหลักการคุ้มครองสิทธิแก่จำเลยที่จะไม่กระทบสิทธิของจำเลยมากเกินไปเพราะโดยความเป็นจริงแล้ว หากคดีใดที่มีอัตราโทษที่สูงมากก็จะมีกรณีเกี่ยวข้องกับการมีตัวจำเลยขณะพิจารณาคดีมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะอาจมีผลกระทบต่อเนื้อตัวร่างกายของจำเลยได้อันรุนแรงกว่ากรณีที่โทษไม่สูงมากนัก ในกรณีที่ศาลตัดสินว่าจำเลยกระทำความผิดและต้องรับโทษสูงดังกล่าว

เพื่อให้การดำเนินคดีในศาลเป็นไปโดยไม่ติดขัด มาตรการรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลย่อมมีความสำคัญ ซึ่งในที่นี้ คือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 180 ก็ให้นำบทบัญญัติเรื่องรักษาความสงบเรียบร้อยในศาลในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้นั้นก็คือบทบัญญัติเรื่องการละเมิดอำนาจศาลตามมาตรา 30, 31 และมาตรา 33 โดยหากปรากฏว่าจำเลยขัดขวางการพิจารณาที่สามารถไล่จำเลยออกนอกห้องพิจารณาและสามารถดำเนินการพิจารณาและสืบพยานต่อไปได้แม้จะทำลับหลังจำเลย แต่ก็ต้องมาพิจารณาว่าการกระทำเพียงใดที่ถือว่าขัดขวางการพิจารณา อาทิเช่น หากจำเลยเพียงแต่ประพฤติตัวไม่เรียบร้อยในห้องพิจารณาหรือเจียนนิ่งเฉยไม่ร่วมในการดำเนินคดีจะเป็นกรณีที่ขัดขวางการพิจารณาที่ศาลจะขับไล่จำเลยออกจากห้องพิจารณาและสืบพยานได้หรือไม่

สำหรับกฎหมายที่ยกเว้นให้ศาลมีอำนาจสืบพยานบุคคลลับหลังจำเลยได้อีกกรณีหนึ่งคือ บทบัญญัติแห่งมาตรา 237 ทวิ ที่กฎหมายบัญญัติให้ศาลรับฟังคำพยานบุคคลที่สืบไว้ก่อนฟ้องคดีดังกล่าวในการพิจารณาคดีได้โดยไม่ต้องคำนึงว่ากระบวนการสืบพยานบุคคลไว้ก่อนนั้นได้กระทำต่อหน้าผู้ต้องหาหรือไม่ก็ตาม นอกจากนี้ หากพิจารณาเรื่องการสืบพยานล่วงหน้าไว้ก่อนตาม

²⁵ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 537.

มาตรา 237 ทวิแล้วความจริงไม่ใช่ปัญหาของเด็กโดยแท้แต่เป็นปัญหาสำหรับพยานบุคคลทั้งระบบ ซึ่งมาตราดังกล่าวนี้ต้องเป็นการสืบพยานก่อนฟ้องและไม่มีบทบัญญัติให้ดุลยพินิจศาล

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เหตุผลของการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย²⁶ คงจะไม่ต้องการให้จำเลยเสียเวลา เพราะในทางปฏิบัติการเลื่อนคดีในศาลของไทยเราเกือบจะเป็นเรื่องปกติธรรมดา และโดยปกติจะเลื่อนไปนานนับสัปดาห์หรือแรมเดือน ข้อนี้จึงแตกต่างกับในต่างประเทศที่เน้นหนักในขั้นตอนการเตรียมคดี ซึ่งอาจใช้เวลานานแต่เมื่อเปิดการพิจารณาคดีแล้ว การพิจารณาจะต้องดำเนินต่อเนื่องกันไปจนจบสิ้น การเลื่อนคดีนานนับสัปดาห์ ทำให้กระบวนการพิจารณาเดิมเสียและต้องเริ่มต้นคดีกันใหม่ เหตุผลในการที่การพิจารณาต้องดำเนินต่อเนื่องกันไปนี้ก็เพราะว่า การค้นหาความจริง หากพยานหลักฐานที่แสดงในศาลยังใหม่ ๆ สด ๆ ศาลก็ย่อมจะชั่งน้ำหนักได้ดี นอกจากนั้น ยังสนองข้อเรียกร้องที่ว่า การดำเนินคดีจะต้องกระทำโดยรวดเร็วอีกด้วย ในส่วนนี้ท่านอาจารย์คณิต ณ นคร มีความเห็นว่า การพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยไม่ได้ช่วยแก้ไขให้เนื้อหาการดำเนินคดีอาญาให้ดีขึ้นแต่มีผลเป็นเพียงการอำนวยความสะดวกแก่จำเลยเท่านั้น ซึ่งข้อนี้หาใช่เนื้อหาของการดำเนินอาญาไม่ บทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาและสืบพยานลับหลังจำเลยจึงน่าจะได้รับการพิจารณาทบทวนด้วยเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนมีความคิดเห็นเช่นเดียวกับท่านอาจารย์คณิต ณ นคร

นอกจากนี้ มีผลการวิจัยเกี่ยวกับการพิจารณาคดีและสืบพยานลับหลังจำเลยไว้ โดยมีผู้ให้ความเห็นว่ามีทั้งผลดีและผลเสีย ดังนี้²⁷

1) ผลดี ในคดีเล็กน้อย จำเลยไม่ต้องเสียเวลาไปศาลทำให้กระบวนการพิจารณารวดเร็วมากขึ้นและทำให้พยานมีความสบายไม่อึดอัด

และมีผู้เห็นว่า การพิจารณาคดีหรือสืบพยานลับหลังจำเลยไม่น่าจะมีผลกระทบใดๆ เพราะจำเลยมีทนายอยู่แล้ว

2) ผลเสีย ทำให้จำเลยไม่ทราบคำเบิกความของพยานโจทก์ ทำให้ต่อสู้คดีได้ไม่เต็มที่ และในกรณีที่พยานต้องชี้ตัวจำเลยในศาลก็ไม่อาจกระทำได้อย่างส่งผลให้รูปคดีเสียไป นอกจากนี้ การสืบพยานลับหลังจำเลย ทำให้ศาลไม่มีโอกาสสังเกตเห็นอาการปฏิกิริยาของจำเลยในขณะที่เบิกความได้

²⁶ แหล่งเดิม.

²⁷ คณิ่ง ภาไชย และคณะ ค เล่มเดิม. หน้า 256.

2.3 แนวความคิดเรื่องการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

ในกระบวนการยุติธรรมของนานาประเทศทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญา คดีแพ่งหรือคดีทางปกครอง พยานนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะพยานจะเป็นสะพานหรือกุญแจสำหรับไขไปสู่ความจริงของคดีที่เกิดขึ้นมาว่าเป็นประการใด และหากจะกล่าวถึงความคุ้นเคยในการดำเนินคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยจะเน้นไปที่พยานบุคคลเป็นสำคัญยิ่งกว่าพยานหลักฐานชนิดอื่นๆ ทั้งนี้ อันเนื่องมาจากการกระทำความคิดที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับพยานบุคคลทั้งสิ้น เช่น ฆ่าคนตาย ทำร้ายร่างกาย ลักทรัพย์ อนาคต ช่มชู้ กระทำชำเรา เป็นต้น ดังนั้น การที่พยานบุคคลไม่ให้ความร่วมมือกับพนักงานสอบสวนหรือไม่ไปศาล ก็จะเป็นผลให้ไม่มีพยานหลักฐานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยได้ และในที่สุดศาลก็จะยกฟ้องคดีและปล่อยตัวจำเลยไป นอกจากนี้ พยานบุคคลยังจัดว่าเป็นพยานประเภทที่มีความสำคัญและมีปัญหาต่างๆ มากกว่าพยานประเภทอื่น เพราะพยานบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานหลายประการที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดการผันแปรหรือเปลี่ยนแปลงได้ง่าย เช่น สภาพจิตใจของพยาน ความสามารถในการทรงจำ อารมณ์ และระยะเวลา เป็นต้น นอกจากนี้ ความรู้สึกไม่ปลอดภัย และความหวาดกลัวของพยานบุคคล ตลอดจนการถูกข่มขู่ ถูกทำร้ายหรือถูกอิทธิพลคุกคามหรือถูกบีบบังคับในทุกรูปแบบ นับว่าเป็นปัญหาสำคัญและเป็นสาเหตุให้เกิดผลกระทบกระเทือนเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างมาก เพราะจะทำให้พยานบุคคลไม่กล้าพูดความจริง ผลที่ตามมาก็คือ ต้องเสียความเป็นธรรมไปในที่สุดนั่นเอง

แนวความคิดในเรื่องการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา เกิดมีขึ้นเนื่องจากจุดมุ่งหมายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายแบบคอมมอนลอว์ (Common Law) หรือแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) การให้ความคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาประกอบด้วย การให้ความคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) และการใช้กลไกของกฎหมาย (Legal Instrument) ซึ่งได้ปรากฏในปฎิญาสาสกลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

พยานบุคคลเป็นพยานที่ได้รับรู้เหตุการณ์ด้วยตนเองโดยตรงหรือประจักษ์พยานตามกฎหมายจึงถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ดีที่สุด มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากที่สุดที่ศาลจะต้องรับฟังในคดีอาญาใดก็ตาม หากมีประเด็นข้อพิพาทใดที่ต้องพิสูจน์ด้วยหลักฐานหลายชั้นต่างกัน คู่ความต้องนำพยานหลักฐานที่มีคุณภาพดีที่สุดในข้อพิพาทข้อเท็จจริง ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้คู่ความนำพยานที่ด้อยคุณภาพ หรือพยานที่มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือน้อยมาสืบ ซึ่งอาจทำให้การดำเนินคดีต้องล่าช้า หรือทำให้เกิดความสับสนจนทำให้ศาลวินิจฉัยผิดพลาด รัฐจึงความจำเป็นต้องมีมาตรการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลที่จะนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

ดังกล่าว²⁸ เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่าพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดี ถ้าหากขาดปัจจัยดังกล่าวแล้วการพิจารณาคดีเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมคงไม่สามารถดำเนินไปได้ เนื่องจากศาลขาดเครื่องมือในการวินิจฉัยข้อเท็จจริงแห่งคดี

ในปัจจุบันแนวความคิดในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานบุคคลในคดีอาญานับเป็นแนวคิดที่สำคัญที่กำลังได้รับความสนใจอย่างมากในสังคม ทั้งนี้ เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันการแสวงหาพยานบุคคลซึ่งเป็นพยานที่มีความสำคัญที่สุดในการดำเนินคดีอาญาก่อให้เกิดผลกระทบต่อความยุติธรรมไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษได้ และยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมอีกด้วย สาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะมาจากความไม่รู้สิทธิมีส่วนร่วมของประชาชนในการหาความเป็นธรรมให้กับสังคมหรือความรู้สึกลัวหวาดกลัวไม่มั่นใจในสวัสดิภาพและความปลอดภัยของคนและคนในใกล้ชิด

สำหรับการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลอาจแบ่งได้ 2 ระดับคือ²⁹

1) การคุ้มครองบุคคลที่มาเป็นพยาน ซึ่งก็คือการคุ้มครองสวัสดิภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลที่มาเป็นพยาน เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาให้ได้รับความปลอดภัยจากการกระทำในรูปแบบต่างๆ เช่น การคุกคาม การทำร้าย การข่มขู่ เพื่อให้รัฐได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุดในการพิจารณาคดีซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมและเพื่อให้พยานมีความมั่นใจในเรื่องความปลอดภัยในการมาเบิกความ จึงถือว่าเป็นการคุ้มครองพยานบุคคลขั้นเบื้องต้น

2) การคุ้มครองค่าให้การของพยาน เป็นการคุ้มครองพยานจากเหตุปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่อาจมากระทบต่อค่าให้การของพยาน ซึ่งถือว่าเป็นการคุ้มครองในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากมีเหตุปัจจัยหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อพยานบุคคลให้การบิดเบือนไปจากข้อเท็จจริงที่รับรู้ได้เห็นมา เช่น อาจเกิดจากปัจจัยซึ่งเกิดจากปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น อายุ วัย ความสามารถในการถ่ายทอดหรือความสามารถในการจดจำ หรือปัจจัยซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์ เช่น การให้สินบน การชักจูง การขัดขวางในรูปแบบต่างๆ หรือเกิดจากความเครียดที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพิจารณาคดี เช่น การให้การในชั้นศาลที่พยานต้องเผชิญโดยตรงต่อหน้าจำเลย การถูกซักถามจากคู่ความ ดังนั้น ภาครัฐจึงมีความพยายามที่จะแก้ไขปรับปรุงกระบวนการพิจารณาความอาญาโดยให้พยานสามารถให้การได้อย่างปราศจากการขัดขวาง เช่น การใช้เทคโนโลยีในการสืบพยาน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การให้ความคุ้มครองต่อพยานนั้นต้องไม่เป็นการกระทบสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยโดยเฉพาะการสืบพยานต่อหน้าจำเลย (Confrontation) หรือให้จำเลยได้มีโอกาสถามค้าน

²⁸ สาวตรี สุขศรี. (2544, กันยายน). “การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา.” วารสารนิติศาสตร์, 31, 3. หน้า 697.

²⁹ เข็มชัย ชูติวงษ์. (2529). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 3). หน้า 241.

พยาน (Cross-examination) ดังนั้น ภาครัฐในฐานะผู้บริหารงานยุติธรรมจึงจำเป็นต้องหามาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองพยานให้สามารถให้การต่อศาลได้อย่างเต็มที่ ควบคู่ไปกับการให้พยานได้รับความปลอดภัยอย่างแท้จริงในชั้นพิจารณาคดี

ซึ่งหลักการรับฟังพยานบุคคล จะมุ่งคำนึงถึงความน่าเชื่อถือของพยาน โดยพิจารณาจากความสามารถและความจริงใจของบุคคลนั้น และสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานก็เพื่อจะได้ตรวจสอบความสามารถและความจริงใจของพยานนั่นเอง ซึ่งหลักเกณฑ์การตรวจสอบความสามารถของพยานบุคคลมีว่า พยานมีความเฉลียวฉลาดหรือความจริงใจเพียงใด ภายใต้งื่อนไขที่ว่า พยานต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ ต้องเบิกความต่อหน้าศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเท่ากับว่า พยานต้องมาปรากฏตัวเพื่อให้ศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้าม ได้รับการสื่อสารที่ชัดเจนที่สุด เพื่อให้เป็นไปตามข้อสันนิษฐานในคดีอาญาว่า จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าโจทก์จะพิสูจน์ได้ว่า จำเลยเป็นผู้กระทำความผิด รวมทั้งศาลจะไม่ลงโทษจำเลยจนกว่าโจทก์จะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด โดยปราศจากข้อสงสัยโดยสมควร ดังนั้น มาตรฐานการพิสูจน์ความผิดของจำเลยจากคำให้การของพยานในชั้นพิจารณาคดี จึงตกอยู่ภายใต้การตรวจสอบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2 ฝ่าย คือ การตรวจสอบโดยศาลตามหลักกวางา และการตรวจสอบโดยคู่ความจากหลักการเผชิญหน้า³⁰

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคล พบว่าในกระบวนการพิจารณาคดีไม่ว่าจะเป็นกระบวนการพิจารณาคดีแบบระบบกล่าวหา ระบบไต่สวน หรือระบบผสมที่นำเอาผสมผสานและใช้อย่างเหมาะสมก็ดี ระบบพิจารณาคดีทั้ง 3 ระบบต่างจำเป็นต้องอาศัยคำเบิกความของพยานบุคคลทั้งสิ้น เนื่องจากกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลผู้ที่มีอำนาจในการพิจารณาคดีคือผู้พิพากษา โดยผู้พิพากษาจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมในด้านวุฒิภาวะ คุณวุฒิและคุณค่าทางจริยธรรมและศีลธรรมอันเป็นคุณสมบัติ หรือคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลที่จะมาทำหน้าที่เป็นคนกลางในการตัดสินคดีความเพื่อดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรมแก่สังคม แต่ที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าหน้าที่เป็นคนกลางในการตัดสินคดี ผู้พิพากษาก็จะต้องอาศัยเครื่องมือที่จะนำมาประกอบการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาคดี และเครื่องมือที่สำคัญก็คือ พยานหลักฐานในคดี ซึ่งพยานที่มีความชัดเจนและความน่าเชื่อถือและเป็นพยานที่สำคัญในคดีอาญา คือ พยานผู้เห็นเหตุการณ์หรือประสบพบเจอการกระทำ ความผิดซึ่งถือว่าเป็นพยานที่ใกล้ชิดกับการกระทำความผิดมากที่สุด พยานดังกล่าวคือ พยานบุคคล ดังนั้น เมื่อมีการประสบพบเจอการกระทำผิดที่เกิดขึ้น สุจริตชนผู้พบเห็นเหตุการณ์จึงต้องทำหน้าที่เป็นพลเมืองที่ดีของรัฐ โดยการเสียสละตนเข้ามาเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา แต่ทั้งนี้ พยานบุคคลในคดีอาญาอาจถูกคุกคาม ข่มขู่ หรือประทุษร้ายไม่ว่าจะเป็นชีวิตหรือร่างกายก็ตาม เพื่อให้พยานนั้นไม่กล้ามาเบิกความต่อศาล หรือหากมาศาลแล้วก็จำเป็นต้องเบิกความต่อศาลในลักษณะที่

³⁰ แวตตา ธรรมภิบาล. (2549). ปัญหาการสืบพยานเด็กในคดีอาญา. หน้า 5.

บิดเบือนข้อเท็จจริง เพื่อรักษาชีวิตและสวัสดิภาพของตนหรือคนใกล้ชิดของตนไว้ ปัญหาดังกล่าว ส่งผลต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เนื่องจากความยุติธรรมจะสูญเสียไปเพราะไม่อาจนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ประชาชนย่อมจะเกิดความเลื่อมศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมอันอาจก่อให้เกิดระบบกระบวนการยุติธรรมแบบชาวบ้านหรือศาลเตี้ยเกิดขึ้น ดังนั้น จึงเกิดแนวคิดในการคุ้มครองพยานในคดีอาญาขึ้น³¹

หากพิจารณาเจตนารมณ์ของการคุ้มครองพยานในคดีอาญา จะเห็นว่า บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองได้แก่ ตัวพยานเองซึ่งจะได้รับความคุ้มครองทั้งในชั้นสืบสวน สอบสวน ชั้นฟ้องคดี และชั้นศาล โดยการคุ้มครองตัวพยานนั้นก็เพื่อให้พยานเกิดความรู้สึกปลอดภัย ปราศจากการข่มขู่ คุกคามและประทุษร้าย รวมถึงการให้ค่าตอบแทนจากการที่มาเป็นพยานและค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปจากการมาเป็นพยาน เพื่อให้พยานบุคคลดังกล่าวสมัครใจในการให้ความร่วมมือเข้ามาเป็นพยาน เป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพในการค้นหาความจริงแห่งคดี อีกทั้งยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่บุคคลที่จะเข้ามาเป็นพยานในคดีอาญาอีกด้วย นอกจากนี้ การคุ้มครองพยานบุคคลมีวัตถุประสงค์ให้มียุติธรรมและให้พยานบุคคลนั้นมีคุณค่าต่อการพิจารณาคดี โดยเบื้องต้นหมายถึงการจัดการให้บุคคลที่มาเป็นพยานนั้น ได้รับความปลอดภัยร่างกายจากภัยอันตรายจากการกระทำที่มีขอบในรูปแบบต่างๆ แต่แท้จริงแล้วในกระบวนการพิจารณาให้ความสำคัญอยู่ที่คำให้การหรือถ้อยคำของพยานบุคคลในชั้นการพิจารณาว่ามีความน่าเชื่อถือหรือมีน้ำหนักมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ความสำคัญของการคุ้มครอง จึงเป็นอำนาจรัฐในการจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่ดีที่สุดหรือพยานสำคัญในคดี ซึ่งความหมายของพยานสำคัญในคดีอาญาหมายถึงในคดีอาญา พยานซึ่งคำให้การของพยานนั้นมีความสำคัญต่อการต่อสู้และกระบวนการพิจารณาคดี³²

ดังนั้น เหตุผลที่จะต้องมีการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญานั้น สามารถแยกพิจารณาได้ดังนี้คือ

1) เนื่องจากคุณลักษณะของพยานบุคคลมีความแตกต่างจากพยานหลักฐานประเภทอื่น ซึ่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุถือว่าเป็นสิ่งของที่ไม่มีชีวิต ไม่มีเลือดเนื้อหรือจิตใจ โดยพยานประเภทนี้จะถูกเก็บรักษาเป็นอย่างดีตั้งแต่ชั้นสอบสวนแล้ว แต่พยานบุคคลดังกล่าวโดยสภาพทางกายภาพเป็นพยานที่ง่ายต่อการรบกวนความมั่นใจและความกล้าของพยานในการเบิกความต่อศาล

³¹ วีระพงษ์ บุญโญภาส. (2546). “แนวคิดการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา.” วารสารกฎหมาย (จุฬา) ฉบับพิเศษ, 25. หน้า 278.

³² กุลธิดา คันธวิวัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 25.

2) ปัจจุบันนานาชาติอารยประเทศต่างสนับสนุนการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่ควรได้รับการคุ้มครอง คือ สิทธิในการดำรงชีพอย่างผาสุกและปลอดภัยจากภัยอันตรายต่างๆ ที่มาคุกคาม ดังนั้น รัฐซึ่งมีหน้าที่ในการคุ้มครองและรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขในสังคมจึงมีหน้าที่ในการคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยของพยานที่มาเบิกความในชั้นศาล

3) การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา ย่อมส่งผลต่อการคุ้มครองกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ พยานบุคคลเป็นกลไกหนึ่งที่จะนำไปสู่การค้นหาคำความจริงและสร้างกระบวนการยุติธรรมให้แก่สังคม ดังนั้น การทำลายพยานบุคคลจึงส่งผลกระทบต่อระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาขาดไว้ประสิทธิภาพ

เมื่อกระบวนการพิจารณาคดีอาญามีวัตถุประสงค์ค้นหาข้อเท็จจริง พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย ดังนั้น เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานที่มีคุณค่าต่อการค้นหาคำความจริงเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมจึงต้องให้ความคุ้มครองแก่พยานในคดีอาญา นอกจากจะมุ่งคุ้มครองถึงความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลที่จะเข้ามาเป็นพยานแล้ว การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาก็ถือหลักเคร่งครัดในการมีจำเลยอยู่ร่วมขณะพิจารณาคดี เว้นแต่มีบทบัญญัติของกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น นอกจากนี้ เหตุผลที่มีความจำเป็นต้องคุ้มครองพยานก็เนื่องมาจากในปัจจุบันสังคมเริ่มมีเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันมากขึ้น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปอาชญากรรมก็มีการเปลี่ยนแปลงเช่นกัน ทั้งนี้ไม่ใช่เพียงนามธรรมแต่เป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้ สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของอาชญากรรมอย่างรวดเร็ว มีสาเหตุดังนี้คือ

ประเด็นแรก คือ การนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมมากขึ้น การติดต่อระหว่างบุคคลจึงทำได้ง่ายขึ้น แต่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในทางที่ผิดจึงทำให้มีการก่ออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น

ประเด็นที่สอง อาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีลักษณะเป็นการพัฒนาจากกลุ่มบุคคลเล็กๆ เป็นขบวนการองค์กรอาชญากรรมและเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติในที่สุด

ประการสุดท้าย กรณีของจุดมุ่งหมายในการประกอบอาชญากรรมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่เดิมการประกอบอาชญากรรมเป็นไปเพื่อประโยชน์เล็กน้อยเพื่อศักดิ์ศรี แต่ในปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมมุ่งรายได้ที่มีค่ามหาศาล ดังนั้น เมื่ออาชญากรรมมีความร้ายแรงมากขึ้น ความจำเป็นที่ต้องคุ้มครองพยานก็ยิ่งมากขึ้นเช่นกัน อันเนื่องมาจากพยานอาจจะถูกขู่หรือถูกทำร้ายจึงส่งผลให้พยานบุคคลจำเป็นที่ต้องได้รับความคุ้มครองเพื่อประโยชน์ต่อตัวพยานและบุคคล

ที่เกี่ยวข้องกับพยาน อีกทั้งเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ³³

การดำเนินคดีอาญาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการนำคดีเข้าสู่กระบวนการตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กล่าวคือ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นการดำเนินคดีอาญาก็จะเริ่มต้นควบคู่กันไป ในทันที ตั้งแต่การสอบสวน การจับกุม ฟ้องร้องและดำเนินคดีในศาล สิ่งที่จะช่วยให้การพิสูจน์ความจริงแห่งคดี คือ พยานหลักฐาน อันหมายถึงสิ่งที่สามารถนำมาพิสูจน์ความจริงตามที่ได้มีการกล่าวอ้างในข้อเท็จจริงแห่งคดี โดยศาลจะนำข้อมูลที่ได้จากการสืบพยานที่คู่ความนำสืบให้ศาลเห็นมาพิจารณาชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือเพื่อตัดสินคดีนั้นต่อไป ดังนั้น การพิจารณาคดี พยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคลหรือพยานประเภทใด จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ใช้พิสูจน์ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ซึ่งการค้นหาความจริงที่กระทำโดยการสืบพยานบุคคลไม่ว่าจะในฐานะประจักษ์พยานหรือพยานแวดล้อมก็มีความจำเป็นแก่คดีทุกประเภทเช่นกัน³⁴

การนำพยานหลักฐานเข้าสู่คดี นับว่ามีความสำคัญและยากลำบากยิ่งกว่าการแสวงหาพยานหลักฐาน เพราะถึงแม้ว่าจะแสวงหาพยานหลักฐานได้แล้ว แต่ถ้าไม่สามารถนำพยานหลักฐานเข้ามาสู่คดีได้หรือนำมาได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์พยานหลักฐานที่หาได้นั้นก็ย่อมจะไม่เกิดประโยชน์ต่อคดีแต่ประการใด เช่น กรณีเป็นคดีที่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่เกิดเหตุ แต่เมื่อจะนำบุคคลเหล่านั้นมาเป็นพยานในคดีกลับได้รับการตอบปฏิเสธและไม่ร่วมมือ ถึงแม้ว่าการปฏิเสธไม่ร่วมมือดังกล่าวจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 168, 169 ซึ่งมีโทษถึงขั้นจำคุกก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติก็ไม่บังเกิดผลสำเร็จจนอาจกล่าวได้ว่าพยานบุคคลจัดว่ามีความยากลำบากมากที่สุดในการนำเข้ามาสู่คดี เว้นแต่พยานบุคคลประเภทที่เขาได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นเท่านั้นที่จะยินยอมให้ความร่วมมือเข้ามาเป็นพยาน ดังนั้น การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานจึงเป็นมาตรการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมที่ส่งเสริมให้การค้นหาความจริงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องแสวงหามาตรการต่างๆ เพื่อให้บุคคลที่จะมาเป็นพยานในคดีอาญาได้มีหลักประกันหรือความมั่นใจในสวัสดิภาพของตน

แม้ว่าระบบกฎหมายลักษณะพยานของประเทศไทย จะบัญญัติให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางในอันที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อให้เกิดความยุติธรรมในคดีมากที่สุด เช่น อำนาจศาลในการสั่งงดการสืบพยานหรือตัดพยานที่เห็นว่าฟุ่มเฟือย อำนาจศาลที่จะเรียกพยานมาสืบเพิ่มเติมเอง แต่ระบบกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันที่มีได้ให้อำนาจศาลหรือองค์กรใดในการให้ความ

³³ กุลธิดา รั้ววิสุทธิวราร. (2552). การเปลี่ยนชื่อและย้ายที่อยู่ของพยานในคดีอาญา. หน้า 11-12.

³⁴ สาทวีร์ สุขศรี. เล่มเดิม. หน้า 25-43.

คุ้มครองพยานหรือปกป้องรักษาพยานบุคคลโดยไม่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายใดอย่างแท้จริงเลย และยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานบุคคล ก็ยังมีวิธีการและขั้นตอนที่เข้มงวดยุ่งยากโดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานในคดีอาญาจะต้องเบิกความต่อหน้าจำเลยในชั้นพิจารณาคดี นับว่าเป็นการสร้างภาระให้กับบุคคลที่จะเป็นพยานไม่คุ้มกับเวลาและค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่พยานแต่ละคนต้องเสียไป นอกจากนี้ พยานอาจถูกข่มขู่ หรือถูกทำร้ายด้วยวิธีการต่างๆ จากพวกอาชญากร ปัญหาเหล่านี้นับว่าเป็นอุปสรรคสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ควรเร่งพิจารณาและหาแนวทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ในต่างประเทศก็เห็นถึงความจำเป็นของการให้ความคุ้มครองพยานและมีแนวคิดในการให้ความคุ้มครองพยานที่แตกต่างกันไป เช่น ในประเทศอังกฤษจะมีการปิดโอกาสไม่ให้จำเลยเห็นหรือรู้จักตัวพยาน อาทิเช่น การมีฉากกั้นไม่เผยโฉมหน้า หรือการเบิกความผ่านกระจกใสที่มองผ่านได้ทางเดียวไม่ให้จำเลยมองเห็นพยาน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งซึ่งช่วยลดความหวาดกลัวของพยานขณะเบิกความในศาล ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดความหวาดกลัวของพยานเพราะถ้าการพิจารณาคดีต้องใช้เวลาเนิ่นช้า พยานก็ย่อมตกอยู่ในช่วงของความหวั่นไหวมากขึ้น ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีการให้ความปลอดภัยแก่พยานตลอดจนบุคคลในครอบครัวของพยาน ทั้งก่อนการดำเนินคดีและหลังจากคดีเสร็จสิ้นไปแล้ว เป็นต้น³⁵

การให้ความคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา จะเป็นมาตรการอันหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลเกิดความกล้าที่จะเสียดุลความสะดอกสบายส่วนตัวเข้ามาเป็นพยานในคดีต่างๆ ที่เขาได้เห็นเหตุการณ์โดยไม่หวาดหวั่นต่อภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น เพราะตามสภาพปกติทั่วไปประจักษ์พยานในคดีอาญาก็หายากอยู่แล้ว หากยังไม่หามาตรการใดๆ มาคุ้มครองพยานก็เท่ากับเป็นการเพิ่มความยากลำบากของการแสวงหาพยานมากยิ่งขึ้นไปอีก โดยทุกคนจะปฏิเสธการเป็นพยานและในทางตรงข้ามก็ทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่สามารถค้นหาความจริงได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบปัญหาอีกหลายด้านที่ทำให้กระบวนการค้นหาความจริงในคดีอาญามีลักษณะที่ไม่เหมาะสม³⁶ เช่น การสืบพยานในคดีอาญาที่มุ่งค้นหาความจริงและให้หลักประกันสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยอย่างเต็มที่เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงในคดี ดังนั้น ผู้เสียหายที่มาเป็นพยานจึงอาจได้รับผลกระทบจากคำถามค้านของทนายจำเลยที่มุ่งตรวจสอบความถูกต้องและทำลายน้ำหนักรของพยาน โจทก์อันจะนำไปสู่การชี้ขาดข้อเท็จจริง หรือสภาพห้องพิจารณาคดีที่ไม่เหมาะสมกับพยานบางประเภท เนื่องจากหลักการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าฟังการพิจารณาคดีได้ และกระทำในห้องพิจารณาคดีที่มีลักษณะเป็นทางการก็

³⁵ วันชัย ศรีนวลนัต. (2540). การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา. หน้า 43.

³⁶ แวตดา ธรรมภิบาล. เล่มเดิม. หน้า 16-17.

อาจมีความไม่เหมาะสมกับพยานในคดีความผิดทางเพศซึ่งต้องเบิกความต่อหน้าจำเลย เจ้าหน้าที่ศาลและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ หรือสภาพจิตใจของพยานที่ต้องมาให้การในสภาพที่เป็นทางการของการพิจารณาคดีอาญา สิ่งเหล่านี้แล้วแต่เป็นปัญหาในการพิจารณาและสืบพยานในศาลที่มีความจำเป็นที่ต้องมีมาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน ทั้งนี้ เพื่อลดความกดดันในการเบิกความของพยานในชั้นพิจารณาทั้งสิ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า หลักการพิจารณาและสืบพยานในคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย จึงทำให้เกิดการเผชิญหน้ากันระหว่างพยานกับจำเลยโดยตรงและส่งผลกระทบต่อการค้นหาความจริงจากคำเบิกความของพยาน ต่อมาภายหลังจึงมีแนวความคิดที่จะทำให้การสืบพยานในศาลไม่ควรให้จำเลยเห็นหน้าพยานในลักษณะเผชิญหน้ากัน ด้วยการพิจารณาและสืบพยานโดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วย คือโทรทัศน์วงจรปิดเพื่อลดการเผชิญหน้าอันเป็นปัญหาอย่างยิ่งในการเบิกความเป็นพยานในชั้นศาล ซึ่งในประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ใหม่โดยการเพิ่มเติมวรรคสามวรรคสี่ วรรคห้า ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 อันเป็นไปตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 โดยมีเจตนารมณ์อันสำคัญเพื่อคุ้มครองพยานที่มีสภาพจิตใจ หรือมีความกลัวจำเลยโดยมีสิทธิเบิกความต่อศาลโดยไม่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย ด้วยวิธีจัดห้องพิจารณาคดีให้เหมาะสม ใช้โทรทัศน์วงจรปิด หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีอื่นที่เหมาะสมตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา นอกจากนี้จากการศึกษาเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ก็ได้มีความว่า เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาทางเทคโนโลยีของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ และในเรื่องที่กล่าวนี้ก็ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสามที่บัญญัติว่า “ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพ อนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการ โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับพยานก็ได้ ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่น...” ดังนั้น หากพิจารณาจากหลักเดิมในมาตรา 172 วรรคหนึ่งที่ว่า การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย อันเป็นหลักเคร่งครัดในการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาลที่มีการปฏิบัติกันมานับนาน การที่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 172 วรรคสามเช่นนี้ ย่อมส่งผลให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลในปัจจุบันนี้ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยโดยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดบรรยากาศที่ตึงเครียด กดดัน หวาดกลัว ที่พยานอาจรู้สึกจากการเข้า

ร่วมการพิจารณาร่วมกับจำเลย เพื่อที่พยานดังกล่าวจะไม่เกิดความรู้สึกตึงเครียดซึ่งผู้เขียนจะขอกล่าวในหัวข้อต่อไป

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของไทยถือหลักเคร่งครัดที่ว่า การพิจารณาคดีและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย อันเป็นหลักการที่สำคัญที่ถูกบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง แต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติคุ้มครองพยานในชั้นพิจารณาบางกรณีก็อาจมีผลกระทบต่อสิทธิของจำเลยอยู่บ้าง ซึ่งในที่นี้ ผู้เขียนขอกล่าวเฉพาะเรื่องการสืบพยานโดยใช้สื่อโทรทัศน์วงจรปิดตามมาตรา 172 วรรคสาม

สืบเนื่องจากกรณีที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ใหม่โดยการเพิ่มเติมวรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า อันเป็นไปตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 ด้วยมีเจตนารมณ์อันสำคัญเพื่อคุ้มครองพยานที่มีสภาพจิตใจ หรือมีความกลัวจำเลยโดยมีสิทธิเบิกความต่อศาลโดยไม่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย ด้วยวิธีจัดห้องพิจารณาคดีให้เหมาะสม ใช้โทรทัศน์วงจรปิด หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีอื่นที่เหมาะสมตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และในเรื่องที่กล่าวนี้ก็ได้มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 172 วรรคสาม จึงทำให้ในปัจจุบัน การสืบพยานในชั้นศาลสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยโดยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณา และการสืบพยานบุคคลดังกล่าวก็เป็นการสืบพยานที่ต้องกระทำในศาล โดยให้พยานอยู่ในห้องอีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานโดยปกติ และให้พยานเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก โดยถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิดเข้าไปยังห้องพิจารณาคดีโดยที่ศาล อัยการ หรือทนายโจทก์ หรือทนายจำเลยอยู่ในห้องพิจารณา โดยศาลและคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถถามคำถามต่อพยาน เพื่อต้องการลดความตึงเครียด กดดัน หวาดกลัว ที่พยานอาจรู้สึกจากการเข้าร่วมการพิจารณาคดีกับจำเลย และหลักในมาตรา 172 วรรคสามก็ต้องพิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพ อนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยด้วย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม เป็นบทบัญญัติที่ได้นำวิธีการสืบพยานมาใช้กับพยานที่มีอายุเกิน 18 ปีแต่มีภาวะแห่งจิตหรือมีความเกรงกลัวต่อจำเลยด้วยศาลอาจจะดำเนินการสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจจัดให้พยานเบิกความในห้องอื่นแยกต่างหากจากห้องพิจารณาเพื่อป้องกันการเผชิญหน้ากับจำเลยและให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาเหมือนกรณีสืบพยานเด็กก็ได้ และอาจจะจัดให้มีนัก

จิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่พยานไว้วางใจมาอยู่ร่วมกับพยานและให้สอบถามผ่านบุคคลดังกล่าวด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ไม่พยานเกิดความรู้สึกตื่นตกใจกลัว

แต่อย่างไรก็ดี บทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติบังคับศาลแต่ให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลจะเห็นสมควรดำเนินการสืบพยานด้วยวิธีการพิเศษนี้หรือไม่ก็ได้

นอกจากนี้ บทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามถึงวรรคห้าก็ได้ปรับปรุงเพื่อให้ดุลยพินิจศาลในการที่ไม่ต้องสืบพยานต่อหน้าจำเลยตามหลักทั่วไปในมาตรา 172 วรรคหนึ่ง หากเป็นกรณีศาลเห็นว่าควรใช้วิธีการสืบพยานพิเศษที่เหมาะสมแก่พยานบุคคลที่มีเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย และภาวะแห่งจิตประมาทอ่อนแอหรือพยานบุคคลทั่วไปที่มีความเกรงกลัวต่อจำเลย สำหรับวิธีการที่สามารถสืบพยานโดยไม่ต้องเผชิญหน้านั้นก็สามรถทำได้โดยการใช้โทรศัพท์สนับวงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และไม่ว่าจะใช้วิธีใดศาลจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้พยานสามารถเบิกความโดยไม่ต้องเกรงกลัวจำเลยมากนัก นอกจากนั้นเพื่อประโยชน์ในกรณีที่มีการอุทธรณ์ หรือฎีกา ก็ให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพและเสียง ซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของการบันทึกได้และให้ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา³⁷

หากพิจารณาเกี่ยวกับการพิจารณาและสืบพยานในชั้นศาล โดยใช้โทรศัพท์สนับวงจรปิดในต่างประเทศส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการเบิกความของพยานเด็กในชั้นพิจารณาคดี อาทิเช่น ในประเทศอังกฤษ³⁸ หากเด็กต้องมาเบิกความเผชิญหน้ากับบรรยากาศที่เป็นทางการในศาลนั้นในประเทศอังกฤษกำหนดให้ศาลเป็นผู้กำหนดให้พยานเด็กเบิกความในบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการโดยศาล พนักงานอัยการ และทนายความไม่ต้องสวมวิกผมและครุยในขณะที่สืบพยานเด็ก นอกจากนั้น ในกรณีที่พยานเด็กอาจได้รับความกดดันและเกรงกลัวที่จะต้องเผชิญหน้ากับจำเลยกำหนดให้พยานเบิกความนอกห้องพิจารณาและมีการถ่ายทอดภาพและเสียงมายังห้องพิจารณา และคู่ความที่ต้องการถามคำถามเพิ่มเติมจะต้องถามผ่านศาล และศาลอาจจะถามเด็กทางไมโครโฟนที่เชื่อมโยงกับห้องที่เด็กนั่งอีกต่อหนึ่ง ซึ่งวิธีการนี้ทำให้เด็กไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในทางกายภาพ แต่จำเลย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการและทนายความ สามารถเห็นพยานผ่านทางโทรศัพท์สนับวงจรปิด

³⁷ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2551). *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับอ้างอิง* (พิมพ์ครั้งที่ 7). หน้า 304.

³⁸ แวตดา ธรรมภิบาล. เล่มเดิม. หน้า 33-37.

รวมทั้งพยานสามารถเห็นภาพของผู้ถามผ่านโทรทัศน์วงจรปิดด้วย สำหรับประเทศสหรัฐอเมริกา³⁹ ก็มีการให้พยานเด็กเบิกความนอกห้องพิจารณาโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด โดยเป็นการแยกพยานเด็กไว้อีกห้องหนึ่งที่มีบรรยากาศต่างหากจากห้องพิจารณาคดีแล้วเชื่อมโยงทั้งสองห้องโดยโทรทัศน์วงจรปิดโดยการซักถามพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิด เทคนิคนี้สามารถทำได้โดยไม่ต้องพิจารณาว่ามีการสัมผัสกันโดยมีการบันทึกภาพและเสียงเอาไว้ก่อนล่วงหน้าหรือไม่ การซักถามผ่านโทรทัศน์วงจรปิดในประเทศสหรัฐอเมริกานี้มีวิธีการแตกต่างกันไปแต่ละรัฐ เช่น ในบางรัฐเป็นระบบ One Way close Circuit Television กล่าวคือ จำเลยจะมองเห็นพยานผู้เสียหายในขณะที่ผู้เสียหายไม่สามารถมองเห็นจำเลยแต่ในบางรัฐเป็นแบบ Two Ways Close Circuit กล่าวคือ ทั้งสองฝ่ายสามารถมองเห็นกันและกันได้โดยผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวความคิดด้านสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการเผชิญหน้ากับผู้เสียหายหรือพยาน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ สำหรับรูปแบบของการแยกให้พยานเด็กอยู่ตามลำพังนั้น พยานเด็กอาจถูกแยกตัวอยู่โดยลำพังจาก ผู้มีส่วนร่วมอื่นๆ ในการไต่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาคดีโดยอาจอยู่ในห้องใกล้ๆ กับห้องพิจารณาและมักมีผู้ที่เด็กไว้ใจอยู่ด้วย จากนั้นกล้องบันทึกภาพและเสียงที่อยู่ในห้องดังกล่าวจะจับภาพของเด็กและถ่ายทอดภาพและเสียงของพยานเด็กผ่านไปยังจอโทรทัศน์ที่ตั้งอยู่ในห้องพิจารณา เพื่อให้ผู้พิพากษา คณะลูกขุน จำเลยและทนายความได้ดู ถ้าหากเป็นการพิจารณาโดยเปิดเผยจะมีการถ่ายทอดภาพและเสียงการเบิกความของพยานเด็กมายังจอโทรทัศน์เพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในห้องพิจารณาได้เห็น ส่วนพยานเด็กจะมีโทรทัศน์เครื่องหนึ่งในห้องที่เด็กอยู่ ซึ่งจะถ่ายทอดภาพและเสียงของพนักงานอัยการ หรือทนายจำเลยซึ่งจะถามคำถามเด็ก นอกจากนั้น อาจมีการติดตั้งโทรทัศน์เพิ่มเติมที่ด้านหน้าของพยานเด็กเพื่อให้เห็นภาพของจำเลย ทนายจำเลย ผู้พิพากษา หรือบุคคลอื่นๆ และการที่พยานเด็กจำเป็นต้องเห็นจำเลยผ่านทางโทรทัศน์หรือไม่นั้นจะถูกกำหนดโดยความประสงค์ของจำเลยเอง หรือโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจงมักกำหนดว่า พยานเด็กต้องเผชิญหน้ากับจำเลยผ่านจอโทรทัศน์เมื่อมีการเบิกความผ่านโทรทัศน์วงจรปิด

ดังนั้น เมื่อกระบวนการพิจารณาคดีในศาล การให้พยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลและจำเลยตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีที่สุด เพราะจะทำให้จำเลยได้มีโอกาสเผชิญหน้ากับพยานเพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถืออันเป็นกระบวนการสืบพยานในระบบกล่าวหาที่ให้จำเลยซึ่งมีฐานะเป็นประธานในคดีได้มีโอกาสต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ฉะนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าข้อที่น่าพิจารณาต่อไปก็คือ การคุ้มครองพยานในชั้นศาลอันได้แก่ การสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลย ด้วยการใช้อุปกรณ์โทรทัศน์วงจรปิดตามประมวลกฎหมาย

³⁹ แหล่งเดิม.

วิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่นี้ยังคงรักษาไว้ซึ่งสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานหรือสิทธิในการถามค้านเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริงอยู่หรือไม่ และศาลยังสามารถสังเกตกิริยาท่าทางของพยานในการดำเนินคดีดังกล่าวได้เหมือนกับการดำเนินคดีโดยปกติทั่วไปหรือไม่

2.4 หลักของสิทธิที่จะเผชิญหน้า (RIGHT TO CONFRONTATION)

เนื่องด้วยหลักของการพิจารณาคดีอาญาที่ดีนั้น ต้องให้โอกาสแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายที่จะได้ต่อสู้แก้ข้อกล่าวหากันในศาลได้อย่างเป็นธรรม ซึ่งหลักที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การที่ให้สิทธิแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้เผชิญหน้ากันหรือได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้ากัน ทั้งนี้ ก็เพื่อจะได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยาน โดยเฉพาะสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยานและการถามค้าน ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 ได้บัญญัติหลักสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานเอาไว้ ซึ่งการตรวจสอบหรือทำลายความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลกระทำได้ 3 ประการคือ การให้จำเลยถามค้านพยาน การให้พยานเบิกความต่อหน้าศาลและจำเลย เพื่อให้ศาลและคู่ความมีโอกาสสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยาน และการให้พยานสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเบิกความ⁴⁰ โดยทั้งโจทก์และจำเลยต้องอยู่ในศาล โดยในกฎหมายมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับตัวจำเลยอย่างมาก

ซึ่งท่านอาจารย์ คณิต ณ นคร ได้กล่าวว่า ผู้ถูกกล่าวหาในปัจจุบันนี้ไม่เป็นวัตถุแห่งการชักพอกหรือเป็นกรรมในคดีอีกต่อไปแล้ว หากแต่เป็นประธานในคดีโดยการเป็นประธานในคดีก็คือ การเป็นผู้ที่มีสิทธิต่างๆ ในคดี อาทิเช่น สิทธิที่จะอยู่ร่วมด้วยในการดำเนินคดีในชั้นศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่งที่กำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย หรือสิทธิที่จะมีทนายความช่วยเหลือในคดี เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้ถูกกล่าวหา (ผู้ต้องหาและจำเลย) ไม่ได้เป็นเพียงประธานในคดีที่มีสิทธิต่างๆ ในฐานะที่เป็นมนุษย์เท่านั้น แต่อาจเป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งได้ด้วย และเป็นที่น่าอนว่า คำให้การของผู้ถูกกล่าวหา (ผู้ต้องหาและจำเลย) และการปรากฏตัวของผู้ถูกกล่าวหา (ผู้ต้องหาและจำเลย) ในศาลเป็นสิ่งสำคัญมากประการหนึ่งในการที่ศาลจะวินิจฉัยชี้ขาดคดี และกรณีเป็นไปได้ว่าศาลอาจพิพากษาคดีโดยอาศัยเพียงคำของผู้ถูกกล่าวหาเท่านั้น เป็นต้นว่าการพิพากษาคดีตามคำรับสารภาพ แม้กระนั้นก็ตามตัวผู้ถูกกล่าวหาที่หาใช่พยานวัตถุไม่ แต่คำให้การของผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้อแถลงกอบปรด้วยเหตุผลที่ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำไปโดยผู้ถูกกล่าวหาที่มีความเป็นตัวของตัวเอง

⁴⁰ พนิดา เสวตสมุทร. (2539). การสืบพยานบุคคลในคดีอาญาโดยใช้สื่อภาพและเสียงเชิงปฏิสัมพันธ์. หน้า 27-28.

อย่างสมบูรณ์และโดยความอิสระหรือด้วยความสมัครใจ คำให้การของผู้ถูกกล่าวหาจึงมีผลทางกฎหมายเป็นพิเศษ⁴¹

สำหรับการถามค้านนั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของการซักถามพยาน หมายถึง การที่คู่ความฝ่ายหนึ่งถามพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งภายหลังที่คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานได้ซักถามพยานของตนเสร็จสิ้นแล้ว เช่น จำเลยถามค้านพยานโจทก์และโจทก์ถามค้านพยานจำเลย การถามค้านผู้ถามสามารถใช้คำถามนำได้ ซึ่งการถามนำก็คือ คำถามที่แนะนำทางให้พยานตอบตามความต้องการของผู้ถามเป็นคำถามที่พยานฟังแล้วรู้ว่าผู้ถามต้องการให้ตอบอย่างไร เช่น คำถามที่ให้พยานเลือกตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ นั่นเอง ซึ่งมีวัตถุประสงค์อยู่ 2 ประการ คือ เป็นการถามเพื่อทำลายน้ำหนักคำพยานฝ่ายตรงข้าม และแสวงหาประโยชน์จากคำเบิกความของพยานฝ่ายตรงข้ามที่มาสนับสนุนคดีของตน ดังนั้น การถามค้านอาจถือได้ว่าหลักการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานที่ดีที่สุดเพราะการถามเป็นลักษณะถามนำ ทำให้ผู้ถามสามารถสร้างความชัดเจนในประเด็นแห่งคดี

ดังนั้น สิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้าพยาน (Right to Confront Witness)⁴² เป็นสิทธิที่สำคัญประการหนึ่งของจำเลย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการประกันว่าพยานที่ให้การเป็นประจักษ์ต่อจำเลยจะต้องปรากฏตัวและแสดงข้อเท็จจริงในศาล และเป็นการให้สิทธิจำเลยที่จะอยู่ร่วมในการพิจารณาทุกขั้นตอน สิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานนั้น รวมถึงการที่จำเลยได้เห็นพยานได้รับฟังการสืบพยานและถามค้านพยาน การที่จำเลยเผชิญหน้ากับพยานที่ให้การเป็นประจักษ์ในศาลเป็นการประกันว่าพยานจะได้รับความกดดันต้องให้การด้วยความเป็นจริง และพยานฝ่ายตรงข้ามจะถูกถามค้านโดยฝ่ายจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดี ในขณะที่เดียวกัน ศาลเองก็สามารถค้นหาความจริงจากการที่คู่ความเผชิญหน้ากันอยู่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการค้นหาความจริงในศาล จึงจำเป็นที่จะต้องให้มีจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาทุกขั้นตอน เพื่อจำเลยจะได้เผชิญหน้าพยานในขณะที่พยานเบิกความ กฎหมายจึงจำเป็นต้องบัญญัติคุ้มครองสิทธิดังกล่าวของจำเลย แต่ต่อมาศาลได้ผ่อนคลายความเคร่งครัดของหลักนี้ลงบ้าง กล่าวคือ ถ้าจำเลยไม่มาศาลโดยเจตนาหรือสมัครใจ ศาลก็พิจารณาคดีต่อไปได้ นอกจากนี้ หากจำเลยมาศาลแต่ได้ทำการขัดขวางการพิจารณาคดีถือว่าจำเลยสละสิทธิที่จะอยู่ร่วมในการพิจารณาคดี

ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law) ให้ความสำคัญกับการถามค้านมาก เพราะเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยาน เมื่อถามค้านหรืออาจกล่าวได้ว่าสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานคือสิ่งเดียวกัน หรือเป็นอีกชื่อหนึ่งของสิทธิในการถามค้าน และสิ่งที่สำคัญรองลงมาก็คือ การปรากฏตัวของพยานต่อหน้าศาลและลูกขุน เพราะในระบบ

⁴¹ คณิต ฒ นคร. เล่มเดิม. หน้า 213.

⁴² กุลธิดา คันธวิวัฒน์. เล่มเดิม. หน้า 26-28.

กฎหมายคอมมอนลอว์ การรับฟังพยานหลักฐานเป็นระบบกล่าวหา ศาลจะวางตัวเป็นกลางและ
 คู่กรณีจะดำเนินคดีในลักษณะต่อสู้กันเอง

อาจกล่าวได้ว่า สิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานเป็นสิทธิที่สำคัญที่สุดของ
 จำเลยในชั้นพิจารณา เพราะเป็นการให้โอกาสแก่จำเลยที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยการตรวจสอบ
 และทำลายความน่าเชื่อถือของพยานด้วยตัวเอง ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงได้บัญญัติรับรองสิทธิ
 อันนี้ของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานไว้ใน Sixth Amendment ว่า “ในคดีอาญานั้นผู้ถูกกล่าวหา
 (จำเลย) มีสิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานของฝ่ายที่กล่าวหาฟ้องร้องตนเอง” และกฎหมายรัฐธรรมนูญ
 ของสหรัฐอเมริกาใน Fourteenth Amendment ซึ่งได้วางหลัก Due Process อันเป็นหลักประกัน
 พื้นฐานสิทธิของจำเลยก็ได้กำหนดหลักพื้นฐานความยุติธรรมของจำเลยเอาไว้ ได้กล่าวถึงกรณี
 เป็นการขัดต่อหลักพื้นฐานความยุติธรรมต่อจำเลยเอาไว้คือ

- 1) การใช้กระบวนการที่ขาดความยุติธรรม
- 2) ปฏิเสธสิทธิของจำเลยที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกามีบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะ

หลักในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานตามกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศ
 สหรัฐอเมริกาได้บัญญัติรับรองถึงสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานเอาไว้ว่า
 การปฏิเสธสิทธิของจำเลยที่รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกามีบัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะถือเป็นการขัดต่อ
 หลักพื้นฐานความยุติธรรมต่อจำเลย สิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานจึงถือเป็นสิทธิขั้น
 พื้นฐานของจำเลยที่สำคัญประการหนึ่ง จนกฎหมายรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาต้องนำไปบัญญัติ
 เอาไว้อย่างชัดเจน

สำหรับประเทศไทยนั้น หลักในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานบัญญัติ
 เอาไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่งและปรากฏในกฎหมาย
 รัฐธรรมนูญ มาตรา 40 ซึ่งได้บัญญัติหลักสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานก็ถูกนำไป
 บัญญัติไว้โดยเฉพาะ อีกทั้งยังได้บัญญัติถึงหลักประกันสิทธิเสรีภาพของจำเลยเอาไว้ ซึ่งสิทธิของ
 จำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานและสิทธิเสรีภาพของจำเลยที่จะได้รับการคุ้มครองก็เป็นสิทธิ
 ประการหนึ่งของสิทธิพื้นฐานของจำเลยในคดีอาญา ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้คือ การสันนิษฐาน
 ไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไม่มีความผิด และก่อนที่จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคล
 ใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ถือเป็นหลักประกัน
 เสรีภาพขั้นพื้นฐานของจำเลยซึ่งใกล้เคียงกับหลัก Due Process of Law ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่
 บัญญัติไว้ใน Fourteenth Amendment แม้กฎหมายรัฐธรรมนูญของไทยจะมีได้บัญญัติเรื่องสิทธิของ
 จำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานอย่างชัดเจน แต่ก็ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่งซึ่งศาลไทยได้ตีความและใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดี
 อาญาอย่างเคร่งครัดตลอดมา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า การสืบพยานในศาลตามหลักเดิมคือ การพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ครั้นเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามขึ้นใหม่ จึงทำให้การสืบพยานสามารถกระทำได้โดยวิธีการพิเศษ คือ การสืบพยานโดยใช้โทรศัพท์สนับจรวด ดังนั้น เมื่อกฎหมายของประเทศไทยได้มีการแก้ไขกฎหมายโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการยุติธรรม จึงมีความจำเป็นที่เราต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของต่างประเทศด้วยว่า ในต่างประเทศมีหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยหรือไม่ และหากมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการพิจารณาคดีเช่นเดียวกับประเทศไทย ในต่างประเทศมีวิธีการหรือข้อจำกัดในการบังคับใช้หรือไม่ เพียงใด โดยผู้เขียนจะขอก้าวโดยละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3

หลักการพิจารณาและสืบพยานบุคคลโดยไม่เผชิญหน้ากับจำเลยในต่างประเทศ

ดังที่ได้ทราบกันแล้วว่า หลักการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของไทยถือหลักเคร่งครัดในการมีตัวจำเลยอยู่ร่วมด้วยขณะพิจารณาคดี อันเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง และหลักของการพิจารณาคดีอาญาที่คืบหน้าต้องให้ออกสเก้คู่ความทั้งสองฝ่ายที่จะได้ต่อสู้แก้ข้อกล่าวหากันในศาลได้อย่างเป็นธรรม และการให้สิทธิแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายได้เผชิญหน้ากัน ซึ่งกฎหมายมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับตัวจำเลยที่ต้องรับรู้กระบวนการคดีทุกขั้นตอน แต่สำหรับพยานบุคคลบางประเภท อาทิเช่น เด็กและสตรี หรือพยานที่มีสภาพจิตใจที่เปราะบางที่ต้องมาเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นพิจารณาคดีทำให้สภาพจิตใจเกิดความขี้แยและส่งผลกระทบต่อกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาล จากปัญหาดังกล่าวนานาประเทศต่างพยายามผลักดันให้มีการปรับปรุงและพยายามหาทางแก้ไขปัญหาเพื่อคุ้มครองพยานในชั้นเบิกความและให้ความสนใจไปที่เทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ประกอบในการพิจารณาคดี เช่น โทรทัศน์วงจรปิดหรือการประชุมทางจอภาพ (Video Conferencing) นั่นเอง

ปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสามใหม่ ทำให้การพิจารณาและสืบพยานบุคคลในชั้นศาลสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย ด้วยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณาเพื่อคุ้มครองพยานบุคคลที่มากับความและคลายความตึงเครียดที่จะเกิดขึ้นในห้องพิจารณาคดี ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม กำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยด้วยการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยและถือว่าเป็นเรื่องใหม่ของระบบกฎหมายไทยจึงควรศึกษากฎหมายต่างประเทศว่ามีแนวความคิด วิธีการและขั้นตอนในการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร อาทิเช่น โทรทัศน์วงจรปิด หรือหรือการประชุมทางจอภาพ (Video Conferencing) เข้ามาใช้ในการสืบพยานอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงให้กฎหมายของไทยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.1 หลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในประเทศสหรัฐอเมริกา

ปลายศตวรรษที่ 20 หลายมลรัฐได้นำเครื่องมือ Video Conferencing มาใช้ในศาล โดยใช้ในกระบวนการก่อนสืบพยานและสืบพยาน แต่ส่วนมากจะใช้ในคดีแพ่งแต่ในขณะเดียวกันก็นำมาใช้ในคดีอาญาบางประเภท แต่ด้วยเหตุผลของ right to confront จึงไม่อาจนำเครื่องมือดังกล่าว

มาใช้ได้มากเท่ากับในคดีแพ่ง ด้วยข้อจำกัดบางอย่าง ทำให้รัฐได้มีการทดลองใช้เครื่องมือ Video Conferencing โดยทำเป็น Pilot Program และให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องตอบแบบสอบถามถึงประโยชน์ ความพึงพอใจ อุปสรรค และความน่าเชื่อถือ โดยส่งแบบสอบถามให้แก่ผู้พิพากษา ทนายความ และอัยการผู้ซึ่งมีส่วนในการใช้เครื่องมือดังกล่าว ซึ่งผลสรุปจากการประเมินส่วนใหญ่ จะพึงพอใจกับการใช้เครื่องมือที่จะช่วยอำนวยความสะดวก¹

การนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสืบพยานบุคคลในศาล ในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มเป็นที่นิยมแพร่หลาย ทั้งนี้ โดยเริ่มจากการนำสื่อ Video Conference มาใช้ในกระบวนการก่อนชั้นพิจารณา (Pretrial) เป็นส่วนมาก เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย จึงไม่มีเงื่อนไขเรื่องการเผชิญหน้า และเดือนตุลาคมปี ค.ศ. 1993 ได้มีการพิจารณาแก้ไขกฎที่ 10 ของกฎหมายวิธีพิจารณาของรัฐบาลกลาง (Rule 10 of the federal Rule of Criminal Procedure) ซึ่งประกาศว่า Video Conference อาจถูกนำมาใช้ในการนำตัวจำเลยมาขึ้นศาล (Arraignments) ในระยะห่างไกลโดยจำเลยไม่ต้องมาปรากฏตัวต่อศาล ซึ่งกฎข้อที่ 10 ของวิธีพิจารณาความอาญาของ federal Rule มีหลักเกณฑ์ว่า²

“การนำตัวจำเลยมาศาล ควรทำโดยเปิดเผยต่อหน้าศาลและควรอ่านคำฟ้องหรือข้อกล่าวหาให้จำเลยฟังและถามคำให้การจำเลย จำเลยควรจะได้รับสำเนาคำฟ้องก่อนที่ถามคำให้การ

ในชั้นของการพิจารณา Video Conference จะถูกนำมาใช้น้อยลง เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการเผชิญหน้า Confront ซึ่งในชั้นพิจารณากฎหมายกำหนดว่าการสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลย ด้วยมุ่งหมายให้จำเลยได้มีโอกาสตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยาน และถามค้านพยาน ดังนั้น การสืบพยานโดยใช้เครื่องมือ Video Conference จึงถูกกำหนดให้ใช้โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1) จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อศาล

จำเลยควรจะมาศาลในชั้นนำตัวมาฟ้อง ขณะให้การในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณา รวมถึงการพิจารณาของลูกขุนและการกลับคำตัดสินของลูกขุน การบังคับตามคำพิพากษา เว้นแต่ที่บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

¹ กุลธิดา คันธวีรณ. (2552). การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพยาน: ศึกษากรณีการสืบพยานในชั้นศาล. หน้า 64.

² พนิดา เสวตสมุทร. (2539). การสืบพยานบุคคลในคดีอาญาโดยใช้สื่อภาพและเสียงเชิงปฏิสัมพันธ์. หน้า 91-92.

(1) ถ้าจำเลยไม่ต้องการที่จะมาศาลต่อไป

ถ้ากระบวนการพิจารณายังคงต้องดำเนินต่อไปอีกมาก รวมถึงการกลับคำตัดสินของลูกขุนและการบังคับตามคำพิพากษา จะไม่ห้ามถ้าจำเลยสละสิทธิที่จะมาปรากฏตัวต่อศาลโดยให้แจ้งตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณาหรือเมื่อให้การรับสารภาพ

(2) เป็นการสมควรใจที่จะไม่มาศาลหลังจากการพิจารณาได้เริ่มต้น (ไม่ว่าในระหว่างพิจารณาจะได้แจ้งให้ศาลทราบตามข้อบังคับของศาลหรือไม่) หรือ

(3) ในคดีที่มีได้โทษถึงขั้นประหารชีวิต เป็นการสมควรใจที่จะไม่มาศาลตามข้อกำหนด ในคำพิพากษา

(4) ภายหลังที่ได้เตือนว่าเป็นการขัดขวางกระบวนการพิจารณา หรือทำให้เกิดความวุ่นวาย หรือกระทำต่อไป ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปจากห้องพิจารณา

2) จำเลยไม่มาศาลในกรณีดังต่อไปนี้

(1) เมื่อทนายความมาศาลแทนจำเลย และจำเลยได้จัดการตามข้อกำหนดแล้ว

(2) เมื่อการกระทำผิดของจำเลยมีโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี ทั้งจำทั้งปรับ และศาลอนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร ให้นำจำเลยมาฟ้อง ให้การพิจารณาและตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย หรือ

(3) เมื่อการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยานอันเป็นคำถามข้อกฎหมาย

(4) เมื่อกระบวนการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการแก้คำพิพากษา

นอกจากนี้ ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร คือ การใช้โทรทัศน์วงจรปิดกับการให้ความคุ้มครองพยานเด็กในชั้นพิจารณาอีกด้วย³ แต่ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละรัฐเป็นสำคัญ สำหรับในกรณีที่ให้พยานเด็กเบิกความนอกห้องพิจารณาโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิดนั้น จะมีการแยกเด็กไว้อีกห้องหนึ่งที่มีบรรยากาศต่างหากจากห้องพิจารณาคดีแล้วเชื่อมโยงทั้งสองห้องโดยโทรทัศน์วงจรปิดโดยการซักถามพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิด การซักถามผ่านโทรทัศน์วงจรปิดนี้ มีวิธีการแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ เช่น ในบางรัฐเป็นระบบ One Way Close Circuit Television กล่าวคือ จำเลยจะมองเห็นพยานผู้เสียหายในขณะที่ผู้เสียหายไม่สามารถมองเห็นจำเลย แต่ในบางรัฐเป็นแบบ Two Ways Close Circuit กล่าวคือ ทั้งสองฝ่ายสามารถมองเห็นกันและกันได้โดยผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแนวความคิดด้านสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการเผชิญหน้ากับผู้เสียหายหรือพยาน ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ สำหรับรูปแบบของการแยกให้พยานเด็กอยู่ตามลำพังนั้น พยานเด็กอาจถูกแยกตัวอยู่โดยลำพังจาก

³ แวดา ธรรมภิบาล. (2549). ปัญหาการสืบพยานเด็กในคดีอาญา. หน้า 35-39.

ผู้มีส่วนร่วมอื่นๆ ในการไต่สวนมูลฟ้อง หรือการพิจารณาคดีโดยอาจอยู่ในห้องใกล้ๆ กับห้องพิจารณาและมักมีผู้ที่เด็กไว้ใจอยู่ด้วย จากนั้นกล้องบันทึกภาพและเสียงที่อยู่ในห้องดังกล่าวจะจับภาพของเด็กและถ่ายทอดภาพและเสียงของพยานเด็กผ่านไปยังจอโทรทัศน์ที่ตั้งอยู่ในห้องพิจารณา เพื่อให้ผู้พิพากษา คณะลูกขุน จำเลยและทนายความได้ดู ถ้าหากเป็นการพิจารณาโดยเปิดเผยจะมีการถ่ายทอดภาพและเสียงการเบิกความของพยานเด็กมายังจอโทรทัศน์เพื่อให้ทุกคนที่อยู่ในห้องพิจารณาได้เห็น ส่วนพยานเด็กจะมีโทรทัศน์เครื่องหนึ่งในห้องที่เด็กอยู่ ซึ่งจะถ่ายทอดภาพและเสียงของพนักงานอัยการ หรือทนายจำเลยซึ่งจะถามคำถามเด็ก นอกจากนั้น อาจมีการติดตั้งโทรทัศน์เพิ่มเติมที่ด้านหน้าของพยานเด็กเพื่อให้เห็นภาพของจำเลย ทนายจำเลย ผู้พิพากษา หรือบุคคลอื่นๆ

การที่พยานเด็กจำเป็นต้องเห็นจำเลยผ่านทางโทรทัศน์หรือไม่นั้นจะถูกกำหนดโดยความประสงค์ของจำเลยเอง หรือโดยบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งบทบัญญัติของกฎหมายโดยเฉพาะเจาะจงมักกำหนดว่า พยานเด็กต้องเผชิญหน้ากับจำเลยผ่านจอโทรทัศน์เมื่อมีการเบิกความผ่านโทรทัศน์วงจรปิด

สำหรับรูปแบบของห้องที่พยานเด็กนั่งเบิกความนั้น มีหลายรูปแบบด้วยกัน เช่น ห้องที่มีเด็กเป็นศูนย์กลาง มีวิธีการคือ การทำให้ห้องพิจารณามีสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความสะดวกสบายและไม่ข่มขู่เท่าที่จะเป็นไปได้แก่เด็ก โดยจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมในการพิจารณาให้น้อยที่สุดได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ทนายจำเลย และบุคคลที่เด็กไว้ใจ ในรูปแบบนี้จำเลยอาจอยู่อีกห้องหนึ่งที่ไม่ใช่ห้องพิจารณา แต่จะดูการเบิกความของพยานเด็กผ่านทางโทรทัศน์วงจรปิด หากมีการพิจารณาคดีโดยเปิดเผย และศาลเห็นว่ามีความจำเป็นต้องแยกเด็กก็อาจดำเนินการให้มีการพิจารณาคดีแบบกระทัดรัด ให้เด็กเบิกความอีกห้องหนึ่งหรือในห้องผู้พิพากษาและมีการพิจารณาคดีทั้งหมดในห้องพิจารณาผ่านทางจอโทรทัศน์

ด้วยความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ได้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ธรรมดาต่อโลกและมุมมองของผู้คนในโลกใหม่ของจอแบนในระบบวิดีโอและการเชื่อมต่อทางด้านอินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีเกี่ยวกับวิดีโอทัศนหรือเสียงได้ก้าวผ่านสิ่งที่คิดว่าดีที่สุดแล้วไปยังสิ่งที่ดีกว่าตลอดเวลา ในแง่มุมนี้แนวโน้มการพัฒนาที่เป็นไปในทางบวกนี้ได้มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการดำรงชีวิตของประชาชนที่มีส่วนร่วมดังกล่าวด้วย

สำหรับผู้ปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญานั้น มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าวนี้ตลอดจนถึงอนาคตไม่ได้กระทบสิทธิขั้นพื้นฐานทางรัฐธรรมนูญของจำเลยในคดีอาญาหรือช่วยเหลือเยียวยาความสามารถที่จะต่อสู้คดีแต่อย่างใด

เมื่อเทคโนโลยียังคงดำเนินต่อไปในหนทางที่จะกระทบกับการปฏิบัติทางกฎหมายที่ได้ นำการติดต่อสื่อสารที่รวดเร็วมาใช้ การค้นพบทางอิเล็กทรอนิกส์และการวิจัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเกี่ยวกับระบบการให้ความยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักกฎหมายของศาลได้นำการพัฒนา

เทคโนโลยีใหม่เหล่านี้เข้ามาใช้ซึ่งค่อนข้างจะสร้างความตื่นตาตื่นใจและน่าประหลาดใจอยู่ไม่น้อยท่ามกลางสัญลักษณ์ของความก้าวหน้านี้ คือ การใช้เทคโนโลยีวีดิทัศน์ถ่ายทอดมาใช้ในการเบิกความเป็นพยานของพยาน ขณะที่แนวความคิดการให้พยานเบิกความผ่านระบบวีดิทัศน์เป็นสิ่งที่ใหม่ การยกระดับการพัฒนาในเทคโนโลยีวีดิทัศน์ได้พาสถาถ้าวข้ามการใช้วีดิทัศน์ในบางโอกาส หรือการใช้ closed-circuit Television กันอย่างเป็นทางการพิเศษ ตลอดจนการฟังพาดการใช้ดาวเทียมหรือวีดิทัศน์ที่สามารถดึงมาจากที่ไหนก็ได้ในโลกใบนี้

ในประเทศสหรัฐอเมริกา⁴ การพิจารณาคดีของศาลส่วนกลางส่วนมากจะเทียบพร้อมไปด้วยเครื่องมือทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรูปแบบของเทคโนโลยีที่อาจเข้าถึงได้และมีความสำคัญมากที่สุด คือ เครื่องมือโทรทัศน์วงจรปิด ขณะที่เครื่องมือวีดิทัศน์มีประโยชน์อย่างมากในการนำเสนอพยานหลักฐานเข้าสืบ และยังมีศักยภาพเพียงพอที่จะใช้เบิกความผ่านระบบวีดิทัศน์เพื่อวัตถุประสงค์แห่งความสะดวกสบาย แม้ทนายความและนักกฎหมายส่วนมาก รวมทั้งอัยการจะยังคงชอบใช้พยานเบิกความอย่างสดๆ เพื่อจะพิสูจน์คดีของตนโดยปกติ แต่ก็มีบางโอกาสที่เมื่อต้นทูลการขนส่ง วัตถุประสงค์เพื่อความสะดวกสบายและข้อพิจารณาอื่นๆ อาจทำให้ทนายความหรือนักกฎหมายรวมถึงตัวแทนจากรัฐมีข้อเสนอว่า การสืบพยานหลักฐานด้วยการเบิกความของพยานในบางคดีอาจจะสามารถทำผ่านระบบวีดิทัศน์ได้ ความตั้งใจของศาลที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ถูกต้องตรงเวลาและมีประสิทธิภาพก็ได้เปิดใจกว้างมากขึ้นที่จะยอมรับคำแนะนำหรือข้อเสนอเช่นนั้น

แนวทางการปฏิบัติของศาลส่วนกลาง โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับการฉ้อโกงประชาชน การฟอกเงิน ภายใต้กฎหมาย Foreign Callupt Practicies Act สามารถที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องให้ความเชื่อมั่นในการเป็นพยานจากสถานที่ข้างนอกที่กำหนดซึ่งไกลออกไป เพราะบ่อยครั้งรัฐบาลได้อ้างเขตอำนาจศาล สถานที่โดยไม่ได้คำนึงถึงสถานที่ที่ตั้งจริงของพยานปากเอก แต่คำนึงถึงสถานที่ตั้งของอินเทอร์เน็ตเซิร์ฟเวอร์มากกว่า ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลอาจจะกำลังมีแนวโน้มที่จะก้าวไปสู่ความท้าทายของการเบิกความของพยานจากประเทศหนึ่งไปยังประเทศหนึ่ง หรือทั่วโลกโดยการใช้เทคโนโลยีด้านวีดิทัศน์

ในประเด็นที่มีการพิจารณาในเชิงกลยุทธ์หลายประเด็น สำหรับที่ปรึกษากฎหมายฝ่ายจำเลยที่ถูกร้องขอโดยรัฐบาลในการที่จะนำเสนอการเบิกความของพยานโดยผ่านระบบวีดิทัศน์อย่างสดๆ ว่าน่าจะเป็นการดีมากที่สุดที่จะมีความเป็นไปได้ว่าอาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อการเบิกความของพยานจากที่ใดที่หนึ่งซึ่งไกลออกไปผ่านระบบวีดิทัศน์ ในทางตรงข้ามข้อเสนอของ

⁴ James W.kraus. (2010). The champion the national association defense lawyers. Retrieved May 29, 2010, from [www. Macallorg /public net.](http://www.Macallorg/public.net)

รัฐบาลที่จะใช้การเบิกความผ่านโทรทัศน์วงจรปิดอาจจะเป็นสัญญาณว่า รัฐบาลมีความลัษณะหรือมี เช่นนั้นก็มีพยานที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาได้ อาจแสดงข้อเท็จจริงหรือความจริงใจได้ว่ารัฐบาล ไม่ได้มีหลักเกณฑ์คดีหลายคดีซึ่งควรจะมี ดังนั้น เมื่อเผชิญหน้ากับรัฐบาล ข้อเรียกร้องของรัฐบาล ทนายความจึงจำเป็นต้องดำเนินการพิจารณาที่จะเลือกรายละเอียดเกี่ยวกับระบบการใช้วีดิทัศน์วงจร ปิดหรือวีดิทัศน์ดังกล่าวนี้เพื่อที่จะพัฒนาตอบสนองในทางที่เหมาะสมให้กับรัฐบาล

อย่างไรก็ตาม ในบรรดาประเด็นที่พิจารณาเชิงกลยุทธ์ทั้งหมดได้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กัน ว่าทนายความได้พากันวิเคราะห์ข้อเรียกร้องของรัฐบาลที่ขอให้ใช้เทคโนโลยีดังกล่าวและต่างได้เท น้ำหนักไปที่สิทธิของจำเลยภายใต้รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ในอันที่จะมีสิทธิเผชิญหน้ากับ พยานที่ถูกอ้างมาเพื่อยืนยันความผิดของเขาซึ่ง Sixth Amendment Rule 26 ของรัฐธรรมนูญสหรัฐ อเมริกาบัญญัติไว้ว่า ในการดำเนินคดีอาญา ผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะเผชิญหน้ากับพยานหลักฐานที่ยืนยัน ความผิดของเขา

1) ตาม Sixth Amendment ข้อที่ 26 ของข้อบังคับกลางของกระบวนการพิจารณาคดี อาญาได้กำหนดว่า ในทุกๆ กระบวนพิจารณา การเบิกความของพยานจะต้องทำตามแบบเปิดกว้าง ในศาล เว้นเสียแต่จะถูกบัญญัติโดยกฎหมายหรือข้อบังคับอื่น

2) ในสภาวะการณ์ที่เป็นไปได้น้อยที่สุด สิทธิดังกล่าวอาจจะได้รับการผ่อนปรน หากมี การพิจารณาในเชิงนโยบายสาธารณะและความจำเป็นอย่างยิ่งของคดีได้กำหนดไว้

3) กฎข้อ 15 ของข้อบังคับกลางวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งยอมให้ใช้การแสดงหลักฐาน ในบางสภาวะการณ์ก็ได้กล่าวไว้โดยชัดแจ้งซึ่งสิทธิของจำเลยในการที่จะมีการเผชิญหน้าแบบ Face to Face โดยได้กำหนดกฎโดยเฉพาะสำหรับการแสดงตนของจำเลย ณ ที่ที่มีการนำพยานหลักฐานเข้า สืบ

4) แม้กระทั่งจำเลยที่ถูกคุมขังก็จะต้องมีการแสดงพยานหลักฐานต่อหน้า เว้นเสียแต่ว่า จำเลยได้สละสิทธิที่จะแสดงตนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ยินดีที่จะมาศาล

5) ถ้าจำเลยไม่สามารถมายังสถานที่ที่ต้องแสดงตนได้ เนื่องจากไม่มีเงินพอ รัฐบาล อาจจะถูกสั่งให้จ่ายค่าเดินทางหรือเงินช่วยเหลือสำหรับตัวเขาและทนายของเขาได้

ในปี 1990 ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินคดีแมรีแลนด์ กับ Craig ซึ่งคำตัดสิน ดังกล่าวเป็นเชิงกึ่งอนุมัติหรืออนุญาตให้ใช้เทคโนโลยีวีดิทัศน์ในวิธีพิจารณาความคดีอาญาได้ มันคงจะเป็นจุดเริ่มต้นสำหรับทนายฝ่ายจำเลยที่จะเตรียมการตอบโต้ข้อเสนองของภาครัฐในการ ที่จะใช้การเบิกความหรือให้การเป็นพยานผ่านระบบวีดิทัศน์ Craig ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ การ ทบทวนข้อบังคับของกระบวนการพิจารณาหรือวิธีพิจารณาความอาญาของรัฐแมรีแลนด์ในการที่ยอม ให้เหยื่อซึ่งเป็นเด็กที่ถูกกระทำโดยไม่ชอบ ได้เบิกความโดยผ่านระบบ One-way closed-circuit Television จากข้างนอกของห้องพิจารณาคดี จำเลยสามารถเห็นการเบิกความของพยานซึ่งเป็นเด็ก

ผ่านโทรศัพท์วงจรปิดและสามารถพูดคุยสื่อสารกับทนายความของตน ผู้ซึ่งอยู่กับพยานที่เข้าสืบเพื่อ พิสูจน์ความผิดของจำเลย แต่พยานซึ่งเป็นเด็กไม่สามารถเห็นจำเลย ศาลสูงสุดยอมรับข้อกำหนด ของแมรีแลนด์ว่า แม้ว่าเราจะยืนยันถึงความสำคัญของการเผชิญหน้า Face to Face กับพยานที่ ปรากฏตัวขณะพิจารณาคดี แต่เราไม่สามารถกล่าวได้ว่าการเผชิญหน้าดังกล่าวเป็นองค์ประกอบที่จะ พึงขาดเสียไม่ได้สำหรับการยืนยันหลักของ Sixth Amendment เกี่ยวกับสิทธิที่จะเผชิญหน้าของ ผู้กล่าวหา

อย่างไรก็ตาม ศาลที่ตัดสินคดี Craig ก็ได้เตือนว่าสิทธิของการเผชิญหน้าที่ปราศจากการ ปรากฏตัวแบบ Face to Face อาจจะเป็นที่ยอมรับก็ต่อเมื่อการปฏิเสธไม่ยอมรับกระบวนการ เผชิญหน้าดังกล่าว ศาลจำเป็นจะต้องคำนึงถึงนโยบายสาธารณะที่สำคัญต่อไปและเฉพาะต่อเมื่อ ความเชื่อมั่นในการเบิกความแบบอื่นจะได้รับการรับรอง

คำตัดสินของศาลสูงในคดี Craig ได้ถูกกลับหลังจาก 2 ปีต่อมาโดยได้มีการตีความอย่าง เกร็งครัดมากขึ้นเกี่ยวกับ Confrontation clause ในคดี Coy V. Lowe ในคดีนั้น ศาลสูงได้กลับคำ ตัดสินของชายคนหนึ่งที่ถูกกล่าวหาว่าได้ล่วงเกินทางเพศกับเด็กคนหนึ่ง โดยการไม่เห็นชอบด้วย กับศาลชั้นต้นที่ใช้วงจรปิด ซึ่งปิดกั้นจำเลยจากการเห็นการเบิกความของพยานที่เป็นเด็กและยอมให้ จำเลยมองเห็นภาพม้วนมีดรางๆ ของพยานดังกล่าว

เป็นที่ประจักษ์ว่า คดี Craig ไม่ได้วางหลักไว้อย่างสมบูรณ์แบบ สำหรับการใช้ เทคโนโลยีวิดีโอทัศน์ มันกำหนดเพียงว่าศาลที่ตัดสินคดีจะใช้กระบวนการเบิกความตามปกติเป็น กรณีๆ ไปในมุมมองดังกล่าวนี้โดยทั่วไปศาลจำเป็นจะต้องจัดให้มีการสืบพยานและจำเป็นต้อง คั่นหาว่าการปฏิเสธไม่ยอมรับระบบ Face to Face Confrontation ในการพิจารณาคดีเป็นสิ่งจำเป็นที่ จะต้องคำนึงถึงนโยบายสาธารณะที่สำคัญต่อไป และค้นพบว่าความเชื่อถือของการเบิกความนั้น จะต้องได้รับการรับรองด้วย

ในขณะที่คดี Craig ได้ระบุถึงการใช้ One-way closed-circuit video ในอันที่จะปกป้อง พยานซึ่งเป็นเด็กจากการถูกการคุกคามหรือหวาดกลัวโดยการกระทำผิดทางเพศ คำพิพากษา ณ วันนี้ส่วนมากก็ได้แนะนำเสนอการใช้ Two-way live video Conferencing เพื่อที่จะอำนวยความสะดวก ในสถานการณ์หลายๆ สถานการณ์มากกว่าที่จะปกป้องพยานของรัฐ ศาลอุทธรณ์ภาค 11 ของสหรัฐ ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ค่อนข้างเป็นธรรมเนียมในปี 2006 ในคำพิพากษาระหว่าง United States V. Yates Middle District of Alabamas

ในคดี Yates จำเลยถูกกล่าวหาใน Middle District of Alabamas เกี่ยวกับคดี Mail Fraud โดยสมรู้ร่วมคิดที่จะ โกงประเทศสหรัฐอเมริกา สมรู้ร่วมคิดในการฟอกเงินและเกี่ยวข้องกับใบสั่งยา เกือบใช้การสั่งยาผ่านอินเทอร์เน็ต ก่อนที่จะมีการได้สวนรัฐได้พิจารณาคำสั่งที่จะอนุญาตให้มีการ นำเสนอการเบิกความจากพยาน 2 คนในประเทศออสเตรเลีย โดยใช้วิธี Live Two-way live video

Conference ได้อ้างว่าพยานทั้งสองมีความจำเป็นต่อคดีของรัฐและว่าแม้พยานทั้งสองเต็มใจที่จะเบิกความ แต่พยานทั้งสองก็ไม่เต็มใจที่เดินทางไปประเทศสหรัฐ แม้ว่าพยานดังกล่าวจะอยู่นอกเหนืออำนาจการออกหมายจับของรัฐ รัฐก็ได้พยายามหาวิธีการเบิกความที่กระทำผ่านการใช้ระบบ video Conference ไม่ได้อยู่ในห้องพิจารณาคดี แต่ตั้งอยู่ที่สำนักงานอัยการของสหรัฐ จำเลยคัดค้านคำร้องอ้างว่าคำให้การหรือการเบิกความตามที่เสนอดังกล่าวเป็นการละเมิด Sixth Amendment เกี่ยวกับสิทธิที่จะเผชิญหน้าของจำเลย

ศาลชั้นต้นในคดีดังกล่าวอนุญาตตามคำร้องของรัฐ และยอมให้มีการเบิกความโดยให้รวมถึง Conference clause โดยตัดสินว่า Two-way video Conference จะยอมให้จำเลยเห็นพยานและพยานก็เห็นจำเลย ศาลได้ตัดสินต่อไปว่าผลประโยชน์ของนโยบายสาธารณะที่สำคัญที่เป็นประเด็นไม่ได้ถูกมองข้ามโดยผ่านการอ้างของรัฐที่ว่า พยานจะนำสืบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานหลักฐานที่สำคัญ ผลจากการตัดสินของศาล พยานทั้งสองปากได้ทำการเบิกความผ่านระบบ Live Two-way live video ด้วยเหตุนี้ การพิจารณาคดีก็ได้ถูกกระทำในห้องประชุมที่สำนักงานอัยการของสหรัฐ พยานได้สาบานตัวจากห้องประชุมดังกล่าวโดยผู้ช่วยนิติกรของศาลกลาง การเบิกความดังกล่าวไม่ใช่จะปราศจากอุปสรรคทางเทคนิคเสียทีเดียว เมื่อพยานได้แสดงให้เห็นว่าเขาไม่สามารถระบุตัวจำเลยได้ ซึ่งอาจจะมีเหตุผลหนึ่งมาจากความยุ่งยากของช่างเทคนิคในอันที่ชุมภาพที่ห้องประชุมดังกล่าว จำเลย 2 คนในคดีขาดสติถูกตัดสินลงโทษและได้อุทธรณ์คำพิพากษาไปยังศาลอุทธรณ์ภาค 11 องค์คณะผู้พิพากษา 3 ท่านของศาลดังกล่าวได้กลับคำพิพากษา ด้วยเหตุผลที่ว่า การใช้ Two-way video Conference เป็นการละเมิด Confrontation clause ของรัฐธรรมนูญสหรัฐ

เมื่อเกิดคดี Craig ขึ้นได้ปรากฏว่าการละทิ้งหลักเกณฑ์การเผชิญหน้าแบบ Face to Face จำเป็นจะต้องคำนึงถึงนโยบายสาธารณะที่สำคัญ (การป้องกันพยานที่อ่อนไหวง่าย สำหรับกรณีที่มีเหตุที่จะเป็นไปได้ เชื่อคนง่าย เมื่อถูกคุกคามหรือข่มขู่โดยผู้ต้องหา) คดี Craig ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดภาระหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญสำหรับภาครัฐด้วยเหตุนี้จึงไม่แปลกใจแต่อย่างใดที่ภาครัฐจะพยายามค้นหาระบบการที่จำกัดการนำคดี Craig มาปรับใช้ในคดี Yates ได้เสนอข้อถกเถียงพื้นฐาน 2 ประการที่จะสนับสนุนข้ออ้างของตนว่า คดี Craig ไม่ได้นำมาปรับใช้ ประการแรก รัฐได้ได้ว่าคดี Craig ไม่ควรนำมาปรับใช้เพราะการเบิกความต่างได้กระทำโดย Two-way video Conference มากกว่าที่จะใช้ One-way Conference ในคดี Craig รัฐยังได้ต่อไปอีกว่า พยานเบิกความโดยใช้ระบบ Two-way video Conference มีความเหนือกว่าการเบิกความที่กระทำภายใต้กฎของวิธีพิจารณาความอาญาส่วนกลาง

ข้อโต้เถียงทั้งสอง เมื่อมองอย่างผิวเผิน โดยเฉพาะความตั้งใจของศาลที่จะดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพและตรงต่อเวลาล้มเหลวในการกล่าวถึงสิทธิของการเผชิญหน้าไว้เลย ในคดี Yates รัฐควรเลี่ยงปัญหาทั้งปวงโดยจัดการกับกฎข้อบังคับข้อที่ 15 เสียใหม่ อย่างที่เกิดขึ้นบ่อยๆ มัน

ปรากฏว่ารัฐไม่ได้ขจัดปัญหาของความเพียงพอของพยานหลักฐาน กระทั่งใกล้ที่จะเสร็จคดี ในเวลานั้นข้อกำหนดที่ 15 เป็นไปไม่ได้เสียแล้วหรืออย่างน้อยก็มีความยุ่งยากเป็นพิเศษที่จะจัดการโดยปราศจากการเลื่อนคดีออกไป ดังนั้น รัฐควรลดประเด็นอย่างง่าย ๆ เพราะว่าการข้อยกขังที่ 15 ได้ร่างขึ้นมาเพื่อกำหนดแนวทางการเบิกความของพยานแบบ Two-way video Conference ที่นำมาใช้ในการพิจารณาคดีก็น่าจะเพียงพอแล้ว ศาลอุทธรณ์ภาค 11 ได้ปฏิเสธและไม่เห็นชอบกับข้อถกเถียงของรัฐทั้งสองข้อดังกล่าว

ศาลสูงของสหรัฐยังไม่ได้ตัดสินว่าคดีของ Craig ควรจะนำมาปรับใช้กับการใช้ video Conference หรือไม่อย่างไรแต่ก็ไม่น่าประหลาดใจแต่อย่างใด เพราะเคยมีตัวอย่างมากมายของศาลอุทธรณ์กลางในการยอมรับให้ใช้ Two-way closed-circuit Television โดยปราศจากการปรับใช้ของคดี Craig อย่างเคร่งครัด ในคดีระหว่างประเทศสหรัฐกับ Gigante ศาลอุทธรณ์ภาค 2 ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของการใช้ One-way closed-circuit Television ในคดี Craig กับการใช้ Two-way video Conferencing และตัดสินว่ามันไม่จำเป็นที่จะต้องนำคดี Craig มาปรับใช้ในคดี Yates รัฐบาลได้อ้างว่า Gigante แสดงให้เห็นว่าคดี Craig ไม่ได้้นำการใช้ Two-way video มาปรับใช้ ศาลอุทธรณ์ดังกล่าวไม่เห็นด้วย โดยให้ความเห็นว่าศาลที่ตัดสินคดี Gigante ควรจะนำคดี Craig มาปรับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาลได้ตั้งข้อสังเกตว่าศาลที่ตัดสินในคดี Gigante ได้จัดให้มีการสืบพยานหลักฐานตามที่จำเป็นแบบเดียวกับการใช้การสืบพยานที่ใช้ระบบ Two-way video Conferen และพบว่าทั้งการเบิกความสดๆ และข้อกำหนดตามข้อยกขังที่ 15 ภายใต้สภาวะหลายๆ สภาวะการณ์เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม หรือไม่สามรถทำได้จริงเมื่อนำมาใช้ปฏิบัติโดยได้อย่างความจริงที่ว่าพยานเป็นผู้เข้าร่วมชุมนุมคนก่อนที่เข้าร่วมใน Federal Witness Protection Program พยานอยู่ในสถานที่ที่ไม่เปิดเผยและเป็น โรคมะเร็งขั้นสุดท้าย (ไม่สามารถเดินทางได้) ด้วยเหตุนี้ศาลในคดี Yates มาตรฐานแห่งความจำเป็นของคดี Craig มีแนวโน้มที่รับได้เมื่อนำมาปรับใช้กับคดี Gigante

ประวัติศาสตร์ของการพัฒนาของข้อยกขังกลางของวิธีพิจารณาความอาญาข้อที่ 26 (การเบิกความเป็นพยาน) ได้นำเสนอในการพัฒนาข้อถกเถียงเกี่ยวกับการคัดค้านการใช้การเบิกความผ่านระบบวิดีโอทัศน์ในปี 2002 คณะกรรมการที่ปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ข้อยกขังคดีอาญาได้แนะนำการทบทวนข้อยกขังข้อที่ 26 ควรจะยินยอมให้มีการเบิกความด้วยวิธี Two-way video Conferencing อย่างไรก็ตาม เมื่อศาลสูงได้นำเสนอต่อสภาครองเกส ปรากฏว่าได้รับการปฏิเสธในการที่จะนำเสนอการทบทวนข้อยกขังที่ 26 ดังกล่าว

แม้ว่าในคดี Yates ยังไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการอนุมัติให้ใช้ video Conference ก็ตาม แต่ก็มีคำตัดสินที่สอดคล้องกับคำตัดสินของคดีนี้ว่า อาจจะสนับสนุนในการคัดค้านการใช้การเบิกความผ่านระบบวิดีโอทัศน์ไม่เป็นที่ต้องการนี้ ในปี 2005 ศาลอุทธรณ์ภาค 8 ในคดี Us. กับ Bodeaux ก็ได้ปฏิเสธที่จะเดินตามข้อปฏิเสธของศาลที่ตัดสินคดี Gigante ในอันที่จะนำคดี Craig เกี่ยวกับการ

ใช้ video Conferencing มาปรับใช้และกลับคำพิพากษาที่พยานได้เบิกความโดยใช้ระบบ video Conference

นายฝ่ายจำเลยจำเป็นต้องระมัดระวังด้วยว่า ยังมีอำนาจรัฐส่วนหนึ่งที่ยังสนับสนุนการใช้ระบบ video Conference เป็นทางเลือกนอกเหนือจากการเบิกความของพยานแบบสดๆ ศาลอุทธรณ์ภาค 5 ก็ได้ประยุกต์ปรับใช้คดี Craig ในคำพิพากษาอุทธรณ์คดีหนึ่ง ซึ่งอุทธรณ์โดยผู้ร้องซึ่งถูกศาลหมายเรียกมาโดยตัดสินว่าการใช้ video Conference สำหรับการเบิกความโดยพยานฝ่ายอัยการ โจทก์ผู้ซึ่งป่วยด้วยมะเร็งตับ ไม่ได้เป็นการละเมิด Confrontation clause แต่อย่างใด ก่อนที่ศาลอุทธรณ์ภาคที่ 11 จะมีคำตัดสินในคดี Yates ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐที่ 6 ก็ยังได้ตัดสินไปในการทำงานเดียวกันในคดีที่เกี่ยวกับพยานผู้ซึ่งป่วยทางไตจนไม่สามารถเดินทางมาให้การที่ศาลได้

นอกจากนี้ ประเด็นการใช้ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ในศาล ในประเทศสหรัฐอเมริกาเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้จำเลยเผชิญหน้ากับพยานนั้น เมื่อเดือนธันวาคม ปี 2008 ศาลสูงรัฐโอริโซน่าก็ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ในคดีอาญา เพื่อให้คำแนะนำการใช้ที่เหมาะสม ผู้พิพากษาศาลสูงรัฐโอริโซน่าได้ให้แนวทางกับคณะกรรมการในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ที่เหมาะสมดังกล่าว โดยนำประเด็นทางข้อกฎหมายขึ้นมาพิจารณาประกอบและให้คำแนะนำว่า วิธีการพิจารณาคดีแบบใดที่ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ควรนำมาใช้

ต่อมาเสียงส่วนใหญ่ของคณะกรรมการ ก็ได้ลงมติเห็นชอบในการนำระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์มาใช้คดีอาญา อย่างไรก็ตาม โฆษกของคณะกรรมการเสียงข้างน้อยได้ออกมาระบุว่าข้อเสนอของคณะกรรมการเสียงข้างมากไม่ได้ระบุปัญหาเกี่ยวกับการต่อสู้คดีของจำเลยเท่าที่ควร โดยทั้งนี้ประเด็นข้อกฎหมายที่สำคัญได้ถูกยกขึ้นวิพากษ์วิจารณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับสิทธิของจำเลยในการแสดงตัวในห้องพิจารณาคดี ซึ่งนี่คือสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งไม่อาจมองข้ามผ่านระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ เว้นเสียแต่ว่าได้รับความยินยอมจากจำเลย

ค่อนข้างจะสำคัญว่า นายฝ่ายจำเลยได้คัดค้านผลกระทบของความเกลียดชังของวัฒนธรรมที่กำลังพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ผ่านความแตกต่างระหว่างการสัมผัสแบบมีชีวิตและความเหมือนจริง ในคดี Yates ศาลชั้นต้นได้แสดงความรู้สึกที่ค่อนข้างจะเหมือนกันระหว่างผู้พิพากษาและทนายความว่าในโลกของอินเทอร์เน็ตและโลกาภิวัตน์ที่เพิ่มขึ้นทุกวันนี้ สถานการณ์ที่พยานปากสำคัญจะอยู่นอกเหนืออำนาจการออกหมายเรียกของศาลจะเกิดมากขึ้นเรื่อยๆ ขณะที่ความรู้สึกเช่นนี้อาจจะเป็นข้ออธิบายที่เหมาะสมของโลกวันนี้ แต่มันก็ไม่ได้อธิบายถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยในการที่จะเผชิญหน้ากับพยาน และขณะเดียวกันก็ล้มเหลวในฐานะที่ไม่อาจสร้างหลักการสำหรับคำตัดสินที่มีเหตุผลเกี่ยวกับประเด็นที่สำคัญนี้

ท่ามกลางความเห็นเกี่ยวกับการใช้วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ก็มีความเห็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือ นายเจอร์รี แรนดอล ซึ่งเป็นทนายความคนหนึ่งในรัฐอริโซนา ได้ให้ความเห็นว่า หลายๆ ครั้งที่มีความจำเป็นสำหรับผู้พิพากษาซึ่งจำเป็นที่จะต้องพูดคุยกับจำเลยเป็นการส่วนตัว หรือบางครั้งผู้เสียหายในคดีอาญาก็ประสงค์จะเห็นจำเลยในห้องพิจารณา ดังนั้น ก็เลยให้คำแนะนำว่าคู่ความทุกฝ่ายจำเป็นจะต้องเห็นด้วยหากจะมีการนำระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์มาใช้ในศาล

ดังที่ได้กล่าวมาในคดี Craig ข้างต้น Confrontation clause จำเป็นต้องมีการตรวจสอบตัวบุคคล เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าพยานจะให้การภายใต้คำสาบาน บังคับให้พยานตอบคำถามค้าน (ซึ่งเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่ถูกสร้างขึ้นมาสำหรับการค้นหาความจริง) และยอมให้คณะลูกขุนผู้ซึ่งจะตัดสินชะตากรรมของจำเลยได้สังเกตต่อกับปฏิกิริยาของพยานในการเบิกความของเขาและเพื่อช่วยคณะลูกขุนในการประเมินความน่าเชื่อถือของพยาน ความสำคัญของพยานหลักฐานที่เป็นอากัปปฏิยาที่ถูกอ้างถึงโดยศาลสูงในคดี Craig ไม่สามารถมองข้ามได้ พยานหลักฐานหลายอย่างมักจะถูกขังหน้าหนักโดยปัจจัยที่ไม่อาจเข้าถึงได้ด้วยถ้อยคำที่พวกเขา (พยาน) เบิกความออกมาจากคอกพยาน รวมทั้งกิริยาอาการที่เขาเดินเข้ามาให้ห้องพิจารณาคดี ความเต็มใจของพวกเขาที่จะสบสายตากับผู้ร่วมในกระบวนการพิจารณาคดี และความสามารถของพวกเขาในการควบคุมอาการทางประสาทขณะที่เขาให้การเป็นพยาน ด้วยเหตุนี้ ทนายความฝ่ายจำเลยควรจะต้องตื่นตัวในการปกป้องประโยชน์ของลูกความหากมีการใช้ระบบ Face to Face Meeting ระหว่างผู้ต้องหาและผู้กล่าวหา

เมื่อเผชิญหน้ากับข้อเสนองของฝ่ายรัฐในอันที่จะใช้ระบบ Two-way video Conferencing นักกฎหมายคดีอาญาที่รอบคอบควรพร้อมขึ้นขึ้น ได้เถียงว่า กระบวนการพิจารณาคดีที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ความสะดวกของบรรดาพยานและความสามารถของฝ่ายรัฐที่จะจัดเตรียมการเบิกความที่สำคัญไม่ใช่ผลประโยชน์ในเชิงนโยบายที่สำคัญที่จะนำไปสู่การปฏิเสธสิทธิของพยานที่จะเบิกความแบบเผชิญหน้า (face to face) เว้นแต่ว่า ทนายความจะคิดว่า two way video conferencing เป็นสิ่งที่มีประโยชน์มากกว่าและลูกความเต็มใจที่จะสละสิทธิตาม confrontation clause ทนายความควรเรียกร้องกระบวนการรับฟังพยานหลักฐานที่กระทำโดยศาล และกำหนดว่ารัฐต้องนำเสนอคดีที่มีเหตุผลพอที่จะคล้อยตามว่ารูปแบบการเบิกความที่เสนอนั้นได้คำนึงถึงประโยชน์ในเชิงนโยบายสาธารณะอย่างแท้จริง และการเบิกความที่เป็นทางเลือก (video conferencing) มีความเพียงพอที่จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นถึงความน่าเชื่อถือของพยานที่นำเสนอในการเบิกความที่เป็นทางเลือกดังกล่าว

ศาลสูงรัฐอริโซนาและศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้ประกาศกฎหมายหรือหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและแนวทางเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับสิทธิของจำเลยในการที่จะปรากฏตัวในศาล หลักการเกี่ยวกับข้อรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศครั้งนี้ ได้นำมาสู่เป็น

องค์ประกอบในการพิจารณาเมื่อมีการขยายการใช้วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ของการปรากฏตัวของจำเลยในวิธีพิจารณาความอาญา

ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ตระหนักว่าสิทธิที่จะปรากฏตัวในห้องพิจารณาไม่เพียงแต่ได้รับการปกป้องโดยหลัก confrontation หรือการเผชิญหน้าเท่านั้น แต่ยังได้รับการปกป้องโดย Due Process clause หรือกระบวนการพิจารณาจนเสร็จสิ้นด้วย ศาลได้ตัดสินว่าจำเลยมีสิทธิที่จะปรากฏตัวในสถานการณ์บางสถานการณ์ในที่ที่จำเลยไม่ได้เผชิญหน้ากับพยานอย่างแท้จริง หรือเผชิญหน้ากับหลักฐานที่ใช้ยืนยันเพื่อลงโทษเขา ในคดี Unites States vs Gagnon ในปี 1985 สิทธินั้นยังคงมีอยู่เมื่อไรก็ตามที่การปรากฏตัวมีความสัมพันธ์หรือมีนัยสำคัญด้วยเหตุอันสมควรเพื่อให้เขามีโอกาสเต็มที่ในการที่จะต่อสู้คดีในระดับที่ว่าการพิจารณาหรือการไต่สวนที่เป็นธรรมอาจจะถูกลบล้างหรือขัดขวางจากการไม่ปรากฏตัวของจำเลยก็ได้ ในคดี Snyder vs Massachusetts

ศาลสูงของประเทศสหรัฐอเมริกาไม่ได้มีโอกาสที่จะตัดสินว่าวิดีโอคอนเฟอเรนซ์มีคุณค่าหรือความหมายตามรัฐธรรมนูญเท่ากับการปรากฏตัวจริงๆ ในฐานะที่เป็นหลักประกันของสิทธิของการปรากฏตัวของจำเลย อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการพิจารณาที่ไม่อนุญาตให้ใช้วิดีโอคอนเฟอเรนซ์ ผู้พิพากษาศาเรียว ระบุว่า คำตัดสินหรือการพิพากษาที่กระทำในห้องๆ หนึ่งซึ่งประกอบไปด้วย โททท์สน์ซึ่งได้จัดให้มีรูปภาพทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นรูปของจำเลย ไม่ใช่เป็นการตัดสินหรือก่อให้เกิดคำตัดสินอันเดียวกันกับการปรากฏตัวทางกายภาพของบุคคลหนึ่ง หมายความว่า การที่จำเลยได้ปรากฏตัวขึ้นในห้องจริงๆ กับการที่จำเลยปรากฏตัวผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์นั้น ทำให้เกิดความแตกต่างในการพิพากษาคดีได้ ผู้พิพากษาศาเรียว ให้ข้อสังเกตว่า การเผชิญหน้าอย่างแท้จริง อาจจะเป็นสิ่งเพียงพอที่จะปกป้อง หรือรักษาสิทธิตามรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริงของจำเลย

เมื่อเป็นเช่นนี้ศาลสูงของรัฐอริโซนาจึงได้ให้คำหรือแนวทางเกี่ยวกับคณะกรรมการในการเสนอความเห็นประเภทของวิธีพิจารณาคดีที่ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ควรจะนำมาใช้

คณะกรรมการเสียงข้างน้อยมีข้อเสนอที่ไม่เหมือนกับคณะกรรมการเสียงข้างมากเกี่ยวกับความพยายามในการที่จะกำหนดประเภทวิธีพิจารณาความที่ระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ควรใช้ อันเนื่องมาจากลักษณะหรือวัตถุประสงค์หน้าที่ของกระบวนการพิจารณาดังกล่าวที่การปรากฏตัวของจำเลยที่เป็นตัวตนจริงมีผลกระทบน้อยมากหรือน้อยที่สุด กฎหรือหลักเกณฑ์ที่เสนอโดยคณะกรรมการเสียงข้างมากได้กำหนดบังคับการใช้วิดีโอคอนเฟอเรนซ์สำหรับกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั้งหมด นอกเหนือจากกระบวนการพิจารณาคดี

อย่างไรก็ตาม ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ต้องประสบปัญหาในการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้พิจารณาคดีเพราะปัญหาเรื่องการเผชิญหน้ากับพยาน ซึ่งรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาบัญญัติเรื่องสิทธิของจำเลยเอาไว้โดยเฉพาะใน Six Amendment และ Fourteenth

Amendment หรือสิทธิตามรัฐธรรมนูญข้อที่ 6 เกี่ยวกับการปรากฏตัวของจำเลยจึงทำให้สหรัฐอเมริกาได้มีการนำมาใช้ในคดีอาญาได้อย่างจำกัด

3.2 หลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในประเทศอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ⁵ หากเด็กต้องมาเบิกความเผชิญหน้ากับบรรยากาศที่เป็นทางการในศาลนั้นในประเทศอังกฤษกำหนดให้ศาลเป็นผู้กำหนดให้พยานเด็กเบิกความในบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการโดยศาล พนักงานอัยการ และทนายความไม่ต้องสวมวิกผมและครุยในขณะที่สืบพยานเด็ก นอกจากนี้ ในกรณีที่พยานเด็กอาจได้รับความกดดันและเกรงกลัวที่จะต้องเผชิญหน้ากับจำเลย กำหนดให้พยานเบิกความนอกห้องพิจารณาและมีการถ่ายทอดภาพและเสียงมายังห้องพิจารณา และคู่ความที่ต้องการถามคำถามเพิ่มเติมจะต้องถามผ่านศาล และศาลอาจจะถามเด็กทางไมโครโฟนที่เชื่อมโยงกับห้องที่เด็กนั่งอีกต่อหนึ่ง ซึ่งวิธีการนี้ทำให้เด็กไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในทางกายภาพ แต่จำเลย ผู้พิพากษา พนักงานอัยการและทนายความ สามารถเห็นพยานผ่านทางโทรทัศน์วงจรปิด รวมทั้งพยานสามารถเห็นภาพของผู้ถามผ่านโทรทัศน์วงจรปิดด้วย

กฎหมายลักษณะพยานหลักฐานของประเทศอังกฤษ⁶ ได้บัญญัติหลักทั่วไปของการเบิกความด้วยวาจาของพยานบุคคลโดยผ่านสื่อโทรทัศน์ไว้ในพระราชบัญญัติการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Justice Act) ปี ค.ศ. 1988 มาตรา 37 ดังนี้

1) บุคคลใดนอกจากผู้ถูกกล่าวหาอาจจะให้พยานหลักฐานโดยผ่านสื่อโทรทัศน์ได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) พยานบุคคลซึ่งอยู่นอกราชอาณาจักร

(2) พยานบุคคลซึ่งเป็นเด็กโดยได้รับอนุญาตจากศาลและเป็นคดีความผิดดังต่อไปนี้

ก. ความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะประทุษร้าย

ข. ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิด โหดร้ายต่อเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปีตามพระราชบัญญัติเด็กและผู้เยาว์ ค.ศ. 1933 มาตรา 1

ค. ความผิดตามพระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางเพศ ค.ศ. 1956 หรือตามพระราชบัญญัติการกระทำอันไม่สมควรแก่เด็ก ค.ศ. 1960 หรือตามพระราชบัญญัติการกระทำ

⁵ แวตตา ธรรมภิบาล. เล่มเดิม. หน้า 33.

⁶ ฉัตรชัย รุจิदानนท์. (2543). การนำระบบประชุมทางจอภาพมาใช้สืบพยานในคดีอาญา. หน้า 37-39.

ความผิดทางเพศ ค.ศ. 1967 หรือตามพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ. 1977 หรือตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ค.ศ. 1978

ง. การกระทำฐานพยายาม สมคบ ตัวการ สนับสนุน หรือยุยงส่งเสริมให้กระทำ ความผิดตาม ก.ถึงค. ข้างต้น”

ในการสืบพยานผ่านวิดีโอทัศนในประเทศอังกฤษนั้น ยังได้มีการกำหนดกฎระเบียบของ ศาลสำหรับเรื่องนี้ไว้ อันใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติอันเป็นกฎระเบียบของ Crown Court 1982 และของ Criminal Appeal Act 1968 ดังนี้

กฎของ Crown Court 1982 ข้อ 23A ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวกับการสืบพยานที่เป็นเด็ก โดยผ่านสื่อวิดีโอทัศนโดยมีหลักเกณฑ์ว่า

1) ต้องเป็นการกระทำที่ถูกฟ้องเป็นความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายหรือประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะประทุษร้าย หรือความผิดเกี่ยวกับการกระทำทารุณโหดร้ายต่อเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี ตามพระราชบัญญัติเด็กและผู้เยาว์ ค.ศ. 1933 มาตรา 1 หรือความผิดตามพระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางเพศ ค.ศ. 1956 หรือตามพระราชบัญญัติการกระทำอันไม่สมควรแก่เด็ก ค.ศ. 1960 หรือตามพระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางเพศ ค.ศ. 1967 หรือตามพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ. 1977 หรือตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก ค.ศ. 1978 หรือการกระทำฐาน พยายาม สมคบ ตัวการ สนับสนุน หรือยุยงส่งเสริมให้กระทำความผิดดังกล่าว

2) พยานบุคคลนั้นมีอายุต่ำกว่า 14 ปี ในกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับการกระทำทารุณ โหดร้ายต่อเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี ตามพระราชบัญญัติเด็กและผู้เยาว์ ค.ศ. 1933 มาตรา 1 หรือ

3) ในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการกระทำความผิดทางเพศ ค.ศ. 1956 หรือตาม พระราชบัญญัติการกระทำอันไม่สมควรแก่เด็ก ค.ศ. 1960 หรือตามพระราชบัญญัติการกระทำ ความผิดทางเพศ ค.ศ. 1967 หรือตามพระราชบัญญัติกฎหมายอาญา ค.ศ. 1977 หรือตามพระราช บัญญัติคุ้มครองเด็ก ค.ศ. 1978 ซึ่งผู้กระทำผิดที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปี

4) การร้องขอให้สืบพยานโดยผ่านสื่อวิดีโอทัศนจะต้องได้รับความยินยอมจากจำเลย

5) การอนุญาตหรือไม่อนุญาตเป็นดุลยพินิจของศาล

สำหรับกฎข้อที่ 23 B เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกประเทศ อังกฤษ โดยใช้ระบบประชุมทางจอภาพ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1) คู่ความอาจยื่นคำขอให้สืบพยานบุคคลที่อยู่นอกสหราชอาณาจักรโดยผ่านทาง โทรทัศน์ได้ โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะอนุญาตหรือไม่

2) การร้องขอดังกล่าวจะต้องทำเป็นหนังสือตามแบบพิมพ์ที่ศาลกำหนดยื่นต่อเจ้า พนักงานศาลโดยระบุเหตุแห่งการนั้น พร้อมส่งสำเนาให้คู่ความฝ่ายอื่นๆ

3) คู่ความฝ่ายอื่นที่รับสำเนาคำร้องแล้วมีสิทธิคัดค้านได้ภายใน 14 วันต่อเจ้าพนักงานศาลหรืออาจยินยอมแต่การยินยอมนี้ต้องทำเป็นหนังสือด้วย

4) หากศาลอนุญาต จะมีการแจ้งให้คู่ความทราบถึงคำสั่งรวมทั้งสถานที่ซึ่งอนุญาตให้ใช้ในการเบิกความ กล่าวคือ ประเทศของพยานบุคคลที่จะเบิกความเป็นพยาน สถานที่ซึ่งพยานจะเบิกความ (ถ้าทราบ) สถานที่ซึ่งกำหนดให้พยานเบิกความ สถานที่ของศาลที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาและสถานที่ที่จะใช้สื่อดังกล่าว

นอกจากนี้ ประเทศอังกฤษมีมาตรการในการไม่เปิดเผยตัวพยานในขั้นตอนพิจารณาคดีชั้นศาล โดยแบ่งออกเป็น 2 กรณี

กรณีคดีอาญาทั่วไป พยานบุคคลจะได้รับการปกปิดชื่อ และที่อยู่ไว้เป็นความลับ

กรณีคดีอุกฉกรรจ์ นอกจากจะได้รับการปกปิดชื่อและที่อยู่แล้ว พยานอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการเบิกความ โดยมีฉากกั้นไม่เผยโฉมหน้า หรือเบิกความผ่านกระจกใสที่มองผ่านได้ทางเดียวไม่ให้จำเลยเห็นพยาน

มาตรการดังกล่าวที่ใช้ในประเทศอังกฤษนี้เป็นการปิดโอกาสไม่ให้จำเลยเห็นหรือรู้จักตัวพยาน ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยลดความหวาดกลัวของพยานขณะเบิกความในศาล

3.3 หลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในประเทศสิงคโปร์

ประเทศสิงคโปร์มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบงานของศาลในประเทศด้วยเหตุผล 2 ประการคือ เพื่อประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายของคู่ความ ซึ่งนับเป็นความสำเร็จที่สำคัญต่อการพัฒนาระบบศาลในประเทศสิงคโปร์ที่มีการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้

ร่างพระราชบัญญัติพยานหลักฐานและศาลเทคโนโลยีของประเทศสิงคโปร์ได้ผ่านสภาเมื่อวันที่ 18 มกราคม ค.ศ. 1996 อันเป็นการบุกเบิกทางสำหรับพยานหลักฐานคอมพิวเตอร์ในศาลเนื่องจากมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์อย่างมาก จึงนำมาใช้กับทางด้านกฎหมายเพื่อให้ทันสมัย และพระราชบัญญัติพยานหลักฐานเรื่องนี้ได้ใช้บังคับเมื่อ วันที่ 8 มีนาคม 2539

ศาลเทคโนโลยีสิงคโปร์ตั้งอยู่ที่ห้องพิจารณา 5 ของ Supreme Court ใช้ระบบคอมพิวเตอร์หลายชนิด เช่น Audio visual และภาพ (Imaging) แบบล่าสุดโดยรวมอุปกรณ์ของระบบดังกล่าวเข้าด้วยกันสามารถทำให้นักกฎหมายมีวิธีที่ดีกว่า ในการเสนอคดีของตนเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล เนื่องจากคดีบางประเภท เช่น คดีล้มละลายส่วนใหญ่จะมีพยานหลักฐานเป็นจำนวนมากทำให้ยากต่อการจัดและนำเสนอเอกสารหลักฐาน

⁷ รัตนารักษ์ จิระวัฒน์ชัย. (2550). การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา: ศึกษากรณีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยาน. หน้า 75.

การมีเครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยง (Network) ทำให้การเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล เนื่องจากคดีบางประเภท เช่น คดีล้มละลายส่วนใหญ่จะมีพยานหลักฐานเป็นจำนวนมากทำให้ยากต่อการจัดและนำเสนอเอกสารหลักฐาน

การมีเครือข่ายคอมพิวเตอร์เชื่อมโยง ทำให้การเข้าสู่ข้อมูลเป็นไปโดยสะดวกโดยแต่ละตำแหน่งในห้องพิจารณาคดีจะมีคอมพิวเตอร์และแท่นพิมพ์ติดตั้งไว้ ทุกฝ่ายสามารถเข้าสู่ข้อมูลได้พร้อมกันผ่านเครือข่ายในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงกันหรือเพียงแต่กดปุ่มทุกฝ่ายสามารถค้นคว้ากฎหมายและคำพิพากษาได้ทันทีและทนายความสามารถเตรียมข้อมูลของตนเองในคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมนำเสนอในระบบ Lssp: Litigation support System for Presentation ทำให้ทนายความสามารถตรวจและนำเสนอเอกสารของตนได้ในหลายวิธี โดยการใช้ทั้ง Multimedia และภาพ Imaging โดยเสนอภาพถ่าย แผ่นฟิล์ม ผ่าน Video Tape, Laser disc, Cd-rom แทนการที่จะต้องนำเอกสารจำนวนมากมาแสดง ซึ่งในห้องพิจารณามีระบบเสียงและภาพ Audio-Visual System มีกล้องซึ่งควบคุมโดยรีโมท คอนโทรล ไมโครโฟนและจอภาพ ขนาด 67 นิ้ว ติดอยู่บนฝ้าห้องเพื่อใช้ในการแสดงพยานหลักฐาน สามารถเลือกฉายภาพโดยใช้ภาพจาก Lssp หรือจากกล้องที่ติดตั้งไว้ก็ได้ และระบบนี้ยังสามารถแสดงภาพอะไรก็ตามที่ปรากฏอยู่บนจอคอมพิวเตอร์ตัวใดก็ได้ในห้องพิจารณาให้ไปปรากฏอยู่บนจอใหญ่ สำหรับไมโครโฟนจะถูกใช้สำหรับขยายเสียงผู้พูด และบันทึกเสียงขณะเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีการบันทึกคำพยาน โดยคอมพิวเตอร์ ระบบดิจิทัล Computer Based Recording Transcription หรือ CBRT การดำเนินกระบวนการพิจารณาจะถูกบันทึกไว้ทุกถ้อยคำพูดอย่างถูกต้อง ในระบบสเตอริโอ และป้าย Electronic tag จะถูกใส่เข้าไปในการบันทึกเพื่อแยกให้เห็นว่าต่างคนกัน ทั้งระบบสเตอริโอจะทำให้ผู้ฟังสามารถแยกได้ว่าผู้พูดต่างคนกัน โดยอาศัยตำแหน่งที่มาของเสียงในห้องพิจารณา สำหรับการ ใช้ VDO Conferencing เป็นการให้ทางเลือกที่จะไม่ต้องให้พยาน (ชาวต่างประเทศ) ต้องเดินทางมาไกลมาให้การในศาล ถ้าคู่ความทุกฝ่ายตกลงสามารถจัด VDO Conferencing สำหรับให้พยานเบิกความโดยไม่ต้องมาปรากฏตัวในศาล

Supreme Court ยังมีตู้ข้อมูล Information kiosks หลายตู้เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามาหาข้อมูลเกี่ยวกับศาล ประกอบด้วยแผ่นผังศาล คำอธิบายย่อของแผนกติดต่อให้บริการต่างๆ รายชื่อคดีที่จะมีการพิจารณาและประกาศต่างๆ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการแก้ไขปี ค.ศ. 1995 โดยบทบัญญัติมาตรา 364 A ใหม่ให้ใช้สื่อ โทรทัศน์และวีดิทัศน์ได้ ซึ่งบทบัญญัติวิธีพิจารณาความทั้งสองแตกต่างกันตรงที่บทบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งใช้ได้กว้างกว่าและอนุญาตให้พยานบุคคลที่อยู่ต่างประเทศให้พยานหลักฐานโดยใช้ VDO Conferencing ได้

อย่างไรก็ตามมีความแตกต่างที่สำคัญ 2 ประการ ระหว่างวิธีพิจารณาความแพ่งวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องของการสืบพยานโดยใช้สื่อวิดีโอ คือ

1) ไม่มีข้อจำกัดในรูปแบบของประเภทคดี ในคดีแพ่งถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมก็สามารถสืบพยานหลักฐาน โดยใช้สื่อวิดีโอได้ แต่คดีอาญาจำกัดประเภทคดีไว้เฉพาะที่บัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 364 A ได้แก่ในคดีอาญาจำกัดให้ใช้เฉพาะบุคคลที่เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ซึ่งมีพยานบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่เกี่ยวข้องด้วยรวมทั้งความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา อนุมาตรา 319-338 การกระทำความผิดต่อเด็กและผู้เยาว์, คดีที่ได้รับความอับอายอย่างร้ายแรง การบังคับใช้ทางอาญาในการกระทำความผิดฐานข่มขืนหรือความผิดทางเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา อนุมาตรา 354-358, 375-377 ของประเทศสิงคโปร์ และการกระทำอันเป็นปรปักษ์ต่อหญิงและเด็ก ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่จะปกป้องพยานบุคคลที่เป็นหญิงและเด็กซึ่งถูกทำร้ายจากการเผชิญหน้าโดยตรงกับผู้เกี่ยวข้องในศาล

2) ความแตกต่างที่สอง คือ บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อนุญาตให้ผู้ถูกคุมขังมาศาลก่อนศาลจะให้ประกันตัวหรือขยายเวลาคุมขังระหว่างพิจารณา พระราชบัญญัติพยานบัญญัติให้สิทธิแก่คู่ความไม่เท่ากัน โดยในคดีแพ่งจะให้คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลหรือทนายความมาแทนส่วนบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจำเป็นต้องบัญญัติให้แน่นอนว่าต้องการให้จำเลยหรือทนายความของเขาเสนอพยานหลักฐานในศาล

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า บทบัญญัติที่ให้ศาลอาจจะมีคำสั่งโดยตรงให้บุคคลที่เป็นจำเลยผู้ซึ่งมาศาลหรือให้มาปรากฏตัวต่อศาลโดยใช้สื่อวิดีโอ เมื่อ

- (1) บุคคลผู้เป็นจำเลยเจตนาที่จะรับสารภาพว่ากระทำผิด
- (2) บุคคลผู้เป็นจำเลยถูกถอนฟ้อง
- (3) บุคคลผู้เป็นจำเลยดำเนินกระบวนการพิจารณาประกันตัวในศาล
- (4) ศาลเห็นว่าเป็นการจำเป็นภายใต้ มาตรา 364 A (5) แห่งประมวลกฎหมายวิธี

พิจารณาความอาญา

- (5) ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล District Court มีคำสั่ง

การสืบพยานบุคคลโดยใช้สื่อภาพและเสียงในประเทศสิงคโปร์นั้น ได้มีการออกกฎหมายรองรับการสืบพยานด้วยวิธีนี้ โดยบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 364 A⁸ ซึ่งวางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้คือ

⁸ Legislation on video-conferencing Evidence through live video or television links, Cap. 97, Singapore Criminal Procedure Code.

1) นอกจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัตินี้ หรือพระราชบัญญัติพยานให้ประชาชน สังก์โปรซึ่งศาลอนุญาต สามารถเบิกความเป็นพยานหลักฐาน โดยผ่านสื่อวีดิทัศน์หรือโทรทัศน์ใน ชั้นกระบวนการพิจารณา ชั้นได้สวน ชั้นอุทธรณ์ หรือวิธีพิจารณาอื่นได้ในกรณีต่อไปนี้

- (1) พยานบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี
- (2) กระทบความผิดตามฟ้องซึ่งบัญญัติไว้ในอนุมาตรา 2
- (3) ศาลได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ใช้สื่อดังกล่าวเพื่อประโยชน์แห่งความ ยุติธรรม
- (4) รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมรับรองเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ

2) การกระทบความผิดตามที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา 1.2 คือ

- (1) การกระทบความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย หรือการประทุษร้าย หรืออยู่ เชี่ยวว่าจะประทุษร้ายผู้อื่น
- (2) การกระทบความผิดในภาค 2 ของพระราชบัญญัติเด็กและผู้เยาว์ใน ส่วนที่ เกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กและผู้เยาว์
- (3) การกระทบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 354-356 และมาตรา 357-377 อันเป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราและความผิดทางเพศ
- (4) การกระทำต่อหญิงในส่วนของกระทำที่มุ่งร้ายต่อหญิงและเด็ก
- (5) การกระทบความผิดใดที่รัฐมนตรีฯ อาจกำหนดในภายหลังจากที่ได้ปรึกษากับ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแล้ว

ดังจะเห็นได้ว่า ประเภทของความผิดที่กฎหมายประเทศสิงคโปร์บัญญัติให้สืบพยาน บุคคลโดยใช้สื่อภาพและเสียงได้นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นความผิดทางเพศ หรือทำร้ายร่างกายที่กระทำ ต่อหญิงและเด็ก ก็เพราะเหตุผลเนื่องมาจากการถูกทำร้ายด้วยการที่จะต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับ ผู้ที่ทำร้ายเขาเหล่านั้นในศาล อย่างไรก็ตามบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของ ประเทศสิงคโปร์ที่ได้แก้ไข ในปี ค.ศ. 1995 ให้ใช้สื่อโทรทัศน์และวีดิทัศน์ได้ตามบทบัญญัติ มาตรา 364 A ในคดีแพ่งอย่างกว้างขวาง แต่ก็เห็นว่าไม่ควรนำมาใช้กับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพราะเป็นการป้องกันพยานที่ไม่ชอบซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจศาลให้กลายเป็นผู้ที่ได้รับยกเว้นความผิด ไป ฉะนั้นในคดีอาญาจึงถูกจำกัดให้ใช้เฉพาะในสถานการณ์ที่เหมาะสมตามที่ได้กล่าวไว้แล้ว ข้างต้นเท่านั้น

3) นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือพระราชบัญญัติพยานหลักฐาน ศาล อาจสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหาปรากฏต่อศาลก่อนโดยใช้สื่อวีดิโอและโทรทัศน์ในขณะที่ถูกคุมขัง ระหว่างพิจารณาที่ประเทศสิงคโปร์ในการพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- (1) การร้องขอประกันตัว

(2) การขยายเวลาคุมขังผู้ถูกกล่าวหาระหว่างพิจารณา

(3) กรณีอื่นใดที่รัฐมนตรีฯ กำหนดภายหลังจากที่ได้หารือกับผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

แล้ว

4) ศาลอาจมีอำนาจสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดตามอนุมาตรา (1) หรือ (3) ดังนี้

(1) บุคคลเสนอสถานที่ซึ่งพยานจะให้พยานหลักฐาน

(2) ให้บุคคลออกจากสถานที่ซึ่งพยานทำการสืบพยาน

(3) บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณา ผู้ซึ่งพยานและบุคคลที่อยู่กับพยานสามารถได้ยินหรือได้เห็นและได้ยิน

(4) บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาผู้ซึ่งพยานและผู้ที่อยู่กับพยานไม่สามารถได้เห็นและได้ยิน

(5) บุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาซึ่งสามารถเห็นและได้ยินพยาน และผู้ที่อยู่กับพยาน

(6) ขั้นตอนระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ซึ่งมีผลเป็นส่วนหนึ่งของคำสั่ง

(7) วิธีการทำงานของระบบโทรทัศน์วงจรปิดหรือวีดิทัศน์กับมาตรฐานขั้นต่ำทางเทคนิคให้อยู่ในดุลพินิจศาล

5) ศาลอาจจะสั่งเพิกถอน หรือให้หยุดชั่วคราว หรือมีคำสั่งอย่างใดภายใต้มาตรานี้ ถ้า

(1) ระบบการทำงานวีดิทัศน์และโทรทัศน์หยุดทำงาน ให้ศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดถ้าเห็นว่าจะเป็นการล่าช้าเกินควรถ้าจะรองจนกว่าเครื่องมือจะใช้ได้

(2) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมของคู่ความ

(3) เป็นการจำเป็นที่ศาลจะต้องมีคำสั่ง เพื่อให้พยานสามารถชี้ตัวบุคคลหรือสิ่งของ หรือเพื่อให้พยานมีส่วนร่วมในการพิสูจน์

(4) เป็นความจำเป็นสำหรับศาล เพราะกระบวนการพิจารณาบางส่วนเป็นการสืบพยานนอกห้องพิจารณา

(5) พฤติการณ์เปลี่ยนแปลงภายหลังที่ศาลได้มีคำสั่ง

(6) ศาลไม่ควรจะมีคำสั่งภายใต้มาตรานี้ ถ้าไม่ใช่เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมของคู่ความ

(7) คำสั่งตามมาตรานี้ไม่ควรจะถูกเพิกถอน เพียงเพราะบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้เบิกความด้วยวิธีนี้มีอายุ 16 ปีก่อนการพิจารณาเสร็จสิ้น

(8) พยานบุคคลที่ให้การเป็นพยานโดยสื่อวีดิทัศน์ หรือโทรทัศน์ ควรจะเป็นไปตามความมุ่งหมายแห่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 193, 194, 195, 196, 205, และ 209

(9) สถานที่พยานให้การเป็นพยานหลักฐานตามมาตรานี้ ควรจะเป็นไปตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัตินี้และพระราชบัญญัติพยานหลักฐานเหมือนกับเป็นการเสนอพยานหลักฐานต่อศาลตามปกติ

(10) ตาม (4) (8) (9) ที่อ้างถึงพยาน ควรจะให้หมายความรวมถึงผู้ถูกกล่าวหาที่มาปรากฏตัวต่อศาลก่อนที่ศาลใช้สื่อวิดีโอทัศน์ตามอนุมาตรา (3)

(11) ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลควรจะวางกฎระเบียบว่าเป็นการจำเป็นที่จะต้องมาศาลหรือเพื่อความสะดวกตามความมุ่งหมายของมาตรานี้จึงวางเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใด

เมื่อกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาส่วนนี้ประกาศใช้ทำให้ประเทศสิงคโปร์ต้องปรับพระราชบัญญัติพยานหลักฐาน มาตรา 62 A⁹ ให้สอดคล้องกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาดังนี้

1) นอกจากพระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติเป็นอย่างอื่น บุคคลอาจจะได้รับอนุญาตดำเนินกระบวนการพิจารณาผ่านวิดีโอหรือโทรทัศน์ ดังนี้

(1) พยานบุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 16 ปี

(2) คู่ความเห็นด้วยเกี่ยวกับพยานหลักฐาน ที่จะให้ในดำเนินกระบวนการพิจารณา

(3) พยานอยู่นอกประเทศสิงคโปร์

(4) เป็นที่พอใจแก่ศาลว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

(5) ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการทำงานของระบบโทรทัศน์และวิดีโอทัศน์กับมาตรฐานขั้นต่ำทางเทคนิค

(6) ศาลอาจจะมีคำสั่งอย่างใดตามที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

2) ศาลอาจจะมีคำสั่งเพิกถอน หยุดชั่วคราว หรือมีคำสั่งอย่างใดภายใต้มาตรานี้ถ้า

(1) ระบบวิดีโอทัศน์ หรือโทรทัศน์หยุดทำงาน และเป็นเหตุให้เกิดความล่าช้าเกินสมควรถ้าจะต้องรอให้ระบบการทำงานกลับคืนเป็นปกติ

(2) เป็นการจำเป็นที่ศาลต้องใช้วิธีนี้แทรกในการพิจารณาเพื่อความเป็นธรรมของคู่ความ

(3) ศาลเห็นว่าจำเป็นต้องทำเพื่อให้พยานสามารถชี้ตัวบุคคลหรือสิ่งของ หรือเพื่อให้พยานสามารถมีส่วนร่วมในการพิสูจน์ให้เห็นภาพหรือสิ่งที่ผ่านมา

(4) ศาลจำเป็นต้องทำเพราะส่วนหนึ่งของการพิจารณา เป็นการสืบพยานนอกห้องพิจารณา

⁹ Evidence through live video or live television links: Singapore Evidence Act, New Section 62A.

(5) มีข้อเปลี่ยนแปลงไปภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่ง

3) ศาลควรจะไม่มีการสั่งอย่างใดภายใต้มาตรา 193 หรือมีคำสั่งตามบทบัญญัตินี้ถ้าจะเป็นการขัดกับหน้าที่ซึ่งต้องดำเนินการพิจารณาเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความ

4) การมีคำสั่งภายใต้มาตรา 193 นี้ไม่ควรจะต้องระมัดระวังเพียงเพราะผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้วิธีการนี้อายุครบ 16 ปี ก่อนการพิจารณาจะเสร็จสิ้น

5) พยานหลักฐานที่ให้โดยบุคคลที่อยู่ในประเทศสิงคโปร์หรือที่อื่นโดยผ่านสื่อวีดิทัศน์หรือ โทรทัศน์ ควรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของมาตรา 193, 194, 195, 196, 205 และ 209 ของประมวลกฎหมายอาญา

6) สถานที่ซึ่งพยานบุคคลให้พยานหลักฐานตามมาตรา 193 นี้ ควรจะเป็นการให้พยานหลักฐานตามที่เสนอศาล

7) การบัญญัติ The Rules Committee ภายใต้ Supreme Court of judicator Act อาจกำหนดกฎระเบียบที่เห็นว่าจำเป็น หรือเพื่อความสอดคล้องตามความมุ่งหมายของมาตรา 193

ประเทศสิงคโปร์ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบพยาน หรือวิธีการสืบพยานโดยใช้สื่อ Video Conferencing ไว้ว่าควรจะใช้ในสถานการณ์ใด และในส่วนของพระราชบัญญัติพยานหลักฐานก็ได้มีการกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรการพิเศษนี้เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในการปรับใช้ในแต่ละสถานการณ์ นอกจากหลักดังกล่าวแล้ว ประเทศสิงคโปร์ก็ยังได้กำหนดรูปแบบและวิธีการใช้สื่อ (Video Conferencing) ไว้อีกด้วยโดยบทบัญญัติให้เป็นอำนาจของศาลในการมีดุลยพินิจตามความเหมาะสมในแต่ละคดีไป กล่าวคือ ศาลอาจมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับการใช้สื่อ (Video Conferencing) ได้ภายใต้บทบัญญัติอนุมาตรา (1) (3) ดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น เช่น ศาลอาจมีคำสั่งอย่างใดเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งพยานจะเบิกความ หรือสั่งให้บุคคลออกจากสถานที่นั้นในขณะที่พยานกำลังเบิกความ หรือจะให้พยานและบุคคลที่อยู่กับพยานได้เห็น ได้ยินเสียงของบุคคลที่อยู่ในห้องพิจารณาเหล่านี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม Christopher Tang ซึ่งเป็นผู้ช่วยอาวุโสของ Registrar ใน Supreme Court ก็ได้ กล่าวว่า การติดตั้งเทคโนโลยีในศาลจะมีประโยชน์ในคดีที่ซึ่งพยานสำคัญอยู่ในต่างประเทศ และในคดีอาญาซึ่งเป็นคดีที่จำเลยถูกฟ้องในความผิดทางเพศ หรือในคดีที่ผู้เสียหายหวั่นความสามารถเพราะอายุ อารมณ์ ซึ่งผู้เสียหายมีความอ่อนแอจึงให้หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรงในศาลเพื่อป้องกันมิให้พยานผู้เสียหายต้องเจ็บปวดชอกช้ำอีก

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศ พบว่ากฎหมายของต่างประเทศจะมีบทบัญญัติที่ชัดเจนกว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของพยานบุคคลในชั้นศาล ซึ่งอาจพอสรุปได้ดังนี้

- 1) การให้พยานเบิกความนอกห้องพิจารณา โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงมายังห้องพิจารณา
- 2) การให้จำเลยอยู่นอกห้องพิจารณาขณะที่พยานเบิกความและถ่ายทอดภาพและเสียง การพิจารณาของพยานไปยังห้องที่จำเลยอยู่
- 3) การใช้ฉากกั้นมิให้พยานเห็นตัวจำเลย (screening witness from accused) และจำเลยก็ไม่เห็นพยานด้วย แต่ทั้งสองคนยังอยู่ในห้องพิจารณา
- 4) การใช้กระจกที่มองได้ทางเดียวกั้นระหว่างพยานกับจำเลย (one-way glass) เพื่อมิให้พยานเห็นตัวจำเลย แต่จำเลยคงสามารถเห็นพยานได้

ดังที่ได้ทราบกันแล้วว่า ในคดีอาญาของไทยนั้น การพิจารณาคดีและการสืบพยานต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เพื่อให้จำเลยมีสิทธิเผชิญหน้าพยานที่เป็นปรปักษ์ (Right of Confront Witness) ซึ่งผลให้พยานไม่กล้าเบิกความปรักปรำจำเลยเพราะจำเลยมีสิทธิถามค้านพยานได้ (Right of Cross-Examination) รวมทั้งศาลสามารถค้นหาความจริงได้จาก การที่คู่ความเผชิญหน้าต่อกัน และเมื่อหลักการในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยาน เป็นวิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยาน คือ การที่จำเลยได้ถามค้านพยานและในการสืบพยานในศาลต้องทำต่อหน้าจำเลย เพราะเป็นโอกาสที่จำเลยจะได้ปกป้องสิทธิของตนเองในการตรวจสอบประกอบการสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยาน และหลักการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง ศาลไทยได้ถือเคร่งครัดมาตลอดว่า ถ้าการสืบพยานไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลยถือว่าคำเบิกความของพยานรับฟังไม่ได้ เหตุผลก็คือ จำเลยไม่มีโอกาสในการถามค้านพยาน ซึ่งถ้าพิจารณาในแง่ตัวจำเลยแล้ว การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานที่จำเลยสามารถกระทำได้ดีที่สุด ก็คือ การถามค้านพยานนั่นเอง อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายจะบัญญัติให้การสืบพยานจะต้องกระทำต่อหน้าจำเลย แต่ถ้ามีความจำเป็นบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติเพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองแก่พยานในชั้นศาล อาจทำให้สิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยอาจถูกจำกัดได้ในบางกรณี ดังเช่นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสามที่เป็นการสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยด้วยการใช้สื่อโทรทัศน์วงจรปิดที่บัญญัติว่า “...ในการสืบพยานเมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับประธานศาลฎีกา...” จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรานี้ได้มีการนำวิธีการสืบพยานเด็กมาใช้ในการสืบพยานบุคคลที่ไม่จำกัดอายุแต่มีภาวะแห่งจิตหรือมีความเกรงกลัวต่อจำเลย ศาลอาจจะดำเนินการสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจจัดให้พยานเบิกความในห้องอื่นแยกต่างหากจากห้องพิจารณา เพื่อป้องกันการเผชิญหน้ากับจำเลย และให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้อง

พิจารณาเหมือนกรณีสืบพยานเด็กก็ได้ และอาจจะจัดให้มีนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลที่พยานไว้วางใจมาอยู่ร่วมกับพยาน และให้สอบถามผ่านบุคคลดังกล่าวด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้พยานเกิดความรู้สึกตื่นเต้นตกใจกลัว ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามได้มีการปรับปรุง เพื่อให้ดุลยพินิจของศาลในการที่ไม่ต้องสืบพยานต่อหน้าจำเลยตามหลักทั่วไปในมาตรา 172 วรรคหนึ่ง หากเป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าควรใช้วิธีการสืบพยานพิเศษที่เหมาะสมแก่พยานบุคคลที่มีเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัยและภาวะแห่งจิตเปราะบางอ่อนแอหรือแก่พยานบุคคลทั่วไปที่มีความเกรงกลัวจำเลย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดบรรยากาศที่ตึงเครียด กดดัน หวาดกลัวที่พยานอาจรู้สึกได้จากการเข้าร่วมการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย แต่บทบัญญัติในมาตราดังกล่าวทำให้สืบพยานโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร อาทิเช่น การใช้โทรทัศน์วงจรปิดในชั้นของการพิจารณาคดีก็ไม่ได้มีการกำหนดมีเงื่อนไขเกี่ยวกับประเภทของคดีที่สามารถใช้วิธีการสืบพยานด้วยวิธีการดังกล่าวได้เหมือนดังเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาหรือในประเทศอังกฤษหรือประเทศสิงคโปร์ เพราะในประเทศ ก็มีข้อจำกัดเรื่องการเผชิญหน้า Confront ในชั้นพิจารณาที่ว่า การสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลยเหมือนกับกฎหมายของไทยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ การที่กฎหมายในมาตรา 172 วรรคสามให้คำนึงถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้วดำเนินการ โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย ด้วยการใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับประธานศาลฎีกานั้น ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า ยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองพยานบุคคลในชั้นศาลอย่างแท้จริง จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการทบทวนบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามเสียใหม่ โดยผู้เขียนจะขอกล่าวถึงความเหมาะสม ขอบเขตของหลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นพิจารณาคดีโดยละเอียดในบทที่ 4 ต่อไป

บทที่ 4

วิเคราะห์ความเหมาะสม ขอบเขตของหลักการพิจารณาและสืบพยาน โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นพิจารณาคดี

เมื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามได้มีการแก้ไขใหม่จึงส่งผลให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลสามารถกระทำได้โดยวิธีการพิเศษ คือ สามารถสืบพยานโดยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลได้ พยานบุคคลจึงไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยเหมือนกับหลักการพิจารณาและสืบพยานในระบบเดิมที่กำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย อย่างไรก็ตาม เมื่อวิธีการสืบพยานโดยวิธีการพิเศษเป็นเรื่องใหม่ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงควรทำการศึกษาถึงความเหมาะสมขอบเขต ข้อจำกัดของหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานบุคคลเผชิญหน้ากับจำเลยในชั้นพิจารณาคดีว่ามีผลกระทบต่อ การสืบพยานในชั้นศาล หรือการค้นหาคำความจริงในชั้นศาลหรือไม่เพียงใด รวมทั้งนักกฎหมายของไทยมีความคิดเห็นกับหลักการนี้อย่างไรบ้าง

4.1 ความเหมาะสมของการนำหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยมาใช้ในการสืบพยาน

หากกล่าวถึงมาตรการคุ้มครองพยานนั้น ถือเป็นมาตรการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมในอันที่จะเป็นการส่งเสริมให้การค้นหาคำความจริงในคดีนั้น เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญา จึงเป็นสาเหตุให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความพยายามที่จะหามาตรการในการคุ้มครองพยานให้มีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น¹

ด้วยเหตุที่สภาพสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน มีจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นทุกวัน หลากหลายไปด้วยบุคคลที่มีความแตกต่างกันทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจอาชญากรรมมีมากมายหลายรูปแบบทั้งบุคคลที่มีฐานะร่ำรวยและยากจนที่คอยหาโอกาสกระทำความผิด จำนวนปริมาณคดีที่รอให้ศาลชี้ขาดตัดสินคดีมีมากขึ้นทุกปี แต่ก็ไม่มีมีการแก้ไขปรับปรุงรูปแบบการดำเนินคดีให้มีความทันสมัยเหมาะสมกับยุคสมัยการสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้กระบวนการพิจารณา

---

¹ รัตนภรณ์ จิระวัฒน์ชัย. (2550). การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา: ศึกษากรณีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยาน. หน้า 102.

คดีอาญาในศาลต้องประสบปัญหาความล่าช้าและด้อยประสิทธิภาพในการให้ความยุติธรรมแก่ประชาชนลงไปอันมีสาเหตุอยู่หลายประการ

ประการแรก วิธีการสืบพยานในคดีอาญาแต่เดิมที่จะต้องให้โจทก์ จำเลยและพยานเดินทางมาที่ศาลในวันนัด พร้อมกันทุกนัดเป็นสิ่งที่ทำให้ไม่ได้ง่ายนัก ฝ่ายโจทก์ซึ่งเป็นพนักงานอัยการ นายโจทก์ หรือตัวผู้เสียหายหรือฝ่ายจำเลย นายจำเลยหรือพยานของแต่ละฝ่ายอาจมีเหตุจำเป็นที่ทำให้ไม่สามารถมาศาลในวันนัดได้ โดยเฉพาะพยานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหรือส่วนได้เสียในคดีซึ่งปกติจะเกรงกลัวจำเลยและไม่ค่อยเต็มใจจะต้องมาเบิกความในศาลอยู่แล้ว บางคนยังมีภูมิลำเนาอยู่ห่างไกลจากที่ตั้งของศาล และต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาศาลมักจะไม่ได้มาเบิกความหรือบางคนมีความเกรงกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับตนเองหากต้องมาเป็นพยานต่อศาล อันเป็นสาเหตุที่ต้องมีการเลื่อนการพิจารณาออกไปทำให้การพิจารณาคดีต้องล่าช้า เสียเวลาค่าใช้จ่ายไปโดยเปล่าประโยชน์ และในบางคดีหากพยานไม่มาศาลหลายๆ นัดทั้งที่มีหมายเรียกไปแล้ว ศาลอาจมีคำสั่งตัดพยานปากนั้นซึ่งทำให้ขาดพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนและขาดข้อเท็จจริงที่สำคัญไปหากพยานปากนั้นเป็นประจักษ์พยานที่รู้เห็นการกระทำผิดของจำเลย

ประการที่สอง กระบวนพิจารณาคดีที่ล่าช้าย่อมส่งผลกระทบต่อข้อเท็จจริงที่ได้จากการเบิกความของพยาน เพราะการปล่อยเวลาให้ล่วงเลยไปเป็นเวลานานกว่าที่พยานจะได้มาเบิกความต่อศาลย่อมทำให้ความจำของพยานลดน้อยลงไป ข้อเท็จจริงที่พยานเบิกความจึงขาดความสมบูรณ์ไป

เนื่องด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยเกี่ยวกับการนำสืบพยานบุคคลในคดีอาญามีประเด็นปัญหาในทางปฏิบัติค่อนข้างมาก เนื่องจากพยานบุคคลเป็นพยานที่มีความสำคัญและมีปัญหามากกว่าพยานประเภทอื่น ในการดำเนินกระบวนพิจารณาทางอาญาพยานบุคคลจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานหลายด้านที่เป็นสาเหตุให้เกิดการผันแปรเปลี่ยนแปลงได้ง่าย อาทิเช่น สภาพจิตใจของพยาน ความสามารถในการจดจำ อารมณ์ เป็นต้น ตลอดจนความรู้สึกไม่ปลอดภัยและความหวาดกลัวในด้านต่างๆ จนทำให้พยานไม่กล้ามาเบิกความในชั้นศาล จัดเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมาก เพราะทำให้สูญเสียตัวแปรหลักในการค้นหาความจริงแห่งคดีที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ คำเบิกความของพยานบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ช่วยให้ศาลสามารถชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาเพื่อวินิจฉัยตัดสินคดีด้วย ซึ่งระดับภาระการพิสูจน์ของโจทก์ในคดีอาญาสูงกว่าระดับภาระการพิสูจน์ชนิดอื่นๆ เนื่องจากคดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลย การพิสูจน์จนสิ้นสงสัย คือ การแสดงให้เห็นด้วยพยานหลักฐานถึงการมีอยู่ของข้อเท็จจริงโดยปราศจากความสงสัย เป็นการนำสืบให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่สูงกว่าความเป็นไปได้ในคดีแพ่ง พยานหลักฐานของโจทก์ที่เพียงพอแต่พิสูจน์ว่าจำเลยอาจกระทำความผิดไม่เพียงพอที่จะลงโทษจำเลย โจทก์จะต้องนำสืบด้วยพยานหลักฐานของโจทก์เองว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัยอันสมควรและไม่ใช่เรื่องของการเปรียบเทียบพยานของโจทก์และ

จำเลยว่าฝ่ายไหนจะมีน้ำหนักดีกว่ากันอย่างไรในคดีแพ่ง แต่อย่างไรก็ดี โจทก์ในคดีอาญาก็หาต้องนำสืบให้ถึงขนาดว่าจำเลยต้องเป็นผู้กระทำความผิดโดยแน่แท้อย่างแน่นอนไม่ และที่โจทก์ต้องนำสืบให้สืบข้อสงสัยก็เฉพาะข้อสงสัยที่มีเหตุผลตามสมควรเท่านั้น ข้อสงสัยที่ห่างไกลต่อเหตุผลไม่เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง ความสงสัยตามสมควรในทางปฏิบัติย่อมแตกต่างกันไปตามลักษณะคดีและตามความหนักเบาของข้อหาในคดีด้วย

ปัญหาการนำสืบพยานบุคคลในชั้นศาล ถือเป็นขั้นตอนหลังจากที่อัยการมีคำสั่งฟ้องคดีและนำคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว บทบาทหรืออำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการจะเป็นคู่ความในฐานะโจทก์เข้าทำการพิสูจน์ความผิดของจำเลยโดยอาศัยพยานหลักฐานต่างๆ เป็นเครื่องพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏต่อศาลในชั้นตอนนี้ การพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีอาญาเป็นภาระหน้าที่ของโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานเข้าสืบเพื่อแสดงให้ศาลเชื่อว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดจริงตามฟ้องสำหรับพยานหลักฐานที่โจทก์จะนำสืบในชั้นศาลนั้น พยานที่เป็นปัญหายุ่งยากมากที่สุด คือ พยานบุคคล เพราะบุคคลบางประเภทหรือบางคนที่รู้เห็นเหตุการณ์มาจริง เวลาที่มาเบิกความต่อหน้าศาลหรือจำเลยก็เกิดตื่นเต้น จนทำให้ควบคุมสติและไม่สามารถลำดับขั้นตอนหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้เลยและในหลายครั้งที่ต้องเสียความยุติธรรมไปในที่สุด ซึ่งการพิสูจน์ความจริงในคดีอาญานั้นจะต้องอาศัยพยานหลักฐานเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ถ้าคดีใดขาดพยานหลักฐานเสียแล้วย่อมไม่อาจทราบได้อย่างแน่แท้ว่าความจริงของเรื่องนั้นๆ เป็นอย่างไร อาจจะเป็นไปตามคำฟ้องของโจทก์หรือเป็นไปตามคำปฏิเสธของจำเลยก็ได้ ฉะนั้น มาตรการในการคุ้มครองพยานที่มาเบิกความต่อศาลในคดีอาญาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง และยิ่งไปกว่านั้นพยานที่มาเบิกความในชั้นศาลยังต้องมาเผชิญหน้ากับจำเลยและทนายจำเลยอีก เช่นนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่า การค้นหาความจริงในคดีอาญาจะไม่สามารถบังเกิดขึ้นอย่างได้แน่นอนหากยังไม่มีมาตรการสืบพยานในคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า การนำพยานหลักฐานเข้าสู่คดี ก็มีความสำคัญและยากลำบากยิ่งกว่าการแสวงหาพยานหลักฐานขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง เพราะถึงแม้ว่าจะแสวงหาพยานหลักฐานได้แล้ว แต่ถ้าไม่สามารถนำพยานหลักฐานนั้นเข้ามาสู่คดีได้หรือนำมาได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์พยานหลักฐานที่หาได้นั้นก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์ต่อคดีแต่ประการใดเลย อาทิเช่น ในคดีที่มีประจักษ์พยานรู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่เกิดเหตุ แต่เมื่อจะนำบุคคลเหล่านั้นมาเป็นพยานในคดีกลับได้รับการตอบปฏิเสธและไม่ให้ความร่วมมือ ครั้นเมื่อพยานมาอยู่ต่อหน้าจำเลยในชั้นศาล ส่วนใหญ่พยานก็ยังไม่กล้าพูดความจริงหรือสิ่งที่ประสบพบเจอมา และดังเป็นที่ทราบกันแล้วว่า การสืบพยานในคดีอาญาต้องมีการเผชิญหน้ากันระหว่างพยานกับจำเลย อันเป็นไปตามหลักการพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่ง

ครั้นเมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 ใหม่ โดยการเพิ่มเติม วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า² ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2551 ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็คือ โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของประเทศในปัจจุบัน จึงส่งผลให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลในปัจจุบันนี้ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยโดยมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณา โดยการสืบพยานบุคคลดังกล่าวเป็นการสืบพยานที่กระทำในศาล โดยให้พยานอยู่ในห้องอีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานโดยปกติ และให้พยานเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก โดยถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิดเข้าไปยังห้องพิจารณาคดีโดยที่ศาล อัยการ หรือทนายโจทก์ หรือทนายจำเลยอยู่ในห้องพิจารณา โดยศาลและคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถถามคำถามต่อพยาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดบรรยากาศที่ตึงเครียด กดดัน หวาดกลัว ที่พยานอาจรู้สึกจากการเข้าร่วมการพิจารณาร่วมกับจำเลย เพื่อที่พยานดังกล่าวจะไม่เกิดความรู้สึกตึงเครียด และกล้าที่จะเบิกความด้วยความเป็นจริง

สำหรับการสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม มีหลักเกณฑ์ที่จะต้องนำมาพิจารณาในการสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด คือ เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยาน หรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลย หากปรากฏว่าพยานบุคคลนั้นเข้าหลักเกณฑ์ใดๆ ตามที่กฎหมายกำหนด จึงจะสามารถทำการสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิดตามมาตรา 172 วรรคสามได้ ซึ่งหลักการสืบพยานดังกล่าวมีดังนี้ คือ เป็นการสืบพยานที่กระทำในศาล โดยให้พยานอยู่อีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานตามปกติ และให้พยานดังกล่าวเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก โดยถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิดเข้าไปยังห้องพิจารณาคดีโดยที่ศาล อัยการหรือทนายโจทก์ ทนายจำเลย จำเลย อยู่ในห้องพิจารณาโดยที่คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถถามคำถามต่อพยานได้ โดยที่พยานไม่เห็นฝ่ายที่อยู่ในห้องพิจารณารวมถึงบรรยากาศในห้องพิจารณา เพื่อเป็นการลดบรรยากาศความตึงเครียดในห้องพิจารณา ซึ่งวิธีการสืบพยานวิธีนี้ จำเลยยังคงมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานรวมถึงสิทธิในการถามค้านพยานอีกด้วย

อย่างไรก็ดี การสืบพยานบุคคลโดยใช้สื่อโทรทัศน์วงจรปิด พยานบุคคลยังคงต้องมาศาลเพื่อให้ถ้อยคำด้วยตนเอง จึงมีโอกาสที่พยานดังกล่าวจะได้พบเจอกับจำเลยในบริเวณของศาล ซึ่งจำเลยอาจเข้ามาทักทายพูดคุย หรือแสดงกิริยาใดๆ จนทำให้พยานเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าให้

² พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551.

ถ้อยคำหรือให้ถ้อยคำไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะการกดดันหรือข่มขู่ให้พยานเกิดความหวาดกลัวนั้น ไม่จำเป็นต้องกระทำเฉพาะแต่ในระหว่างการพิจารณาคดีเท่านั้น ดังนั้น เพื่อป้องกันมิให้พยานถูกข่มขู่ในกรณีดังกล่าว อันเนื่องมาจากพื้นที่บริเวณศาลมีบริเวณที่จำกัดไม่ได้กว้างขวางมีโอกาที่พยานจะได้พบกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อความปลอดภัยของพยานที่จะถูกข่มขู่หรือได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือชีวิต ผู้เขียนเห็นว่า วิธีการสืบพยานในมาตรา 172 วรรคสาม ควรนำวิธีการเบิกความที่ศาลอื่น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง (Video Conferencing) มาบังคับใช้ด้วย ซึ่งการสืบพยานผ่านการถ่ายทอดภาพและเสียง (Video Conferencing) นอกจากจะเป็นมาตรการในการคุ้มครองพยานอย่างต่อเนื่องแล้ว ยังช่วยให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในบางกรณีเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย โดยสามารถนำมาแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในกระบวนการพิจารณาได้อย่างแท้จริง

สำหรับการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง Video Conferencing ไม่มีกรณีที่ถูกหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นของบุคคลที่เข้ามาเป็นพยานในการนำวิธีการสืบพยาน โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง มีเพียงกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ จึงเห็นได้ว่า หลักเกณฑ์เงื่อนไขในการนำวิธีการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงมาใช้เพื่อคุ้มครองพยานนั้น สามารถทำได้ง่ายกว่ากรณีการสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรศัพท์สนทนาหรือวีดิทัศน์ และการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง Video Conferencing จะทำให้ทุกฝ่าย อันได้แก่ ศาล พยาน คู่ความสามารถมาอยู่พร้อมหน้ากันได้ทุกกรณี และเป็นการพร้อมหน้าแบบ Mass Conferencing อันเป็นการทำให้ทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบกันและกันได้ ทำให้ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจชี้แจงน้ำหนักคำพยาน ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นธรรม

นอกจากนี้ การสืบพยานโดยใช้สื่อภาพและเสียง Video Conferencing ยังเป็นการช่วยให้ศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงในคดีได้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะพยานที่ถูกกดดันและหวาดกลัว จำเลยไม่ต้องมาเผชิญหน้ากับจำเลยในศาล พยานสามารถเบิกความผ่านสื่อดังกล่าวได้ อันเป็นการลดความหวาดกลัวและบรรยากาศที่ตึงเครียดในศาล ทำให้พยานกล้าที่จะเบิกความตามความเป็นจริงได้มากยิ่งขึ้น

ข้อดีของการสืบพยานทั้งสองวิธี คือ จำเลยมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยานแม้จะต้องกระทำผ่านสื่อก็ตาม รวมถึงสิทธิในการถามค้าน บรรยากาศในการพิจารณาเกือบจะเหมือนกับการสืบพยานโดยทั่วไป ในขณะที่เดียวกันก็สามารถลดความตึงเครียดของพยานลงไปได้ และข้อดีของการสืบพยานโดยใช้สื่อและภาพ คือ พยานไม่ต้องเดินทางมาเบิกความให้ถ้อยคำยังศาล อาจเบิกความจากสถานที่อื่นโดย้อมทำได้ ในขณะที่การสืบพยานโดยใช้โทรศัพท์สนทนา พยานยังคงต้อง

เดินทางไปปรากฏตัวที่ศาล แม้ว่าจะถูกจัดให้อยู่ในห้องที่มีบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการก็ตาม แต่ก็มีโอกาสที่พยานจะได้เผชิญหน้ากับจำเลยในบริเวณศาล

ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการคุ้มครองพยานในชั้นพิจารณาคดีแล้ว การสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง Video Conferencing จะทำให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์อย่างสูงสุดไม่ว่าจะเป็นศาลที่สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีด้วยตนเอง สามารถสังเกตอาการปฏิกิริยาของพยานเพื่อนำมาวิเคราะห์ชี้แจงน้ำหนักพยานต่อไป ทำให้ผู้พิพากษาที่ทำการสืบพยานกับผู้พิพากษาที่วินิจฉัยทำคำพิพากษาเป็นบุคคลคนเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้คำพิพากษามีความเที่ยงธรรมมากยิ่งขึ้น และจำเลยยังคงได้รับความคุ้มครองสิทธิของตนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีได้แก่ สิทธิในการเผชิญหน้าพยาน สิทธิในการถามค้าน ส่วนพยานเองก็ได้รับความคุ้มครองให้เกิดความมั่นใจว่าการที่มาเบิกความให้ถ้อยคำแก่ศาลนั้น ตนจะได้รับความปลอดภัยและทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ หลักในมาตรา 172 วรรคสาม ก็มีได้มีการจำกัดขอบเขตของการบังคับใช้ไว้ อย่างชัดเจนหากเปรียบเทียบกับในกฎหมายของต่างประเทศ กล่าวคือ หากพิจารณาในต่างประเทศ การสืบพยานบุคคลโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการยุติธรรม ล้วนเป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ เป็นต้น โดยประเทศดังกล่าวได้มีการนำเอาเครื่องมือการสื่อสารดังกล่าวมาใช้อย่างแพร่หลายในคดีแพ่ง เนื่องจากในคดีแพ่งเป็นเรื่องการตกลงกันของคู่ความโดยการร้องขอต่อศาลเพื่อขอสืบพยานโดยใช้สื่อดังกล่าวและเมื่อคู่ความฝ่ายใดเรียกร้องให้มีการสืบพยานโดยวิธีการประชุมทางจอภาพฝ่ายนั้นต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่ความและพยาน แต่สำหรับในคดีอาญานั้น ปรากฏว่าในต่างประเทศมีการนำระบบประชุมทางจอภาพมาใช้ในการพิจารณาคดีของศาลเช่นกัน แต่ก็เป็นการใช้อย่างมีข้อจำกัดเฉพาะในคดีบางประเภทมิได้นำมาใช้ในทุกกรณี เพราะติดขัดในหลักการสืบพยานต่อหน้าจำเลย กล่าวคือ ในคดีอาญาจะถูกจัดในด้านประเภทของคดีที่สามารถกระทำได้เฉพาะคดีความผิดฐานทำร้ายร่างกาย การกระทำความผิดต่อเด็กและผู้เยาว์ คดีเกี่ยวกับความผิดทางเพศเท่านั้น

จากการศึกษา หากวิเคราะห์เปรียบเทียบการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงของกฎหมายไทยและกฎหมายประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่พร้อมกันสามารถเห็นภาพและเสียงได้ยินเสียงของผู้พิพากษา ทนายความ จำเลย เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น รวมทั้งพยานหลักฐานและข้อมูลในกระบวนการก่อนสืบพยาน ทนายความมาปรากฏตัวต่อศาลพร้อมกับจำเลย เว้นแต่จำเลยจะสละสิทธิที่จะมีทนายอยู่ด้วยในขณะที่ภาพและเสียง ซึ่งจำเลยและทนายจำเลยจะสามารถเห็นและได้ยินเสียงซึ่งกันและ

กัน โดยมีโทรศัพท์ส่วนตัวที่กันไว้สำหรับการสนทนาส่วนตัวและเมื่อจำเป็นปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์ ศาลฉบับที่คำร้องต่างๆ เช่นเดิมราวกับว่าจำเลยได้มาปรากฏตัวต่อศาล จะไม่มีการบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่จะมีกฎระเบียบที่กำหนดโดยศาลว่าให้กระทำได้ ซึ่งการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสืบพยานบุคคลในศาล ในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มเป็นที่นิยมแพร่หลาย ทั้งนี้ โดยเริ่มจากการนำสื่อ Video Conferencing มาใช้ในกระบวนการก่อนขึ้นพิจารณา (pretrial) เป็นส่วนมาก เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยจึงไม่มีเงื่อนไขเรื่องการเผชิญหน้า แต่สำหรับในชั้นของการพิจารณา Video Conferencing กลับถูกนำมาใช้น้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการเผชิญหน้า และเนื่องจากในชั้นพิจารณากฎหมายกำหนดว่าการสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลย ด้วยมุ่งหมายให้จำเลยได้มีโอกาสตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานและถามค้านพยาน ดังนั้น การสืบพยานโดยใช้เครื่องมือ Video Conferencing ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงถูกกำหนดให้ใช้โดยมีเงื่อนไข คือ จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อศาลในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณา ถ้าจำเลยไม่ต้องการที่จะมาศาล จำเลยต้องแจ้งตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณาหรือเมื่อให้การรับสารภาพ ถ้าเป็นการสมัครใจที่จะไม่มาศาลหลังจากการพิจารณาได้เริ่มต้น (ไม่ว่าในระหว่างการพิจารณาจะได้แจ้งให้ศาลทราบตามข้อบังคับของศาลหรือไม่) หากเป็นคดีที่มีโทษถึงขั้นประหารชีวิต และเป็นการสมัครใจที่จะไม่มาศาลตามข้อกำหนดในคำพิพากษา หรือภายหลังจากที่ได้เตือนว่าเป็นการขัดขวางกระบวนการพิจารณา หรือทำให้เกิดความวุ่นวาย หรือกระทำต่อไป ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปจากห้องพิจารณา สำหรับกรณีที่จำเลยไม่ต้องมาศาล มีดังนี้

เมื่อทนายความมาศาลแทนจำเลยและจำเลยได้จัดการตามข้อกำหนดแล้ว

เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยมีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาลอนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรให้นำจำเลยมาฟ้อง ให้การพิจารณาและตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย

เมื่อการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยาน อันเป็นคำถามข้อกฎหมาย

เมื่อกระบวนการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการแก้คำพิพากษา ภายใต้กฎข้อที่ 25

เมื่อพิจารณาถึงหลักเกณฑ์การใช้ Video Conferencing ของประเทศสหรัฐอเมริกาเห็นว่ามีความเคร่งครัดต่อการหลักการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยานโดยที่กฎหมายกำหนดให้ในการสืบพยานทุกครั้งไม่ว่าจะเป็นการสืบพยานด้วยวิธีใด จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลทุกครั้ง ซึ่งบทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นของการไม่ต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาล้วนแต่เป็นกรณีที่การดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นๆ ไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิใดๆ ของจำเลยที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยมีโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาลอนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรให้นำจำเลยมาฟ้อง ให้

การพิจารณาและตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย เป็นกรณีเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษเพียงเล็กน้อย หากจำเลยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ อันเป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจและรู้ถึงการสละสิทธิดังกล่าว ศาลจึงยอมอนุญาตให้จำเลยไม่ต้องมาร่วมการดำเนินกระบวนการพิจารณา และหากเป็นการพิจารณาเกี่ยวข้องกับ การต่อสู้ทางคดีหรือการสืบพยานอันเป็นคำถามข้อกฎหมายแล้ว ถือเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาคดีเช่นกัน เป็นหลักเกณฑ์การปรากฏตัวของจำเลยที่ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณา สามารถดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ทั้งนี้ เพราะหากปฏิบัติตามหลักการพิจารณาคดีและการสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยอย่างเคร่งครัดแล้ว ในบางกรณีหากเป็นคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากหรือเป็นคดีที่มีความผิดเล็กน้อย ที่จำเลยให้การรับสารภาพในคดีดังกล่าวแล้ว หากจำเลยไม่สามารถมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ศาลก็ไม่สามารถที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ต้องเลื่อนคดีออกไปจนกว่าจำเลยมาศาลจึงจะทำการพิจารณาและสืบพยานต่อไปได้ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีดังกล่าวมีความล่าช้า

เห็นได้ว่า แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกกฎหมายฉบับนี้ จะมีความพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างพยานกับจำเลย เพื่อที่จะสามารถค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีได้มากกว่าการเผชิญหน้ากันโดยตรงในห้องพิจารณา อันเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการคุ้มครองพยานที่ต้องมาเบิกความในชั้นศาล แต่สิ่งที่ควรคำนึงถึงก็คือ ประเทศไทยไม่ได้มีการบัญญัติถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขของประเภทคดี หรือเรื่องการปฏิเสธการมาปรากฏต่อศาลของจำเลยเฉกเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการกำหนดเงื่อนไขของลักษณะความผิดและโทษของความผิดที่จำเลยได้กระทำไว้เป็นหลักเกณฑ์ที่จะสามารถขออนุญาตต่อศาลไม่มาปรากฏตัวยังศาล โดยศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้จำเลยทำการขออนุญาตดังกล่าวด้วยการทำเป็นหนังสือให้ความยินยอม เพราะหนังสือให้ความยินยอมดังกล่าวแสดงออกถึงความเข้าใจและรู้ถึงการสละสิทธิดังกล่าว และหากเป็นการพิจารณาเกี่ยวข้องกับ การต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยานอันเป็นคำถามข้อกฎหมายแล้วถือเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาคดีเช่นกัน ซึ่งหากกฎหมายไทยมีการบัญญัติกฎหมายกำหนดเงื่อนไขในการให้จำเลยทำหนังสือแสดงความยินยอมในการสละสิทธิไม่เข้าร่วมในการพิจารณาคดีของจำเลย โดยเงื่อนไขดังกล่าวอาจนำไปใช้กับกรณีที่เป็นความผิดลหุโทษหรือคดีความผิดเล็กน้อย เพราะลักษณะคดีดังกล่าวมิได้เป็นคดีที่มีข้อยุ่งยาก สามารถดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็ว ย่อมเป็นผลดีแก่ตัวจำเลยมากที่สุด และการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงนั้น หากกฎหมายไทยนำไปใช้ในกระบวนการก่อนชั้นพิจารณาด้วยก็จะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่คู่ความทั้งสองฝ่ายรวมถึงตัวพยานบุคคลในคดีด้วย

นอกจากนี้ ประเทศไทยได้มีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลด้วย เนื่องจากผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องนำมาศาลเพื่อ

ขอฝากขังในแต่ละวันมีจำนวนมาก ในพื้นที่บางแห่งระยะทางระหว่างศาลกับเรือนจำหรือสถานที่คุมขังผู้ถูกกล่าวหาอยู่ห่างไกลกัน การควบคุมตัวระหว่างการเดินทางต้องใช้ความระมัดระวังในเรื่องความปลอดภัยเป็นอย่างยิ่งเพื่อมิให้มีการหลบหนีและในบางวันที่มีผู้ต้องหาจำนวนมากๆ สถานที่คุมขังชั่วคราวซึ่งอยู่ด้านล่างของศาลจะเต็มไปด้วยความแออัด ภาพที่ออกสู่สายตาประชาชนทั่วไปที่มาติดต่องานราชการศาลและที่เห็นในขณะขนย้ายผู้ต้องหาศาลต่างมองกลุ่มบุคคลดังกล่าวว่าเป็นผู้ที่กระทำความผิดไปทันที ทั้งที่รัฐธรรมนูญได้ให้สันนิษฐานไว้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และศาลยังมีคำพิพากษาแต่อย่างไร

เมื่อย้อนกลับมาพิจารณาถึงเหตุที่กฎหมายบัญญัติว่าการฝากขังจะต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาลด้วย เห็นได้ว่าเป็นเพราะกฎหมายบัญญัติให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาได้เพียงช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อครบกำหนดเวลาแล้วและยังไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ก็จะต้องขอฝากขังผู้ต้องหาเพื่อให้ศาลเชื่อว่ามิใช่ตัวผู้ถูกกล่าวหาจริงและสามารถสอบถามผู้ต้องหาได้ อันเป็นการถ่วงดุลอำนาจในการทำงานของพนักงานสอบสวนซึ่งถือว่าเป็นฝ่ายบริหาร ด้วยเหตุดังกล่าวกฎหมายจึงบัญญัติให้ต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาลด้วย ดังนั้น การนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการฝากขังจะเป็นประโยชน์แก่ตัวจำเลยเองที่จะไม่ต้องถูกประจานโดยการควบคุมตัวขณะเดินทางมาศาลและหากจำเลยจะคัดค้านคำร้องฝากขังจำเลยก็สามารถคัดค้านต่อผู้พิพากษาที่ออกนั่งพิจารณาคำร้องผ่านระบบประชุมทางจอภาพได้ในทันที ที่ผู้เขียนได้มีการกล่าวถึงการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการฝากขังในที่นี้ด้วยนั้น ก็เพื่อต้องการให้เห็นว่า ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยได้มีการนำระบบประชุมทางจอภาพมาใช้ในการดำเนินบ้างหรือไม่

หากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามมีเจตนารมณ์อันสำคัญเพื่อคุ้มครองพยานที่มีสภาพจิตใจ หรือมีความกลัวจำเลยเพียงเท่านี้ยังคงไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองพยานในชั้นศาล ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าแม้ในต่างประเทศจะมีการสืบพยานโดยไม่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยด้วยระบบการประชุมทางจอภาพหรือสื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ แต่ก็มีการใช้อย่างมีขอบเขตและมีเงื่อนไขที่จำกัด เพราะในต่างประเทศก็ยังคงติดขัดกับหลักการสืบพยานต่อหน้าจำเลยอยู่เช่นกัน

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 172 วรรคสามที่ให้นำโทรทัศน์วงจรปิดมาใช้ในการสืบพยาน เพราะเหตุที่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาของไทยมีปัญหาเรื่องการนำพยานบุคคลเข้ามาสืบในชั้นศาลเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยพยานส่วนใหญ่ไม่กล้าเบิกความหรือหากมาเบิกความต่อหน้าศาลก็ไม่กล้าพูดความจริง เพราะจะต้องมีการเบิกความโดยการเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรง และส่งผลให้เสียความเป็นธรรมและไม่สามารถค้นหาความจริงแห่งคดีได้เต็มที่ ผู้เขียนเห็นว่า การที่กฎหมายได้กำหนดให้มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในการค้นหาความจริง เช่น โทรทัศน์วงจรปิดโดยมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญามาตรา 172 วรรคสามนั้นยังไม่ชัดเจนและเพียงพอต่อการคุ้มครองพยานในชั้นศาล ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายสามารถบังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามเสียใหม่โดยการกำหนดขอบเขตและข้อจำกัดด้วยว่าพยานในคดีประเภทใดที่สามารถสืบพยานต่อศาลโดยไม่ต้องเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยด้วยวิธีการใช้โทรศัพท์วงจรปิดได้เหมือนดังเช่นในต่างประเทศ ไม่ใช่พยานทุกประเภทคดีสามารถสืบพยานโดยวิธีการสืบพยานในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามได้ทั้งสิ้น และควรนำวิธีการสืบพยานในระบบการประชุมทางจอภาพ Video Conferencing เข้ามาใช้ในมาตรา 172 วรรคสามด้วย เพราะข้อดีของการสืบพยานโดยใช้สื่อและภาพ Video Conferencing คือ พยานไม่ต้องเดินทางมาเบิกความให้ถ้อยคำยังศาลโดยอาจเบิกความจากสถานที่อื่นโดยย่อทำได้ ในขณะที่การสืบพยานโดยใช้โทรศัพท์วงจรปิด พยานยังคงต้องเดินทางไปปรากฏตัวที่ศาลแม้ว่าจะถูกจัดให้อยู่ในห้องที่มีบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการก็ตาม แต่ก็มีโอกาสที่พยานจะได้เผชิญหน้ากับจำเลยในบริเวณศาลอยู่ดี ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.2 ผลกระทบต่อหลักการพิจารณาและสืบพยานโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย

ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่งบัญญัติเรื่องการพิจารณาและสืบพยานบุคคลในคดีอาญาไว้ว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” และด้วยผลของบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวนี้ทำให้ศาลไทยตีความและใช้คุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาอย่างเคร่งครัดตลอดมา เพราะเป็นโอกาสที่จำเลยจะได้ปกป้องสิทธิของตนเองในการตรวจสอบและทำลายความน่าเชื่อถือของพยาน

ดังนั้น ในเรื่องสิทธิของจำเลยที่จะได้เผชิญหน้ากับพยานตามมาตรา 172 วรรคหนึ่งที่บัญญัติไว้ชัดเจนว่า การสืบพยานต้องทำ “ต่อหน้าจำเลย” หลักการตามมาตรา 172 ศาลไทยได้ถือเคร่งครัดมาตลอดว่า ถ้าการสืบพยานไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลยถือว่าคำเบิกความของพยานรับฟังไม่ได้ เหตุผลก็คือ จำเลยไม่มีโอกาสในการถามค้านพยาน ดังนั้น หากมีการใช้วิธีการสืบพยานบุคคลโดยการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยในกระบวนการพิจารณา ในลักษณะที่ให้พยานอยู่ในห้องอีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานโดยปกติ และให้พยานเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก และทำการถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรศัพท์วงจรปิดเข้าไปยังห้องพิจารณาคดี ปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปคือหลักการในมาตรา 172 วรรคสามจะขัดต่อหลักการพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยหรือไม่อย่างไรบ้าง เพราะวิธีการดังกล่าวจะเป็นการรู้เห็นและได้ยินซึ่งกันและกันโดยผ่านทางจอภาพเท่านั้น โดยเฉพาะถ้าเป็นระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่การรับฟังพยานหลักฐานเป็นระบบกล่าวหาที่คู่ความต้องต่อสู้กันเอง ซึ่งถือว่าสิทธิในการถามค้านเป็นสิทธิหลักในการเผชิญหน้ากับพยาน ส่วนการได้เห็นตัวพยานก็เพื่อ

สังเกตอากัปกิริยานั้นเป็นสิทธิของลงมา ปัญหาการนำเรื่องโทรทัศน์วงจรปิดมาใช้ในการสืบพยาน อาจมีการโต้แย้งในเรื่องสิทธิในการถามค้านของจำเลยว่า การสืบพยานด้วยวิธีดังกล่าวทำให้จำเลย เสียโอกาสในการถามค้านหรือไม่ จากการศึกษาพบว่า จำเลยยังคงสามารถถามคำถามที่ตนเอง ต้องการได้เพียงแต่ถามผ่านทางจอภาพหรือเห็นผ่านสื่อ ซึ่งไม่ทำให้สิทธิของจำเลยเสียไปเท่าที่ควร ส่วนข้อพิจารณาอีกประการหนึ่งว่าวิธีการสืบพยานโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิดจะทำให้หลักเกณฑ์ใน เรื่องการตรวจสอบการดำเนินกระบวนการพิจารณา หรือที่เรียกกันว่า “หลักเปิดเผย” เปลี่ยนแปลงไป หรือไม่อย่างไร จากการศึกษาพบว่า การใช้เทคโนโลยีดังกล่าวมาช่วยในการสืบพยานจะทำให้ทุก ฝ่ายอันได้แก่ ศาล พยาน คู่ความและสาธารณชนสามารถอยู่พร้อมหน้ากันและกันได้ซึ่งจะช่วยให้ กระบวนการยุติธรรมสามารถค้นหาความจริงได้มากยิ่งขึ้น

ในเรื่องของการถามค้านนั้น ถือเป็นการถามอย่างหนึ่งในการสืบพยานบุคคลในศาลซึ่งมี การถามอยู่ 3 ประการคือ การซักถามเป็นการถามพยานของตนเอง เป็นการถามพยานเพื่อให้พยาน เบิกความตามประเด็นที่ผู้อ้างตั้งใจจะนำสืบตามข้อกล่าวอ้างของตน การถามค้านโดยปกติเป็นการ ถามของคู่ความฝ่ายตรงข้าม และการถามตั้งเป็นการถามของคู่ความฝ่ายที่ได้อ้างพยานและได้ ซักถามพยานของตนมาแล้วภายหลังที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามได้ถามค้านไปแล้ว สำหรับการถามค้านจะมี ลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการซักถามพยานและการถามตั้ง คือ การซักถามและการถามตั้งห้ามมิ ให้ผู้ถามใช้คำถามนำ ส่วนการถามค้านสามารถใช้คำถามนำได้ ซึ่งการถามค้านคือ คำถามที่แนะนำ ทางให้พยานตอบตามความต้องการของผู้ถามเป็นคำถามที่พยานฟังแล้วรู้ว่าผู้ถามต้องการให้ ตอบว่าอย่างไร เช่น เป็นคำถามที่ให้พยานเลือกตอบว่า ใช่ หรือ ไม่ ซึ่งในส่วนนี้ผู้เขียนมีความคิดว่า จุดประสงค์ของการถามค้านแท้จริงแล้วต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งได้มีโอกาสทำลายน้ำหนักของ พยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานเอกสาร หรือพยานบุคคลก็ตาม เพราะในการเบิกความในชั้นศาล นั้นทางฝ่ายโจทก์จะมีการเตรียมพยานหลักฐานมาเป็นอย่างดี หรือเป็นที่รู้จักกันดีว่า การป็นพยานที่ มีการซักซ้อมกันมาว่าถ้าถามคำถามนี้พยานปากนี้ต้องตอบว่าอย่างไร สำหรับคนที่ป็นทนายความ จะเข้าใจดี เพราะในแต่ละคดีทนายความจะต้องมีการซักซ้อมพยานทุกปาก เพื่อให้พยานเบิกความ ไปตามกรอบที่ทนายความผู้นั้นวางไว้ ซึ่งในบางครั้งพยานที่มาเบิกความก็ไม่ได้รู้รายละเอียดอะไรมากนักแต่เมื่อได้มีการซักซ้อมพยานก่อนเบิกความ พยานปากนั้นก็จะเป็นการเสมือนว่าเหตุการณ์ ได้ผ่านมาสดๆ ร้อนๆ การที่มีการถามค้านจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับทนายความจำเลย และจำเลย ผู้ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิด

การถามค้านเพื่อทำลายน้ำหนักพยานและเพื่อประโยชน์ของฝ่ายที่ถามและแสดง ให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของพยาน คือ ความสามารถในการรับรู้ การจำการบรรยายถ่ายทอดและ ความจริงใจของพยานมีข้อบกพร่อง ดังนั้น การถามค้านจึงถือว่าเป็นหลักการตรวจสอบความ น่าเชื่อถือของพยานที่ดีที่สุด เพราะลักษณะของการถามค้านสามารถใช้คำถามนำได้ ทำให้ผู้ถาม

สามารถสร้างความชัดเจนในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพื่อประโยชน์แก่ฝ่ายถาม การถามค้านจึงมีความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะในระบบกล่าวหา โดยถือว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดใน การประกันความถูกต้องในการเบิกความของพยาน และถึงกับกล่าวกันว่า “ระบบกล่าวหาไม่ใช่ อะไรเลยนอกจากเป็นการปกป้องสิทธิในการถามค้านเอาไว้” ที่เป็นเช่นนี้เพราะในระบบกล่าวหา เป็นระบบที่คู่ความจะต้องต่อสู้กันเอง โดยศาลจะวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด อาวุธที่สำคัญที่สุดก็คือ การถามค้านที่จะใช้ทำลายน้ำหนักพยานและทำให้ฝ่ายที่ถามค้านได้เปรียบฝ่ายตรงข้าม³

สำหรับเรื่องความสามารถของพยานในการเป็นพยาน⁴ คือ ในส่วนของความสามารถในการบรรยายถ่ายทอดว่าการสื่อสารของมนุษย์ ก็คือ การแสดงออกซึ่งความคิดของตนเองในรูปของ สัญลักษณ์ สัญลักษณ์ที่แสดงออกแบ่งได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ สัญลักษณ์ที่เป็นถ้อยคำภาษาพูด และสัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ถ้อยคำ สัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ถ้อยคำที่สำคัญ คือ อากัปกริยาที่แสดงออกทางร่างกาย เช่น กิริยาท่าทาง สีหน้า น้ำเสียง เพราะอากัปกริยาท่าทางก็เป็นการสื่อความหมายที่ชัดเจน ร่องไปจากภาษาถ้อยคำ หรือในบางสถานการณ์อาจจะสื่อความหมายได้ชัดเจนเท่ากับหรือมากกว่า ภาษาถ้อยคำเสียอีก การที่พยานมาเบิกความต่อหน้าศาลและคู่ความฝ่ายตรงข้าม จึงทำให้ศาลและ คู่ความฝ่ายตรงข้ามรับรู้ถึงบุคลิกภาพของพยานรู้ถึงการหลอกลวง เสแสร้ง กล่าวคือ รับรู้ถึงข้อมูล และข้อเท็จจริงจากกิริยาท่าทางที่นอกเหนือคำพูด เช่นกิริยาท่าทางของพยานที่เบิกความตรงกับ ความจริงก็จะตอบคำถามด้วยความมั่นใจ ไม่หลุกหลิก ส่วนพยานที่เบิกความเท็จย่อมมีอาการ ประหม่า ตื่นเต้น เสียงสั่น แต่ก็อาจเป็นไปการตรงข้ามกันได้ กล่าวคือ พยานที่มีอาการตื่นเต้น ประหม่า อาจจะเป็นเพราะบรรยากาศอันศักดิ์สิทธิ์และเป็นทางการในศาล อาจทำให้พยานเกิด อากัปกริยาที่ดูเหมือนเป็นพิรุณ แต่อาจไม่ใช่เพราะพยานเบิกความเท็จ ส่วนพยานที่เบิกความเท็จอาจ มีการชักซ้อมจนคล่องแคล่วกิริยาท่าทางดูประจวบเหมาะเบิกความจริงก็ได้

อย่างไรก็ดีในมาตรา 172 วรรคสามที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ โดยกำหนดให้ในการ สืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัยภาวะแห่งจิตของพยาน หรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจ กระทบการใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดของประธานศาล ฎีกาและให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

จากบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสาม มีข้อน่าพิจารณาคือ บทบัญญัติดังกล่าวมี วัตถุประสงค์เพื่อนำมาใช้ในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในชั้นพิจารณาคดีโดยศาลจะ พิจารณาถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัยภาวะแห่งจิตของพยาน หรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อ

³ นายเจริญ สมบูรณ์. (2535). *มาตรการในการรับฟังและสืบพยานเด็กในคดีอาญา*. หน้า 40-43.

⁴ แหล่งเดิม.

จำเลยแล้ว จะดำเนินการ โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้ โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดของประธานศาลฎีกาและให้สอบถาม ผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์หรือบุคคลที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวยังไม่เป็นรูปธรรมในประเด็นเรื่องของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการคุ้มครอง พยานในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาอยู่หลายประการดังนี้

ประการแรก เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีการกำหนดลักษณะความร้ายแรงแห่ง ประเภทของคดีอาญาที่จะได้รับความคุ้มครองด้วยการมิให้มีการเผชิญหน้ากันระหว่างพยานกับ จำเลย

ประการที่สอง เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวนั้น ได้กำหนดในเรื่องของการสืบพยาน โดย การใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ปัญหาว่าการใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อกำหนดจะ รวมถึงการนำเอาระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ด้วยหรือไม่ ซึ่งในมาตรา 172 วรรคสามมิได้มีการระบุให้เป็นรูปธรรมชัดเจน

ด้วยเหตุดังกล่าว แม้ว่าเหตุผลในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญาในมาตรา 172 วรรคสาม จะเป็นไปเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน แต่หากประเทศไทยได้มีความพยายามนำเอาเทคโนโลยีการ สื่อสาร เช่น โทรทัศน์วงจรปิดมาใช้ในการสืบพยานในคดีอาญา เพื่อเป็นมาตรการในการคุ้มครอง พยานด้วยการป้องกันมิให้มีการเผชิญหน้ากันระหว่างพยานกับจำเลยในคดีอาญาบางประเภทก็จะ ทำให้พยานบุคคลกล้าที่จะเบิกความ โดยปราศจากความเกรงกลัวจำเลย ก็จะส่งผลให้ระบบการ สืบพยานในคดีอาญามีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสาม ได้มีการนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในสืบพยานในคดีอาญา ส่วนใหญ่ก็เป็นไปเพื่อความสะดวกแก่ การพิจารณาคดีของศาลหรือพยานไม่กล้าเบิกความเท่านั้น มิได้มีการนำมาใช้เพื่อคุ้มครองพยาน อย่างแท้จริงเท่าที่ควร ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในมาตรา 172 วรรคสามควรมีการกำหนดประเภทแห่ง คดีอาญาที่พยานต้องได้รับการคุ้มครองด้วยวิธีการสืบพยานด้วยระบบโทรทัศน์วงจรปิดด้วย

4.3 วิเคราะห์อำนาจรัฐในการค้นหาความจริงจากพยานหลักฐาน

การดำเนินคดีอาญาในประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law หรือระบบกฎหมาย Civil Law ต่างก็ได้เปลี่ยนจากระบบไต่สวนมาเป็นระบบกล่าวหา อาจ แตกต่างกันเฉพาะวิธีการค้นหาข้อเท็จจริง กล่าวคือ หลักการค้นหาข้อเท็จจริงในคดีอาญาทั้ง 2 ระบบ มีข้อสันนิษฐานทางกฎหมายที่เหมือนกันคือ จำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ แต่การค้นหาความจริงใน ระบบกฎหมาย Civil Law ได้นำทฤษฎีการค้นหาความจริง (Truth Theory) มาใช้โดยให้ศาลมีอำนาจ

ในการนำสืบพยานหลักฐานเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยได้ด้วยตนเอง ในระบบกฎหมาย Common Law นั้น คู่ความในคดีอาญามีหน้าที่นำสืบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลย โดยศาลจะวางตนเป็นกลางในคดี การค้นหาข้อเท็จจริงวิธีนี้เป็นการค้นหาข้อเท็จจริงตามทฤษฎีการต่อสู้⁵

หลักการค้นหาข้อเท็จจริงในระบบ Common Law ประกอบไปด้วย ศาล (trial judge) ทำหน้าที่เป็นผู้รักษากฎเกณฑ์ในการพิจารณาคดีและวางตัวเป็นกลางในการต่อสู้คดีของกลุ่มพนักงานอัยการและทนายจำเลย

ในระบบ Common Law นี้พนักงานอัยการโจทก์และทนายจำเลยเป็นผู้กำหนดประเด็นข้อกฎหมายที่โต้แย้งและทำหน้าที่สืบพยานหลักฐานต่างๆ ในคดี เพื่อพิสูจน์ถึงความผิดหรือความบริสุทธิ์ของจำเลย คู่ความทั้งสองฝ่ายมีฐานะเท่าเทียมกันในการค้นหาข้อเท็จจริงเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาคดี โดยโจทก์มีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานก่อนเสมอ เป็นไปตามข้อสันนิษฐานที่ว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีการกระทำความผิดนั้น ศาล (trial judge) เป็นผู้ทำหน้าที่ในการควบคุมกฎระเบียบในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับพยานหลักฐาน (Rules of Evidence) และเป็นผู้พิพากษาชี้ขาดในที่สุดตามคำตัดสินข้อเท็จจริงของคณะลูกขุน โดยพิจารณาพิพากษาคดีตามพยานหลักฐานที่คู่ความนำมาแสดงเท่านั้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความยุติธรรมต่อคู่ความเป็นสำคัญ นอกจากนี้ แนวคำพิพากษาของศาลที่ตัดสินจะถือเป็นบรรทัดฐานต่อการฟ้องคดีประเภทเดียวกันนั้นในอนาคต คือ หากศาลมีแนวโน้มที่จะพิพากษาไม่ลงโทษแก่คดีประเภทใด เป็นผลให้พนักงานอัยการและเจ้าพนักงานตำรวจไม่สนใจคดีประเภทดังกล่าวอีกต่อไป

หลักการค้นหาข้อเท็จจริงในระบบ Civil Law แตกต่างจากการค้นหาข้อเท็จจริงในระบบกฎหมาย Common Law คือ การค้นหาข้อเท็จจริงในระบบ Civil Law นี้ศาลจะทำหน้าที่เป็นผู้ค้นหาข้อเท็จจริง (Active) ในคดีด้วยตนเอง จากการสืบสวนพยานหลักฐานและข้อเท็จจริงของการกระทำความผิด และเป็นผู้กำหนดประเด็นแห่งคดีในฐานะที่เป็นผู้ดำเนินการพิจารณาสืบพยานศาลจึงอยู่ในฐานะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาได้โดยตรง บทบาทของพนักงานอัยการและทนายจำเลยจึงมีฐานะเป็นเพียงผู้ร่วมการพิจารณาคดี

การค้นหาข้อเท็จจริงในระบบ Civil Law องค์กรทุกฝ่ายในกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นศาล พนักงานอัยการ และทนายจำเลยจะต้องร่วมมือกันค้นหาข้อเท็จจริงในคดีอาญา โดยมีหลักเกณฑ์ว่าจะใช้วิธีการที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยตกเป็นกรรมในคดีไม่ได้เท่านั้น⁶

⁵ John H. Langbein. (1977). *Comparative Criminal Procedure: Germany*. p. 64.

⁶ Ibid. p. 64.

การรับฟังพยานบุคคลของในกฎหมายอาญาหลักสำคัญเช่นเดียวกับคดีแพ่ง คือ ใช้หลักความน่าเชื่อถือโดยพิจารณาจากความฉลาดอันเป็นความสามารถของพยานบุคคลและความจริงใจอันเป็นสาระสำคัญของการรับฟังพยานบุคคล

สำหรับข้อสันนิษฐานทางกฎหมายว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (presumption of innocence)⁷ เป็นพื้นฐานของเท็จจริงที่ว่า บุคคลส่วนมากที่สุดไม่ใช่ผู้กระทำความผิดทางอาญาเป็นการคุ้มครองทางกฎหมายแก่พลเมืองที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญา หากพิสูจน์ไม่ได้ว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง ซึ่งข้อสันนิษฐานดังกล่าวเป็นข้อสันนิษฐานทางกฎหมาย (presumption of law) ถูกกำหนดขึ้นโดยผลของกฎหมายไม่จำเป็นต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่นมาสนับสนุน

การสิ้นไปของข้อสันนิษฐานทางกฎหมายว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ เกิดขึ้นเมื่อปรากฏพยานหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัย (guilt beyond a reasonable doubt) ดังนั้น จำเลยมีหน้าที่ต้องค้นหาพยานหลักฐานเพื่อมาพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าตนเองมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาของโจทก์ หากจำเลยไม่สามารถพิสูจน์หักล้างพยานหลักฐานของโจทก์ได้ จำเลยย่อมถูกศาลพิพากษาลงโทษในความผิดนั้น

โจทก์มีภาระการพิสูจน์ความผิด (burden of proof) ของจำเลยจนกว่าจะสิ้นสงสัยในทุกๆ องค์ประกอบของความผิดที่กฎหมายกำหนดไว้ หากโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของจำเลยตามข้อกล่าวหา จำเลยจะได้รับการปล่อยตัว การที่โจทก์ต้องพิสูจน์ความผิดของจำเลยจนสิ้นสงสัยนั้น ข้อสงสัยดังกล่าวต้องเป็นข้อสงสัยที่เกิดจากเหตุผลและความเข้าใจอันเกิดจากการพิจารณาพยานหลักฐานของคู่ความในคดี หากมีข้อสงสัยตามสมควรที่ปราศจากอคติ (candid) และมีการสืบสวนพยานอย่างเป็นธรรมด้วยความรอบคอบอย่างวิญญูชน (reasonable men) แล้วปรากฏว่ามีข้อสงสัยตามสมควรว่าจำเลยกระทำความผิดจริงหรือไม่ ศาลจะยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย อย่างไรก็ตาม จำเลยมีหน้าที่แสดงพยานหลักฐานเพื่อยืนยันข้อต่อสู้ของตนที่ให้การต่อสู้คดีได้ และพิสูจน์หักล้างพยานหลักฐานของโจทก์จนเป็นที่พอใจต่อศาล

ในต่างประเทศมีวิธีค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีหลายรูปแบบ แต่มีสิ่งหนึ่งที่คล้ายคลึงกัน คือ การพยายามนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความทันสมัยเข้ามาช่วยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยเจตนารมณ์ค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในขณะเดียวกันก็เพื่อคุ้มครองพยานบุคคลที่มาเบิกความในชั้นศาล เพราะพยานในคดีอาญาส่วนใหญ่ไม่กล้าเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย หากพิจารณาในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสาร อาทิเช่น

⁷ กุลธิดา คันธวิวัฒน์. (2552). การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพยาน: ศึกษากรณีการสืบพยานในชั้นศาล.

การใช้โทรศัพท์สนทนาเพื่อคุ้มครองพยานเด็กในชั้นพิจารณา นอกจากนี้ การพิจารณาคดีของศาลส่วนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาใช้เครื่องมือทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ที่เข้าถึงได้และมีความสำคัญด้วย คือ เครื่องมือโทรศัพท์สนทนา แม้ทนายความและนักกฎหมายส่วนมากรวมทั้งอัยการจะชอบให้พยานเบิกความอย่างสดๆ เพื่อจะพิสูจน์คดีของตนมากกว่า แต่ก็ยังมีบางโอกาสที่เมื่อต้นทนาย การขนส่ง วัตถุประสงค์เพื่อความสะดวกสบายและข้อพิจารณาอื่นๆ อาจทำให้ทนายความหรือนักกฎหมายรวมถึงตัวแทนจากภาครัฐมีความคิดว่าการสืบพยานหลักฐานด้วยการเบิกความของพยานในบางคดีอาจต้องทำผ่านระบบการสื่อสารที่มีความทันสมัยด้วย แม้ประเทศสหรัฐอเมริกา มีการนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้แต่ก็นำมาใช้ในคดีอาญาอย่างจำกัด สำหรับประเทศอังกฤษในกรณีที่พยานเด็กอาจได้รับความกดดันและเกรงกลัวที่จะต้องเผชิญหน้ากับจำเลย กฎหมายกำหนดให้พยานสามารถเบิกความนอกห้องพิจารณาและมีการถ่ายทอดภาพและเสียงมายังห้องพิจารณาและคู่ความที่ต้องการถามคำถามเพิ่มเติมจะต้องถามผ่านศาล โดยศาลอาจถามเด็กทางไมโครโฟนที่เชื่อมโยงกับห้องที่เด็กนั่งอีกต่อหนึ่ง วิธีการนี้ทำให้เด็กไม่ต้องเผชิญหน้ากับจำเลยในทางกายภาพ สำหรับในประเทศสิงคโปร์ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสืบพยานหรือวิธีการสืบพยานโดยใช้สื่อ Video Conferencing ไว้ว่าควรจะใช้ในสถานการณ์ใด ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้มีการแก้ไขปี ค.ศ. 1995 โดยบทบัญญัติมาตรา 364 A ใหม่ให้ใช้สื่อโทรศัพท์และวีดิทัศน์ได้ ซึ่งบทบัญญัติวิธีพิจารณาความทั้งสองแตกต่างกันตรงที่บทบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งใช้ได้กว้างกว่าและอนุญาตให้พยานบุคคลที่อยู่ต่างประเทศให้พยานหลักฐาน โดยใช้ VDO Conferencing ได้

จากการศึกษาพบว่า ทางคณะผู้วิจัยของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา⁸ ได้มีการสอบถามความเห็นเรื่องการพิจารณาคดีอาญาต่อหน้าจำเลยอันเป็นหลักแก่จำเลยในการต่อสู้คดีว่าจะมีผลต่อการรับฟังพยานหลักฐานของศาลและการต่อสู้คดีของจำเลยอย่างไร รวมทั้งกรณีที่ศาลพิจารณาคดีและสืบพยานลับหลังจำเลยว่าจะมีผลดีหรือผลเสียหรือไม่ พบว่าผลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนั้น ประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าการพิจารณาคดีอาญาต่อหน้าจำเลยไม่มีผลกระทบต่อ การรับฟังพยานหลักฐาน ทั้งนี้ จากการสำรวจครั้งที่ 1 พนักงานอัยการเห็นเช่นนั้น 54.3% ศาล 78.5% ทนายความ 48.8% ส่วนการสำรวจครั้งที่ 2 พนักงานอัยการเห็นทำนองเดียวกัน 42.9% ศาล 69.6% ทนายความ 70%

เหตุผลที่เห็นดังกล่าวก็เนื่องจากว่า ในการรับฟังพยานหลักฐานศาลควรพิจารณาจากคำเบิกความที่ปรากฏในสำนวน จำเลยควรได้ทราบถึงคำเบิกความของพยานที่จะนำมาลงโทษจำเลย และมีผลต่อด้านจิตใจ นอกจากนั้นทำให้สามารถซักค้านทำลายน้ำหนักพยานได้

⁸ คณิง ภาไชย และคณะ ค (2538). สิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา. หน้า 254-255.

การพิจารณาคดีอาญาต่อหน้าจำเลยจะมีผลต่อการสู้คดีของจำเลยหรือไม่นั้น จากการสำรวจครั้งที่ 1 อัยการ ศาลและทนายความ ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีผลกระทบแต่อย่างใด โดยอัยการ 58.2% ศาล 72% และทนายความ 60.9% ทั้งนี้ เนื่องจากว่าการพิจารณาต่อหน้าจำเลยทำให้จำเลยทราบข้อเท็จจริงและต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

ปกติการพิจารณาคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผยในห้องพิจารณาของศาล อย่างไรก็ตามในคดีที่มีผู้สนใจเข้าฟังการสืบพยานเป็นจำนวนมาก แต่ไม่อาจเข้าฟังได้ทั้งหมด หากให้มีการถ่ายทอดโดยแพร่หลายย่อมเป็นการกระทบสิทธิของจำเลยที่จะไม่ถูกเปิดเผยข้อมูลในลักษณะประจาน จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด จากการสอบถามความเห็นเกี่ยวกับการถ่ายทอดการพิจารณาพบว่า อัยการ ศาลและประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยที่ควรให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้มีการถ่ายทอดการพิจารณาโดยโทรทัศน์วงจรปิดครั้งที่ 1 อัยการ 65.9% ศาล 60% และประชาชน 31.7%

ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าในต่างประเทศและประเทศไทยต่างก็ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความทันสมัยเข้ามาช่วยในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากขึ้น ดังนั้น การที่ประเทศไทยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามเสียใหม่โดยการสืบพยานในชั้นศาลในปัจจุบันสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานบุคคลเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรง ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าควรทำการศึกษาอย่างละเอียดถี่ถ้วนว่าแท้จริงแล้วประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามนั้นขัดกับหลักในมาตรา 172 วรรคหนึ่งเรื่องการพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยหรือไม่ และควรทำการศึกษาต่อไปว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามที่แก้ไขใหม่นี้เพียงพอต่อการคุ้มครองพยานบุคคลที่มาเบิกความในชั้นพิจารณาคดีของศาลหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาสามารถค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีและสามารถคุ้มครองสิทธิของจำเลยในชั้นศาลไปพร้อมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เนื่องด้วยวิธีการสืบพยานในชั้นศาลตามปกติของคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นการสืบพยานโจทก์หรือพยานจำเลยมีหลักการสำคัญก็คือ การสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย ซึ่งถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคหนึ่ง ซึ่งเหตุผลของบทบัญญัติดังกล่าวก็เพื่อให้จำเลยต่อสู้คดีได้อย่างยุติธรรม และการกระทำความผิดอาญานั้นพยานบุคคลในคดีอาญาย่อมเป็นพยานสำคัญส่วนหนึ่งที่จะนำไปสู่การรู้เห็นเหตุการณ์การกระทำความผิดของจำเลยอันจะนำมาสู่กระบวนการยุติธรรมที่เที่ยงตรงและถูกต้องในการลงโทษจำเลยว่าได้กระทำความผิดจริง นอกจากนี้ หลักการดังกล่าวถือเป็นสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการเผชิญหน้ากับพยาน (Right to confront Witness) และถือเป็นสิทธิที่สำคัญ¹ เนื่องจากจำเลยจะได้เห็นพยานและได้ร่วมฟังการนำสืบพยานและใช้สิทธิในการถามค้านพยานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งที่ทำให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนอันหลักประกันที่ว่าพยานบุคคลจะได้รับความกดดัน เพื่อจะได้เบิกความตามความเป็นจริง เนื่องจากการที่ถูกฝ่ายจำเลยถามค้านในระหว่างการพิจารณา ในขณะที่เดียวกันการที่คู่ความได้มาเผชิญหน้ากันทำให้ศาลสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงได้ กรณีเช่นนี้จึงถือว่าเป็นวิธีที่ดีที่สุดของการค้นหาความจริง² เพราะเชื่อว่าสิทธิในการถามค้านพยานฝ่ายตรงข้ามนี้เป็นสิ่งนำไปสู่ความจริง โดยกระบวนการทั้งหมดนี้จะต้องกระทำอยู่บนพื้นฐานความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย กล่าวคือ ต้องให้โอกาสจำเลยต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ซึ่งส่งผลให้การกล่าวหาใดๆ ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย และการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยต่อหน้าประชาชนจะได้รับการตรวจสอบจากประชาชนว่าเป็นการกระทำที่บริสุทธิ์ ปราศจากอคติหรือการบิดเบือนข้อเท็จจริง

การสืบพยานบุคคลในคดีอาญาที่ถือว่าเป็นปัญหาอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นพิจารณาคดี คือ การนำพยานบุคคลเข้ามาเบิกความเป็นพยานในชั้นศาล ซึ่งประเด็นนี้เป็นปัญหาในทางปฏิบัติค่อนข้างมาก เนื่องจากพยานบุคคลเป็นพยานที่มีความสำคัญและมีปัญหามากกว่าพยานประเภทอื่น ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญาพยานบุคคลจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานหลายด้านที่เป็นสาเหตุให้เกิดการผันแปรเปลี่ยนแปลงได้ง่าย

¹ พรเพชร วิชิตชลชัย. (2542). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 4). หน้า 228.

² Robert S. (1974). *Hunter federal Trial Handbook*. p. 301.

อาทิเช่น สภาพจิตใจของพยาน ความสามารถในการจดจำ อารมณ์ เป็นต้น ตลอดจนความรู้สึกละโม้ ปลอดภัยและความหวาดกลัวในด้านต่างๆ จนทำให้พยานไม่กล้ามาเบิกความในชั้นศาล จัดเป็น ปัญหาที่ก่อให้เกิดผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอย่างมาก เพราะทำให้สูญเสียตัวแปร หลักในการค้นหาความจริงแห่งคดีที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ คำเบิกความของพยานบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ช่วยให้ศาลสามารถชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาเพื่อวินิจฉัยตัดสินคดีด้วย ซึ่งระดับภาระการพิสูจน์ของโจทก์ในคดีอาญาสูงกว่าระดับภาระการพิสูจน์ชนิดอื่นๆ เนื่องจาก คดีอาญามีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของจำเลย การพิสูจน์จนสิ้นสงสัย คือ การแสดงให้เห็น ด้วยพยานหลักฐานถึงการมีอยู่ของข้อเท็จจริงโดยปราศจากความสงสัย เป็นการนำสืบให้เห็นถึง ความเป็นไปได้ที่สูงกว่าความเป็นไปได้ในคดีแพ่ง พยานหลักฐานของโจทก์ที่เพียงแต่พิสูจน์ว่า จำเลยอาจกระทำความผิดไม่เพียงพอที่จะลงโทษจำเลย โจทก์จะต้องนำสืบด้วยพยานหลักฐานของ โจทก์เองว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัยอันสมควรและไม่ใช่เรื่องของการ เปรียบเทียบพยานของโจทก์และจำเลยว่าฝ่ายไหนจะมีน้ำหนักดีกว่ากันอย่างไรในคดีแพ่ง แต่อย่างไร ก็นั่น โจทก์ในคดีอาญาก็จะต้องนำสืบให้ถึงขนาดว่าจำเลยต้องเป็นผู้กระทำความผิดโดยแน่แท้ อย่าง แน่นนอนไม่ และที่โจทก์ต้องนำสืบให้สิ้นข้อสงสัยก็เฉพาะข้อสงสัยที่มีเหตุผลตามสมควรเท่านั้น ข้อสงสัยที่ห่างไกลต่อเหตุผลไม่เป็นเหตุให้ศาลยกฟ้อง ความสงสัยตามสมควรในทางปฏิบัติย่อม แตกต่างกันไปตามลักษณะคดีและตามความหนักเบาของข้อหาในคดีด้วย

นอกจากนี้ การนำพยานหลักฐานเข้าสู่คดีมีความสำคัญอย่างมากและยากลำบากยิ่งกว่า การแสวงหาพยานหลักฐานขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง เพราะถึงแม้ว่าจะแสวงหาพยานหลักฐานได้แล้ว แต่ ถ้าไม่สามารถนำพยานหลักฐานนั้นเข้ามาสู่คดีได้หรือนำมาได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ พยานหลักฐานที่ หาได้นั้นก็ย่อมไม่เกิดประโยชน์ต่อคดีแต่ประการใดเลย อาทิเช่น ในคดีที่มีประจักษ์พยานรู้เห็น เหตุการณ์ในขณะที่เกิดเหตุ แต่เมื่อจะนำบุคคลเหล่านั้นมาเป็นพยานในคดีกลับได้รับการตอบปฏิเสธ และไม่ให้ความร่วมมือ ครั้นเมื่อพยานมาอยู่ต่อหน้าจำเลยในชั้นศาล ส่วนใหญ่พยานก็ยังไม่กล้าพูด ความจริงหรือสิ่งที่ประสบพบเจอมา และดังเป็นที่ทราบกันแล้วว่า การสืบพยานในคดีอาญาต้องมีการเผชิญหน้ากันระหว่างพยานกับจำเลย อันเป็นไปตามหลักการพิจารณาและสืบพยานต้องกระทำ โดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคหนึ่ง

ครั้นต่อมาเมื่อได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรค สามใหม่โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในชั้นพิจารณาคดี จึงทำให้การพิจารณาและสืบพยานในศาล ในปัจจุบันนี้ สามารถกระทำได้โดยไม่ต้องให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยการสืบพยานบุคคล ดังกล่าวเป็นการสืบพยานที่กระทำในศาล โดยให้พยานอยู่ในห้องอีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้อง พิจารณาที่ใช้สืบพยานโดยปกติ และให้พยานเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก โดยถ่ายทอดการ เบิกความของพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิดเข้าไปยังห้องพิจารณาคดีโดยที่ศาล อัยการ หรือ

นายโจทก์ หรือนายจำเลยอยู่ในห้องพิจารณา โดยศาลและคู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถถามคำถามต่อพยาน ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดบรรยากาศที่ตึงเครียด กดดัน หวาดกลัว ที่พยานอาจรู้สึกจากการเข้าร่วมการพิจารณาร่วมกับจำเลย เพื่อที่พยานดังกล่าวจะไม่เกิดความรู้สึกตึงเครียด และกล้าที่จะเบิกความด้วยความป็นจริง

การสืบพยานบุคคลด้วยวิธีการพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสามยังต้องพิจารณาถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีอยู่ต่อจำเลย หากปรากฏว่าพยานบุคคลนั้นเข้าหลักเกณฑ์ใด ตามที่กฎหมายกำหนด จึงจะสามารถทำการสืบพยานบุคคลโดยใช้วิธีการพิเศษตามมาตรา 172 วรรคสามได้ ซึ่งหลักการสืบพยานดังกล่าวมีดังนี้ คือ เป็นการสืบพยานที่กระทำในศาล โดยให้พยานอยู่อีกห้องหนึ่งต่างหากจากห้องพิจารณาที่ใช้สืบพยานตามปกติและให้พยานดังกล่าวเบิกความจากห้องที่จัดไว้ต่างหาก โดยถ่ายทอดการเบิกความของพยานผ่านระบบโทรทัศน์วงจรปิดเข้าไปยังห้องที่พิจารณาคดี โดยที่ศาล อัยการหรือนายโจทก์ นายจำเลย จำเลย อยู่ในห้องพิจารณาโดยที่คู่ความทั้งสองฝ่ายสามารถถามคำถามต่อพยานได้ โดยที่พยานไม่เห็นฝ่ายที่อยู่ในห้องพิจารณา รวมถึงบรรยากาศในห้องพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อเป็นการลดบรรยากาศความตึงเครียดในห้องพิจารณาซึ่งวิธีการสืบพยานวิธีนี้ จำเลยยังคงมีสิทธิในการเผชิญหน้ากับพยาน รวมถึงสิทธิในการถามค้านพยานอีกด้วย และศาลเองก็สามารถสังเกตกริยาท่าทางของพยานด้วยตนเองได้อีกด้วย

อย่างไรก็ดี การสืบพยานบุคคลด้วยวิธีการพิเศษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม พยานบุคคลยังคงต้องมาศาลเพื่อให้ถ้อยคำด้วยตนเอง จึงมีโอกาที่พยานดังกล่าวจะได้พบเจอกับจำเลยในบริเวณของศาล ซึ่งจำเลยอาจเข้ามาทักทายพูดคุย หรือแสดงกริยาใดๆ จนทำให้พยานเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าให้ถ้อยคำหรือให้ถ้อยคำไม่ตรงกับความเป็นจริง เพราะการกดดันหรือข่มขู่ให้พยานเกิดความหวาดกลัวนั้น ไม่จำเป็นต้องกระทำเฉพาะแต่ในระหว่างการพิจารณาคดีเท่านั้น ดังนั้น บทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามจึงยังคุ้มครองสิทธิของพยานได้ไม่เพียงพอ และเพื่อป้องกันมิให้พยานถูกข่มขู่ในกรณีดังกล่าวอันเนื่องมาจากพื้นที่บริเวณศาลมีบริเวณที่จำกัดไม่ได้กว้างขวางมีโอกาที่พยานจะได้พบกับคู่ความฝ่ายตรงข้าม ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อความปลอดภัยของพยานที่จะถูกข่มขู่หรือได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือชีวิต จึงจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาถึงวิธีการสืบพยานในรูปแบบต่างๆ ที่มาใช้เพื่อปกป้องมิให้พยานบุคคลเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลย

หากวิเคราะห์เปรียบเทียบการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงของกฎหมายไทย และกฎหมายของต่างประเทศ อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับการสืบพยานโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ดังนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดอยู่พร้อมกันสามารถเห็นภาพและเสียงได้ยินเสียงของผู้พิพากษา นายความ จำเลย

เจ้าหน้าที่ตำรวจ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น รวมทั้งพยานหลักฐานและข้อมูลในกระบวนการก่อนสืบพยาน ทนายความมาปรากฏตัวต่อศาลพร้อมกับจำเลย เว้นแต่จำเลยจะสละสิทธิที่จะมีทนายอยู่ด้วยในขณะบันทึกภาพและเสียง ซึ่งจำเลยและทนายจำเลยจะสามารถเห็นและได้ยินเสียงซึ่งกันและกัน โดยมีโทรศัพท์ส่วนตัวที่กันไว้สำหรับการสนทนาส่วนตัวและเมื่อจำเลยปรากฏตัวทางอิเล็กทรอนิกส์ ศาลจดบันทึกคำร้องต่างๆ เช่นเดิมราวกับว่าจำเลยได้มาปรากฏตัวต่อศาล จะไม่มีการบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ เว้นแต่จะมีกฎระเบียบที่กำหนดโดยศาลเพื่อให้กระทำได้ ซึ่งการนำสื่ออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการสืบพยานบุคคลในศาล ในประเทศสหรัฐอเมริกาเริ่มเป็นที่นิยมแพร่หลาย ทั้งนี้ โดยเริ่มจากการนำสื่อ Video Conferencing มาใช้ในกระบวนการก่อนชั้นพิจารณา (pretrial) เป็นส่วนมาก เนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติให้ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยจึงไม่มีเงื่อนไขเรื่องการเผชิญหน้า แต่สำหรับในชั้นของการพิจารณา Video Conferencing กลับถูกนำมาใช้น้อย เนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องการเผชิญหน้า และเนื่องจากในชั้นพิจารณากฎหมายกำหนดว่าการสืบพยานต้องทำต่อหน้าจำเลย ด้วยมุ่งหมายให้จำเลยได้มีโอกาสตรวจสอบความน่าเชื่อถือของพยานและถามค้านพยาน ดังนั้น การสืบพยานโดยใช้เครื่องมือ Video Conferencing ในประเทศสหรัฐอเมริกาจึงถูกกำหนดให้ใช้โดยมีเงื่อนไข คือ จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อศาลในแต่ละขั้นตอนของการพิจารณา ถ้าจำเลยไม่ต้องการที่จะมาศาล จำเลยต้องแจ้งตั้งแต่เริ่มกระบวนการพิจารณาหรือเมื่อให้การรับสารภาพ ถ้าเป็นการสมัครใจที่จะไม่มาศาลหลังจากการพิจารณาได้เริ่มต้น (ไม่ว่าในระหว่างการพิจารณาจะได้แจ้งให้ศาลทราบตามข้อบังคับของศาลหรือไม่) หากเป็นคดีที่มีโทษถึงขั้นประหารชีวิต และเป็นการสมัครใจที่จะไม่มาศาลตามข้อกำหนดในคำพิพากษา หรือภายหลังจากที่ได้เตือนว่าเป็นการขัดขวางกระบวนการพิจารณา หรือทำให้เกิดความวุ่นวาย หรือกระทำต่อไป ศาลมีอำนาจสั่งให้จำเลยออกไปจากห้องพิจารณา สำหรับกรณีที่จำเลยไม่ต้องมาศาล เช่น เมื่อทนายความมาศาลแทนจำเลยและจำเลยได้จัดการตามข้อกำหนดแล้ว หรือเมื่อการกระทำความผิดของจำเลยมีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับและศาลอนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรให้จำเลยมาฟ้อง ให้การพิจารณาและตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย หรือเมื่อการพิจารณาเกี่ยวข้องกับ การต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยาน อันเป็นคำถามข้อกฎหมาย หรือเมื่อกระบวนการพิจารณาเกี่ยวข้องกับการแก้คำพิพากษา ภายใต้กฎข้อที่ 25

การใช้ Video Conferencing ของประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีความเคร่งครัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิของจำเลยในการเผชิญหน้ากับพยาน โดยที่กฎหมายกำหนดให้ในการสืบพยานทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการสืบพยานด้วยวิธีใด จำเลยต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลทุกครั้ง ซึ่งบทบัญญัติที่เป็นข้อยกเว้นของการไม่ต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาล้วนแต่เป็นกรณีที่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นๆ ไม่เป็นการละเมิดต่อสิทธิใดๆ ของจำเลยที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น เมื่อการกระทำความผิดของจำเลยมีโทษปรับ หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และศาล

อนุญาตโดยจำเลยยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรให้นำจำเลยมาฟ้อง ให้การพิจารณาและตัดสินโดยไม่มีตัวจำเลย เป็นกรณีเป็นการกระทำความผิดที่มีโทษเพียงเล็กน้อย หากจำเลยให้ความยินยอมเป็นหนังสือ อันเป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจและรู้ถึงการสละสิทธิดังกล่าว ศาลจึงยอมอนุญาตให้จำเลยไม่ต้องมาร่วมการดำเนินกระบวนการพิจารณา และหากเป็นการพิจารณาเกี่ยวข้องกับ การต่อสู้ทางคดี หรือการสืบพยานอันเป็นคำถามข้อกฎหมายแล้ว ถือเป็นอีกกรณีหนึ่งที่ไม่จำเป็นต้องมีตัวจำเลยอยู่ร่วมในการพิจารณาคดีเช่นกัน เป็นหลักเกณฑ์การปรากฏตัวของจำเลยที่ทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณา สามารถดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ทั้งนี้ เพราะหากปฏิบัติตามหลักการพิจารณาคดีและการสืบพยานต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยอย่างเคร่งครัดแล้ว ในบางกรณีหากเป็นคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยากหรือเป็นคดีที่มีความผิดเล็กน้อย ที่จำเลยให้การรับสารภาพในคดีดังกล่าวแล้ว หากจำเลยไม่สามารถมาปรากฏตัวต่อหน้าศาลได้ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ศาลก็ไม่สามารถที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ ต้องเลื่อนคดีออกไปจนกว่าจำเลยมาศาลจึงจะทำการพิจารณาและสืบพยานต่อไปได้ ส่งผลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีดังกล่าวมีความล่าช้า

เห็นได้ว่า แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกกฎหมายฉบับนี้จะมีความพยายามหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าระหว่างพยานกับจำเลย เพื่อที่จะสามารถค้นหาข้อเท็จจริงแห่งคดีได้มากกว่าการเผชิญหน้ากันโดยตรงในห้องพิจารณา อันเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการคุ้มครองพยานที่ต้องมาเบิกความในชั้นศาล แต่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรคสาม ที่มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองพยานก็ยังคงคุ้มครองพยานบุคคลในชั้นศาล ได้ไม่เพียงพอ เพราะเหตุว่า บทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสาม ยังไม่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรมในประเด็นเรื่องของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการคุ้มครองพยานในกระบวนการพิจารณาคดีอาญาอยู่หลายประการดังนี้

ประการแรก เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีการกำหนดลักษณะความร้ายแรงแห่งประเภทของคดีอาญาที่จะได้รับความคุ้มครองด้วยการมิให้มีการเผชิญหน้ากันระหว่างพยานกับจำเลย

ประการที่สอง เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ได้กำหนดในเรื่องของการสืบพยานโดยการใช้โทรศัพท์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ปัญหาว่าการใช้โทรศัพท์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อกำหนดจะรวมถึงการนำเอาระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ด้วยหรือไม่ ซึ่งในมาตรา 172 วรรคสามมิได้มีการระบุให้เป็นรูปธรรมชัดเจน

5.2 ข้อเสนอแนะ

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในมาตรา 172 วรรคสามที่ให้นำโทรทัศน์วงจรปิดมาใช้ในการสืบพยาน เพราะเหตุที่กระบวนการพิจารณาคดีอาญาของไทยมีปัญหาเรื่องการนำพยานบุคคลเข้ามาสืบในชั้นศาลเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยพยานส่วนใหญ่ไม่กล้าเบิกความหรือหากมาเบิกความต่อหน้าศาลก็ไม่กล้าพูดความจริง เพราะเหตุที่ต้องมีการเบิกความโดยการเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรง และส่งผลให้เสียความเป็นธรรมและไม่สามารถค้นหาความจริงแห่งคดีได้เต็มที่ นอกจากนี้ บทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามก็ยังเป็นการบัญญัติขึ้นมาเพื่อที่ไม่ต้องสืบพยานต่อหน้าจำเลยเหมือนดังเช่นหลักทั่วไปในมาตรา 172 วรรคหนึ่งที่การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย และจากการศึกษาบทบัญญัติในมาตรา 172 วรรคสามก็ยังไม่สามารถคุ้มครองพยานบุคคลในชั้นศาลได้อย่างแท้จริง กล่าวคือ การที่ให้มีการสืบพยานโดยโทรทัศน์วงจรปิดนั้นในวันที่มีการพิจารณาคดี พยานก็ยังคงต้องเดินทางมาเบิกความในศาลอยู่ดี โอกาสที่พยานจะต้องเจอหรือเผชิญหน้ากับจำเลยในศาลก็มีสูง เช่นนี้ ความรู้สึกกลัวจำเลยย่อมเกิดขึ้นได้ในขณะนั้นทันที แม้ยังไม่ได้มีการเบิกความในห้องพิจารณาคดี ผู้เขียนจึงเห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 เสียใหม่ ดังนี้

1) เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 172 โดยแก้ไขเพิ่มเติมในวรรคสามและวรรคสี่ด้วยการกำหนดขอบเขตและข้อจำกัดให้ชัดเจนว่าพยานในคดีอาญาประเภทใดที่สามารถจะนำวิธีการสืบพยานดังกล่าวมาใช้ได้เหมือนดังเช่นในกฎหมายของต่างประเทศ อาทิเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ ไม่ใช่ว่าพยานทุกประเภทคดีสามารถสืบพยานโดยวิธีการในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคสามได้ และเนื่องจากการใช้ระบบโทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ควรนำมาใช้ในกรณีคดีที่มีความจำเป็นจริงๆ ไม่ควรนำมาใช้กับทุกกรณี นอกจากนี้ ในมาตรา 172 วรรคสาม ควรบัญญัติให้นำระบบการประชุมทางจอภาพ Video Conferencing มาใช้ในการสืบพยานด้วยเพราะข้อดีของการสืบพยานโดยใช้สื่อและภาพ Video Conferencing คือ พยานไม่ต้องเดินทางมาเบิกความให้ถ้อยคำยังศาลโดยอาจเบิกความจากสถานที่อื่นโดยย่อทำได้ อันเป็นการคุ้มครองพยานอย่างต่อเนื่อง และทำให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในบางกรณีเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย และสามารถทำได้ง่ายกว่ากรณีการสืบพยานบุคคลโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิดและเป็นการพร้อมหน้าแบบ Mass Conferencing ที่ทำให้ทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบกันและกันได้ และศาลสามารถใช้ดุลยพินิจซึ่งนำหนักพยานได้ดียิ่งขึ้น ในขณะที่การสืบพยานโดยใช้โทรทัศน์วงจรปิด พยานยังคงต้องเดินทางไปปรากฏตัวที่ศาลแม้ว่าจะถูกจัดให้อยู่ในห้องที่มีบรรยากาศที่ไม่เป็นทางการก็ตาม แต่ก็มีโอกาสที่พยานจะได้เผชิญหน้ากับจำเลยในบริเวณศาลอยู่ดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของพยานบุคคลในชั้นศาลให้ได้รับความคุ้มครอง

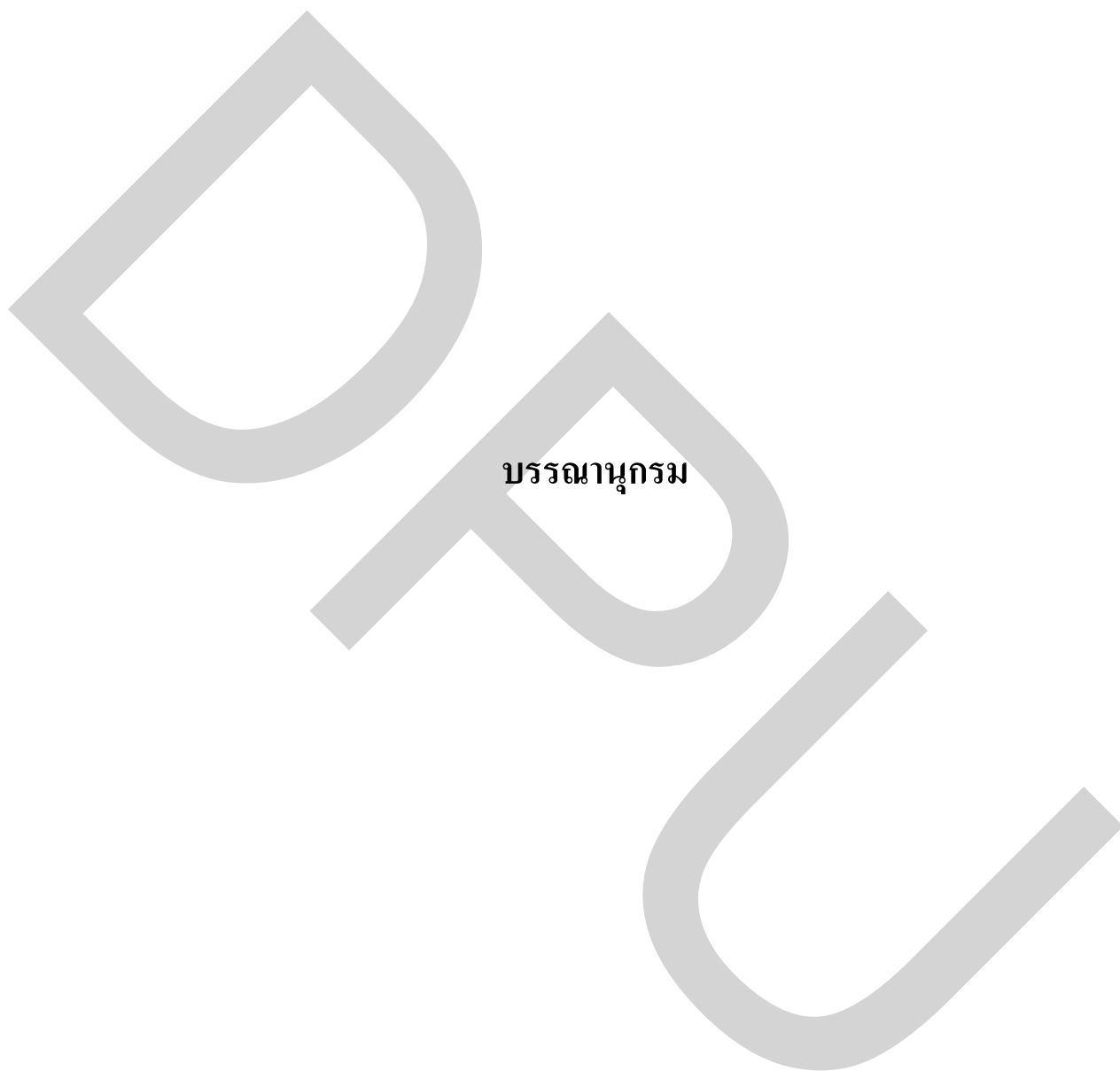
อย่างแท้จริง ทั้งยังเป็นการคุ้มครองค่าให้การของพยานบุคคลเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องครบถ้วน อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพิจารณาคดีของศาล

2) เห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 172 วรรค 3 และวรรค 4 เรื่องวิธีการสืบพยานเสียใหม่โดยมีข้อความเป็นดังนี้

“สำหรับคดีที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไปหรือคดีที่จำเลยเป็นกลุ่มผู้มีอิทธิพล หรือคดีที่เกี่ยวกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ หรือคดีที่เกี่ยวกับการก่อการร้ายหรือความสงบเรียบร้อยของประเทศ ในการสืบพยานเมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการ โดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้โทรทัศน์วงจรปิด ระบบการประชุมทางจอภาพ Video Conferencing สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นในลักษณะทำนองเดียวกัน

สำหรับคดีประเภทอื่นๆ ที่พฤติการณ์แห่งคดีไม่รุนแรง หากศาลพิเคราะห์ถึงความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว ศาลสามารถดำเนินการสืบพยานเพื่อป้องกันการเผชิญหน้าโดยตรงโดยวิธีการใช้กระจกที่มองได้ทางเดียวกันระหว่างพยานกับจำเลย เพื่อมิให้พยานมองเห็นตัวจำเลย แต่จำเลยยังคงสามารถเห็นพยานได้หรือวิธีการอื่นในลักษณะทำนองเดียวกันตามที่ศาลเห็นสมควร”

ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายมีความชัดเจนและสามารถค้นหาความจริงแห่งคดี อีกทั้งสามารถคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- เจียมชัย ชุติวังศ์. (2529). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- _____. (2543). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- คณิง ภาไชย. (2548). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 5 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2551). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 2 (พิมพ์ครั้งที่ 6 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิต ฒ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2547). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ดรณ โสคติพันธุ์. (2524). คู่มือศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: นิติบรรณาการ.
- พรเพชร วิชิตชลชัย. (2542). คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน (พิมพ์ครั้งที่ 4) กรุงเทพฯ: เกนโกรว.
- สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2548). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง (พิมพ์ครั้งที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขใหม่). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- _____. (2551). ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ฉบับอ้างอิง (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

บทความ

- กมล พลวัน. (2526, กุมภาพันธ์). “บทบาทของพนักงานอัยการในการเป็นโจทก์.”
วารสารอัยการ, 6, 6. หน้า 5.
- ไพจิตร ปุญญพันธุ์. (2509, ตุลาคม). “การพิจารณาต่อหน้าจำเลย.” บทบัณฑิต, 24, 4.
หน้า 745-748.
- สาวตรี สุขศรี. (2544, กันยายน). “การคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลในคดีอาญา.”
วารสารนิติศาสตร์, 31, 3. หน้า 697.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2551, มกราคม-เมษายน). “ขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญาเยอรมัน.” ดุลพาห, 55, 1. หน้า 189.
- วีระพงษ์ บุญโยภาส. (2546). “แนวคิดการคุ้มครองพยานในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติ
คุ้มครองพยานในคดีอาญา.” วารสารกฎหมายจุฬา ฉบับพิเศษ, 25. หน้า 278.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. (2518, มีนาคม). “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน.”
บทบัณฑิต, 32, 1. หน้า 25.
- อุดม รัฐอมฤต. (2533, มีนาคม). “การพิจารณาคดีโดยเปิดเผย: หลักและข้อยกเว้นตามกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญาฝรั่งเศส.” วารสารนิติศาสตร์, 20, 1. หน้า 68.

วิทยานิพนธ์

- กุลธิดา คันธวิวัฒน์. (2552). การปฏิบัติที่เหมาะสมต่อพยาน: ศึกษากรณีการสืบพยานในชั้นศาล.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- กุลธิดา ธีมวิสุทธีวรากร. (2552). การเปลี่ยนชื่อและย้ายที่อยู่ของพยานในคดีอาญา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.
- เจริญ สมบูรณ์. (2535). มาตรการในการรับฟังและการสืบพยานเด็กในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัทรชัย รุจิตานนท์. (2543). การนำระบบประชุมทางจอภาพมาใช้สืบพยานในคดีอาญา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
รามคำแหง.

- ปรีญาภรณ์ อุบลสวัสดิ์. (2549). **การพิจารณาคดีอาญาโดยลับ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พนิดา เสวตสมุทร. (2539). **การสืบพยานบุคคลในคดีอาญาโดยใช้สื่อภาพและเสียงเชิง ปฏิสัมพันธ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทร์พี อุ๋นใหม่. (2550). **การพิจารณาคดีอาญาต่อหน้าจำเลย: ศึกษากรณีข้อยกเว้นและปัญหา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รัตนภรณ์ จิระวัฒนชัย. (2543). **การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา: ศึกษากรณีการนำระบบ การประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิยะดา วัจวรรณรัตน์. (2543). **วิธีดำเนินคดีอาญาที่ไม่เป็นทางการ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แหวดดา ธรรมภิบาล. (2549). **ปัญหาการสืบพยานเด็กในคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่นๆ

- คะนึ่ง ภาไชย และคณะ. (2538). “สิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา.” ในโครงการ **ศึกษาวิจัยเรื่อง สิทธิผู้ต้องหา จำเลยและผู้ต้องโทษในคดีอาญา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2538). **เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายวิธีสบัญญัติ 3 หน่วยที่ 8-15 (พิมพ์ครั้งที่ 12)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วันชัย ศรีนวลนัต. (2540). **การคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา**. รายงานวิจัยหลักสูตรผู้บริหาร าระบวนการยุติธรรมระดับสูง. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม.

กฎหมายไทย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง.

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

ประมวลกฎหมายอาญา.

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551.

ภาษาต่างประเทศ

BOOK

John H.Langbin. (1977). **Comparative Criminal Procedure: Germany.** St.paul, Minn: West publishing.

Articles

The Straits Times. (1994, March/April). "courtroom 21 Description." **Court Technology Bulletin, Vol. 6, No. 2.**

James W.kraus. (2010). The champion the national association defense lawyers. Retrieved May, 29, 2010, from **www. Macall org/public net.**

LAWS

Evidence through live video or live television links: Singapore Evidence Act, New Section 62A.

Legislation on video-conferencing Evidence through live video or television ling. Singapore Criminal Procedure Code.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

สุวิชา สิริันทวิเนติ

วัน เดือน ปี เกิด

29 พฤษภาคม 2525

ที่อยู่

622/29 ถนนสาธุประดิษฐ์ ซอยประคู 1

วุฒิการศึกษา

แขวงบางโพงพาง เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร

นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ปีการศึกษา 2548

นิติกรศาลอุทธรณ์